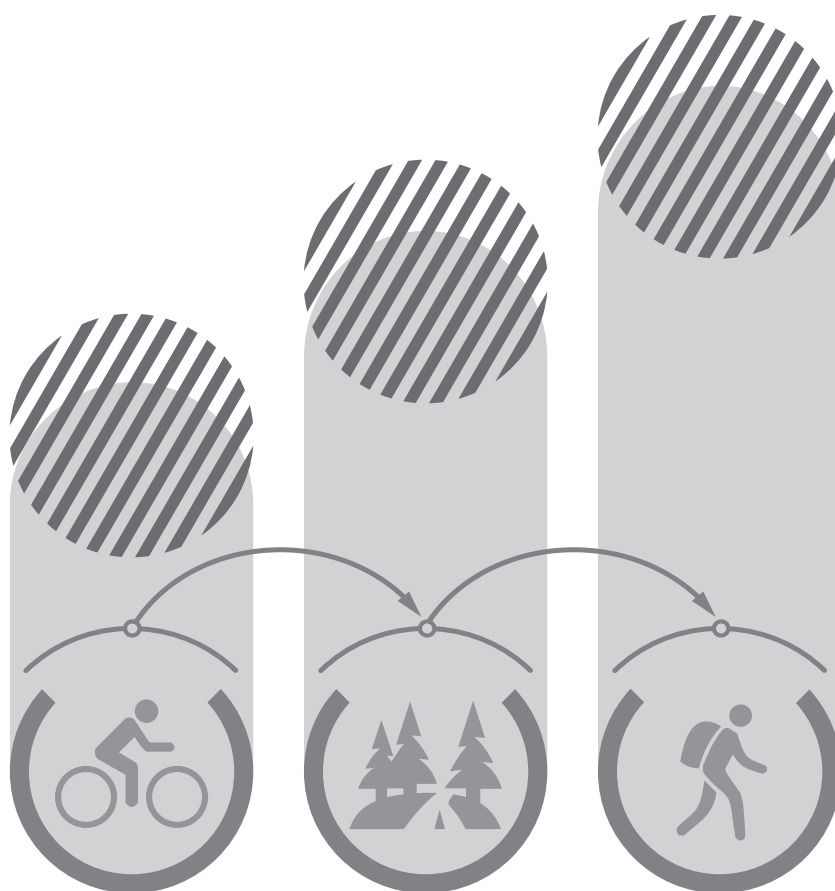

Turystyka w województwie wielkopolskim w latach 2014–2017

Turystyka w województwie wielkopolskim w latach 2014–2017

Tourism in Wielkopolskie Voivodship in 2014–2017

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Poznaniu, Wielkopolski Ośrodek Badań Regionalnych – Dział Opracowań Zbiorczych
Statistics Office in Poznań, Centre for Regional Surveys of Wielkopolska – Division of Aggregate Studies

Zespół autorski

Editorial team

Emilia Bogacka, Ewa Filipczuk, Marta Kowalczyk, Ewa Kowalka, Katarzyna Piętak, Krzysztof Wołowiec

Kierujący

Supervisor

Ewa Kowalka

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Ewa Kowalka, Krzysztof Wołowiec

Projekt okładki

Cover design

Maciej Pilarski

Tłumaczenie (przedmowa, synteza)

Translation (preface, executive summary)

Grzegorz Grygiel

ISBN 978-83-61264-58-3 (książka) *(book)*

ISBN 978-83-61264-59-0 (forma elektroniczna on-line) *(on-line)*

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website

<http://poznan.stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data please indicate source

Druk

Print

100 lat
GUS

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

Przedmowa

Publikacja „Turystyka w województwie wielkopolskim”, dotąd wydawana w serii wydawniczej „Informacje i opracowania statystyczne”, po raz pierwszy ukazuje się w serii „Analizy Statystyczne”. W tegorocznej edycji publikacja opisuje rozwój turystyki w województwie wielkopolskim w latach 2014–2017. Pod pewnymi względami – z uwagi na zakres czasowy, a częściowo także w odniesieniu do zawartości merytorycznej – niniejsze opracowanie stanowi kontynuację poprzedniego wydania obejmującego lata 2010–2013.

Publikacja zawiera informacje umożliwiające charakterystykę infrastruktury turystycznej, jej stanu, możliwości oraz stopnia wykorzystania, a także ocenę poziomu zainteresowania turystów wielkopolską bazą noclegową, w tym także turystów zagranicznych. Ponadto w opracowaniu zamieszczono dane udostępnione przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze dotyczące szlaków turystycznych i turystyki kwalifikowanej.

Wyniki dla województwa wielkopolskiego przedstawiono w ujęciu strukturalnym, ukazując zróżnicowanie wielkopolskich powiatów, ale także w odniesieniu do informacji ogólnopolskich oraz na tle innych województw. W analizie przestrzennego zróżnicowania potencjału turystycznego dodatkowo zastosowano mierniki taksonomiczne wykorzystujące do porównań i rankingów wskaźnik syntetyczny.

Opracowanie składa się z części analitycznej – uzupełnionej o ilustrację graficzną oraz uwag metodologicznych zawierających definicje podstawowych pojęć i wskaźników.

Publikacja dostępna jest również na stronie internetowej Urzędu Statystycznego w Poznaniu wraz z częścią tabelaryczną w postaci tablic Excel (<http://poznan.stat.gov.pl/>).

Przekazując Państwu publikację „Turystyka w województwie wielkopolskim w latach 2014–2017”, mam nadzieję, że będzie ona cennym źródłem informacji dla wszystkich zainteresowanych tą problematyką. Będziemy zobowiązani za wszelkie sugestie dotyczące tematyki i struktury opracowania, co pozwoli na lepsze dostosowanie kolejnych edycji do potrzeb odbiorców.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Poznaniu

Jacek Kowalewski

Poznań, sierpień 2018 r.

Preface

This is the first time that the elaboration „Tourism in Wielkopolskie Voivodship”, until now published in the series entitled “Statistical information and studies”, has appeared in the series “Statistical Analyses”. The current edition describes the development of tourism in Wielkopolskie Voivodship in the period 2014–2017. In some respects, given its reference period and, partly, its thematic scope – the current elaboration is a continuation of the edition for the years 2010–2013.

The publication contains information about the tourism infrastructure, its state and degree of exploitation, as well as an assessment of the level of interest in the accommodation facilities available in the voivodship on the part of Polish and foreign tourists. In addition, the elaboration contains data provided by the Polish Tourist and Sightseeing Society about tourist trails and adventure tourism.

Results for Wielkopolskie Voivodship are presented by powiats to show regional variations, and are compared with corresponding information for the whole country and other voivodships. The analysis of the spatial variation in the potential of tourism is enhanced by taxonomic measures based on a synthetic indicator which is used for comparisons and rankings.

The publication consists of an analytical part, illustrated by charts and figures, and a methodological notes, which contains definitions of basic terms and indicators.

The elaboration can be accessed on the website of the Statistical Office in Poznań together with a tabular section in the form of an Excel file (<http://poznan.stat.gov.pl/>).

I hope that the publication „Tourism in Wielkopolskie Voivodship in 2014–2017” will be a valuable source of information for all those interested in the subject. We always appreciate any comments or suggestions about the scope and structure of this publication and use them to improve future editions in an effort to better meet the needs of our readers.

Director
of the Statistical Office
in Poznań

Jacek Kowalewski

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa.....	3
<i>Preface</i>	<i>4</i>
Objaśnienie znaków umownych	9
<i>Symbols</i>	<i>9</i>
Skróty.....	9
<i>Abbreviations</i>	<i>9</i>
Synteza.....	11
<i>Executive summary</i>	<i>13</i>
Rozdział 1. Położenie geograficzne i walory przyrodniczo-kulturowe województwa wielkopolskiego	15
<i>Chapter 1. Geographic location and natural-cultural values of Wielkopolskie Voivodship</i>	
Rozdział 2. Turystyczne obiekty noclegowe i ich wykorzystanie	22
<i>Chapter 2. Tourist accommodation establishments and their occupancy</i>	
2.1. Obiekty i miejsca noclegowe	22
<i>2.1. Facilities and bed places</i>	
2.2. Wykorzystanie turystycznych obiektów noclegowych	24
<i>2.2. Occupancy of tourist accommodation establishments</i>	
2.3. Udzielone noclegi w turystycznych obiektach noclegowych	28
<i>2.3. Nights spent (overnight stay) in tourist accommodation establishments</i>	
2.4. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych	32
<i>2.4. Occupancy rate of bed places</i>	
2.5. Wykorzystanie pokoi w obiektach hotelowych	34
<i>2.5. Occupancy of rooms in hotels and similar establishments</i>	
2.6. Placówki gastronomiczne w turystycznych obiektach noclegowych	36
<i>2.6. Catering establishments in tourist accommodation establishments</i>	
2.7. Wyposażenie dodatkowe turystycznych obiektów noclegowych	37
<i>2.7. Additional equipment of tourist accommodation establishments</i>	
Rozdział 3. Różnicowanie terytorialne bazy noclegowej	40
<i>Chapter 3. Territorial diversity of tourist accommodation establishments</i>	
3.1. Turystyczne obiekty noclegowe i ich wykorzystanie w przekroju powiatów województwa wielkopolskiego	40
<i>3.1. Tourist accommodation establishments and their occupancy by powiats of Wielkopolskie Voivodship</i>	
3.2. Turyści zagraniczni w przekroju powiatów województwa wielkopolskiego	42
<i>3.2. Foreign tourists by powiats of Wielkopolskie Voivodship</i>	
3.3. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w przekroju powiatów województwa wielkopolskiego	42
<i>3.3. Occupancy rate of bed places by powiats of Wielkopolskie Voivodship</i>	
3.4. Wskaźniki infrastruktury noclegowej i jej wykorzystania w przekroju powiatów województwa wielkopolskiego	45
<i>3.4. Indicators of accommodation infrastructure and its occupancy by powiats of Wielkopolskie Voivodship</i>	

	Str. Page
Rozdział 4. Podmioty związane z turystyką	56
<i>Chapter 4. Entities connected with tourism</i>	
4.1. Podmioty ujęte w rejestrze REGON	56
<i>4.1. Entities in the REGON register</i>	
4.2. Podmioty wpisane do Centralnej Ewidencji Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych (CEOTiPT)	57
<i>4.2. Entities recorded in the Central Register of Tourism Organizers and Tourist Agents</i>	
Rozdział 5. Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze (PTTK)	58
<i>Chapter 5. Polish Tourist and Sightseeing Association</i>	
Rozdział 6. Analiza przestrzennego zróżnicowania potencjału turystycznego województwa wielkopolskiego w latach 2014–2017	59
<i>Chapter 6. Analysis of the spatial diversity of tourism potential of Wielkopolskie Voivodship in 2014–2017</i>	
6.1. Zastosowana metoda badawcza i dobór zmiennych	59
<i>6.1. Methodology applied and selection of variables</i>	
6.2. Syntetyczna ocena potencjału turystycznego powiatów województwa wielkopolskiego	63
<i>6.2. Synthetic evaluation of tourism potential in powiats of Wielkopolskie Voivodship</i>	
6.3. Syntetyczna ocena potencjału turystycznego województwa wielkopolskiego na tle pozostałych województw	67
<i>6.3. Synthetic evaluation of tourism potential of Wielkopolskie Voivodship against the background of the other voivodships</i>	
Uwagi metodologiczne	70
<i>Methodological notes</i>	74
Bibliografia	78
<i>Bibliography</i>	

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1. Obiekty i miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych	23
<i>Chart 1. Facilities and bed places in tourist accommodation establishments</i>	
Wykres 2. Turystyczne obiekty noclegowe według rodzajów obiektów	24
<i>Chart 2. Tourist accommodation establishments by type of facilities</i>	
Wykres 3. Turyści korzystający z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych	25
<i>Chart 3. Tourists accommodated in tourist accommodation establishments</i>	
Wykres 4. Turyści korzystający z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych według rodzajów obiektów	26
<i>Chart 4. Tourists accommodated in tourist accommodation establishments by type of facilities</i>	
Wykres 5. Turyści zagraniczni korzystający z turystycznych obiektów noclegowych według krajów	27
<i>Chart 5. Foreign tourists in tourist accommodation establishments by countries</i>	

	Str. Page
Wykres 6. Turyści korzystający z turystycznych obiektów noclegowych według miesięcy	28
<i>Chart 6. Tourists accommodated in tourist accommodation establishments by months</i>	
Wykres 7. Udzielone noclegi w turystycznych obiektach noclegowych	29
<i>Chart 7. Nights spent (overnight stay) in tourist accommodation establishments</i>	
Wykres 8. Udzielone noclegi w turystycznych obiektach noclegowych według rodzajów obiektów	30
<i>Chart 8. Nights spent (overnight stay) in tourist accommodation establishments by type of facilities</i>	
Wykres 9. Udzielone noclegi w turystycznych obiektach noclegowych według miesięcy	31
<i>Chart 9. Nights spent (overnight stay) in tourist accommodation establishments by months</i>	
Wykres 10. Średni czas pobytu turysty w turystycznych obiektach noclegowych według miesięcy	32
<i>Chart 10. Average length of stay in tourist accommodation establishments by months</i>	
Wykres 11. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według rodzajów obiektów	33
<i>Chart 11. Occupancy rate of bed places by type of facilities</i>	
Wykres 12. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według miesięcy	34
<i>Chart 12. Occupancy rate of bed places by months</i>	
Wykres 13. Stopień wykorzystania pokoi w obiektach hotelowych	35
<i>Chart 13. Occupancy rate of rooms in hotels and similar facilities</i>	
Wykres 14. Wynajęte pokoje turystom w obiektach hotelowych według miesięcy	35
<i>Chart 14. Rooms rented in hotels and similar facilities by months</i>	
Wykres 15. Placówki gastronomiczne w turystycznych obiektach noclegowych	36
<i>Chart 15. Catering establishments in tourist accommodation establishments</i>	
Wykres 16. Udział obiektów posiadających udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo w ogólnej liczbie turystycznych obiektów noclegowych w 2017 r.	37
<i>Chart 16. Share of facilities for physically disabled persons in the total number of tourist accommodation establishments in 2017</i>	
Wykres 17. Udział obiektów posiadających wybrane zaplecze sportowo-rekreacyjne i rehabilitacyjne w ogólnej liczbie turystycznych obiektów noclegowych w 2017 r.	39
<i>Chart 17. Share of facilities possessing selected sports and leisure and rehabilitation infrastructure in the total number of tourist accommodation establishments in 2017</i>	
Wykres 18. Podmioty ujęte w rejestrze REGON związane z turystyką w województwie wielkopolskim według działów PKD 2007	56
<i>Chart 18. Entities in the REGON register connected with tourism in Wielkopolskie Voivodship by the PKD 2007 divisions</i>	
Wykres 19. Struktura podmiotów wpisanych do Centralnej Ewidencji Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych (CEOTiPT) w województwie wielkopolskim według form prawnych	57
<i>Chart 19. Structure of entities recorded in the Central Register of Tourism Organizers and Tourist Agents in Wielkopolskie Voivodship by legal forms</i>	
Wykres 20. Zmiana wartości syntetycznego wskaźnika potencjału turystycznego województw w latach 2014–2017	69
<i>Chart 20. Change in the value of synthetic indicator of tourism potential in voivodships in 2014–2017</i>	

Spis map

List of maps

	Str. Page
Mapa 1. Ochrona przyrody i krajobrazu	17
<i>Map 1. Nature and landscape protection</i>	
Mapa 2. Wielkopolski System Szlaków Rowerowych	21
<i>Map 2. Long-distance cycling routes system of the Wielkopolska Region</i>	
Mapa 3. Turystyczne obiekty noclegowe według powiatów w 2017 r.	41
<i>Map 3. Tourist accommodation establishments by powiats in 2017</i>	
Mapa 4. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według powiatów	44
<i>Map 4. Occupancy rate of bed places by powiats</i>	
Mapa 5. Wskaźnik gęstości bazy noclegowej według powiatów	46
<i>Map 5. Accommodation facilities density rate by powiats</i>	
Mapa 6. Wskaźnik gęstości ruchu turystycznego według powiatów	47
<i>Map 6. Tourist traffic density rate by powiats</i>	
Mapa 7. Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego według Schneidera dla powiatów	48
<i>Map 7. Tourist traffic intensity by Schneider rate for powiats</i>	
Mapa 8. Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego według Charvata dla powiatów	49
<i>Map 8. Tourist traffic intensity by Charvat rate for powiats</i>	
Mapa 9. Wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a według powiatów	50
<i>Map 9. Baretje's tourist function rate for powiats</i>	
Mapa 10. Wskaźnik rozwoju bazy noclegowej według powiatów	52
<i>Map 10. Tourist accommodation development rate by powiats</i>	
Mapa 11. Wskaźnik wykorzystania pojemności noclegowej według powiatów	53
<i>Map 11. Accommodation capacity utilization rate by powiats</i>	
Mapa 12. Syntetyczny wskaźnik potencjału turystycznego powiatów województwa wielkopolskiego w latach 2014 i 2017	63
<i>Map 12. The synthetic indicator of tourism potential in powiats of Wielkopolskie Voivodship in 2014 and 2017</i>	
Mapa 13. Zmiana grup powiatów ze względu na wartości syntetycznego wskaźnika potencjału turystycznego w latach 2014–2017	64
<i>Map 13. Change in group of powiats by the synthetic indicator of tourism potential in 2014–2017</i>	
Mapa 14. Zmiana wartości syntetycznego wskaźnika potencjału turystycznego powiatów województwa wielkopolskiego w latach 2014–2017	65
<i>Map 14. Change in the value of synthetic indicator of tourism potential in powiats of Wielkopolskie Voivodship in 2014–2017</i>	
Mapa 15. Syntetyczny wskaźnik potencjału turystycznego według województw w latach 2014 i 2017	67
<i>Map 15. The synthetic indicator of tourism potential in voivodship in 2014 and 2017</i>	
Mapa 16. Zmiana grup województw ze względu na wartości syntetycznego wskaźnika potencjału turystycznego w latach 2014–2017	69
<i>Map 16. Change in group of voivodships by the synthetic indicator of tourism potential in 2014–2017</i>	

Objaśnienie znaków umownych

Symbols

Symbol <i>Symbol</i>	Opis <i>Description</i>
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. <i>magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit.</i>
Zero (0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. <i>magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.</i>
Kropka (.)	oznacza zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. <i>data not available or not reliable.</i>
Znak #	dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej. <i>data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Official Statistics.</i>
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>
Comma (,)	used in figures to represent the decimal point.

Skróty

Abbreviations

Skrót <i>Abbreviation</i>	Znaczenie <i>Meaning</i>
tys. <i>thous.</i>	tysiąc <i>thousand</i>
mln	milion <i>million</i>
ha	hektar <i>hectare</i>
m	metr <i>metre</i>
m ²	metr kwadratowy <i>square metre</i>
km	kilometr <i>kilometre</i>
km ²	kilometr kwadratowy <i>square kilometre</i>
kat. <i>cat.</i>	kategoria <i>category</i>
p.proc. <i>pp</i>	punkt procentowy <i>percentage point</i>
n.p.m.	nad poziomem morza <i>above the sea level</i>
cd. <i>cont.</i>	ciąg dalszy <i>continued</i>
dok. <i>cont.</i>	dokończenie <i>continued</i>
itp. <i>etc.</i>	i tym podobne <i>and the like</i>
m.in. <i>i.a.</i>	między innymi <i>among others</i>
np. <i>e.g.</i>	na przykład <i>for example</i>
Nr <i>No.</i>	numer <i>number</i>
r.	rok <i>year</i>
tabl.	tablica <i>table</i>
tj. <i>i.e.</i>	to jest <i>that is</i>
UE <i>UE</i>	Unia Europejska <i>European Union</i>

W publikacji zastosowano skróty nazw niektórych działów Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007; zestawienie tych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

The names of some classifications levels of PKD 2007 used in the publication have been abbreviated; the abbreviations and their complete names are presented as follows:

Skrót <i>Abbreviation</i>	Pełna nazwa <i>Full name</i>
gastronomia <i>catering</i>	działalność usługowa związana z wyżywieniem <i>food and beverage service activities</i>
działalność związana z turystyką <i>tourism activities</i>	działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane <i>travel agency, tour operator and other reservation service and related activities</i>

Synteza

Województwo wielkopolskie leży w środkowo-zachodniej części Polski na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych o znaczeniu krajowym i międzynarodowym. W ujęciu historycznym jest to najstarszy region kraju związany z narodzinami polskiej państwowości i kultury. Korzystne położenie, liczne zabytki, a także walory przyrodnicze województwa stanowią potencjał dla rozwoju turystyki na tym obszarze. Nadal jednak możliwości rozwojowe tego działu gospodarki nie są tu w pełni wykorzystywane.

Zestawienie wyników badań z zakresu turystyki prowadzonych w województwie wielkopolskim w latach 2014–2017 pozwala na sformułowanie m.in. następujących wniosków:

- zmniejszyła się liczba turystycznych obiektów noclegowych, także całorocznych (w końcu lipca 2017 r. funkcjonowało ich 687, w tym 524 całoroczne). Spadek dotyczył głównie pozostałych obiektów noclegowych, zwłaszcza pozostałych niesklasyfikowanych oraz ośrodków wczasowych i szkoleniowo-wypoczynkowych;
- pomimo ograniczenia liczby obiektów, w porównaniu z 2014 r. zwiększyła się liczba miejsc noclegowych (o 0,4% do 42,8 tys.). Najwięcej miejsc przybyło w hotelach, zespołach domków turystycznych oraz hostelach;
- ponad połowę wszystkich miejsc noclegowych w województwie oferowały obiekty hotelowe, a podstawę tej bazy tworzyło 229 hoteli dysponujących 18,6 tys. miejsc (o 4,5% więcej miejsc niż w 2014 r.);
- wzrosło zainteresowanie turystów, także zagranicznych, bazą noclegową w województwie wielkopolskim. W latach 2014–2017 liczba korzystających z turystycznych obiektów noclegowych zwiększyła się średnio o 13,6%, w tym wśród obcokrajowców o 15,2%. Relatywnie największy wzrost zanotowały pokoje gościnne (2,7-krotny) i pola biwakowe (2-krotny);
- udział turystów zagranicznych w ogólnej liczbie korzystających z miejsc noclegowych kształtował się na poziomie 15,3%, tj. zbliżonym do obserwowanego w 2014 r. (15,1%). Znaczący wzrost odsetka turystów zagranicznych zaobserwowano na kempingach, ale także w pokojach gościnnych, kwaterach agroturystycznych i hostelach;
- średnio o 17,7% w analizowanym okresie zwiększyła się liczba udzielonych noclegów, przy czym w przypadku turystów zagranicznych wzrost był większy i wyniósł 25,9%. Zdecydowanej większości noclegów (ponad 70%) udzielono w obiektach hotelowych, w tym głównie w hotelach (60,5% ogółu noclegów udzielonych turystom i 78,5% – turystom zagranicznym);
- wzrósł stopień wykorzystania miejsc noclegowych (o 3,9 p.proc. do 29,6%, wobec 39,3% w kraju), jednak nie poprawiło to pozycji województwa wielkopolskiego wśród pozostałych regionów. W rankingu województw, pod względem wykorzystania bazy noclegowej, wielkopolskie plasuje się wciąż na jednym z niższych miejsc (w 2017 r. przedostatnia pozycja jedynie przed województwem lubuskim; w 2014 r. – przed opolskim);
- zwiększył się poziom wykorzystania pokoi w obiektach hotelowych (o 4,6 p.proc. do 41,6%, przy 48,9% w kraju), jednak wartość tego wskaźnika lokowała wielkopolskie dopiero na miejscu 11., co w stosunku do 2014 r. oznacza spadek o dwie pozycje;
- centrum ruchu turystycznego w województwie stanowi Poznań, gdzie znajduje się najwięcej obiektów noclegowych, w tym jedna czwarta ogółu hoteli, które w 2017 r. oferowały 37,6% wszystkich miejsc w tego typu obiektach i 39,6% zasobu pokoi hotelowych w województwie. W Poznaniu udzielono w tym czasie 1437,6 tys. noclegów, w tym 388,4 tys. turystom zagranicznym. W skali całego województwa stanowiło to odpowiednio 39,0% i 60,8% noclegów. Zarówno miejsca noclegowe, jak

i pokoje w obiektach hotelowych były tu wykorzystywane najpełniej, w stopniu znacznie wyższym niż przeciętnie w województwie (43,0% i 55,0% wobec 29,6% i 41,6%);

- do jednostek aktywnych turystycznie należą też m.in. powiaty: poznański, koniński, leszczyński, gnieźnieński i międzychodzki, w których liczba udzielonych noclegów w 2017 r. przekroczyła 120,0 tys. W powiatach wągrowieckim (przez cały okres objęty analizą) i leszczyńskim (od 2015 r.) notowano wyższy od średniej wojewódzkiej poziom wykorzystania miejsc noclegowych. Natomiast największy wzrost zainteresowania miejscami noclegowymi, wyrażony dynamiką liczby korzystających z turystycznych obiektów noclegowych (w odniesieniu do 2014 r.), zaobserwowano w powiatach: obornickim, kępińskim i nowotomyskim.

Executive summary

The Wielkopolskie Voivodship is situated in the mid-western part of Poland, at the intersection of important national and international transport routes. Historically speaking, it is the oldest region of the country, associated with the beginning of Polish statehood and culture. The voivodship's favorable location, together with its numerous historical monuments and natural values determine its potential for the development of tourism in this region. However, the developmental potential of this economic sector is not fully exploited.

Based on the information concerning tourism in the Wielkopolskie Voivodship in the period 2014–2017, one can draw the following conclusions:

- there was a fall in the number of tourist accommodation establishments, including those operating all year round (at the end of July 2017, there were 687, including 524 open all year round). The decline was observed mainly for other accommodation establishments, not classified, as well as holiday and recreation-training centres;
- despite a lower number of accommodation establishments, compared to 2014, the number of bed places increased (by 0.4% to 42.8 thous.). The biggest increase was observed in hotels, summer cottages and in hostels;
- over half of all bed places in the voivodship were offered by managed accommodation facilities, including 229 hotels offering 18.6 thous. bed places (4.5% more places than in 2014);
- the use of accommodation facilities increased. In the period 2014–2017 the number of Polish tourists using holiday accommodation establishments increased by 13.6%, while in the case of foreign tourists, it rose by 15.2%. The relatively biggest growth was recorded for guest rooms (2.7-fold) and camping sites (2-fold);
- the share of foreign tourists in the total number of people using tourist accommodation facilities was 15.3%, i.e. similar to the level observed in 2014 (15.1%). A considerable percentage of foreign tourists were found to use camping sites, as well as guest rooms, rooms at agrotourism lodgings and in hostels;
- the number of overnight stays increased on average by 17.7%, but the growth was larger in the case of foreign tourists and amounted to 25.9%. Most nights (over 70%) were spent in managed accommodation facilities, mainly in hotels (60.5% of all nights spent by tourists, 78.5% nights spent by foreign tourists);
- the use of bed places increased (by 3.9 pp to 29.6%, compared to 39.3% for the whole country), but this did not improve the position of Wielkopolskie Voivodship in the ranking of all voivodships. In terms of the use of tourist accommodation facilities, the Wielkopolskie Voivodship is still found in the bottom section (in 2017 it was just ahead of Lubuskie, which was the lowest ranked, in 2014 – ahead of Opolskie);
- the use of rooms in tourist accommodation establishments increased (by 4.6 pp to 41.6%, compared to 48.9% for the whole country), but still the voivodship was ranked 11th in terms of this indicator, which means a drop by two places compared to 2014;
- Poznań is the centre of tourist traffic in the voivodship; it has the largest number of accommodation establishments, including a quarter of all hotels, which in 2017 offered 37.6% of all bed places in these types of establishments and 39.6% of all hotel rooms in the voivodship. 1437.6 thousands nights were spent in Poznań, which accounts for 39.0% of all nights spent in the voivodship and 388.4 thous. (60.8%) nights spent by foreign tourists. Accommodation facilities and rooms in hotel

establishments in Poznań were used to the greatest extent, above the average level in the voivodship (43.0% and 55.0% compared to 29,6% and 41,6%);

- powiats with a particularly high level of tourist activity include poznański, koniński, leszczyński, gnieźnieński and międzychodzki, where the number of overnight stays in 2017 exceeded 120 thous. In the powiats of wągrowiecki (throughout the reference period) and leszczyński (up to 2015) the use of tourist accommodation was above the average. The biggest increase in the use of tourist accommodation (compared to 2014) was observed in the powiats of obornicki, kępiński and nowotomyski.

Rozdział 1

Chapter 1

Położenie geograficzne i walory przyrodniczo-kulturowe województwa wielkopolskiego

Geographic location and natural-cultural values of Wielkopolskie Voivodship

Województwo wielkopolskie – drugie pod względem wielkości i trzecie z uwagi na liczbę mieszkańców – leży w środkowo-zachodniej części kraju, granicząc z siedmioma województwami (pomorskim, kujawsko-pomorskim, łódzkim, opolskim, dolnośląskim, lubuskim i zachodniopomorskim), w tym na najdłuższym odcinku z województwem kujawsko-pomorskim (ponad 400 km). Region ten charakteryzuje się równinnym krajobrazem o stosunkowo niewielkiej różnicy wzniesień. Najwyżej położony punkt – Kobyła Góra (powiat ostrzeszowski) – wznosi się 284 m n.p.m., a punkt najniższy – Brzeg Warty (Zamyślin w powiecie międzychodzkiem) – 29 m n.p.m.

W części północnej i środkowej regionu usytuowane jest Pojezierze Wielkopolskie rozciągające się między doliną Górnej Noteci a doliną Dolnej Obry. Pojezierze obejmuje na terenie województwa Pojezierze Poznańskie, Poznański Przełom Warty, Pojezierze Chodzieskie, Pojezierze Gnieźnieńskie i Równinę Wrzesińską. Na terenie Pojezierza Wielkopolskiego, występują liczne jeziora i obszary wzgórz morenowych ukształtowane przez zlodowacenie bałtyckie. Największym jeziorem jest rynnowe Jezioro Gopło, zajmujące powierzchnię około 22 km² (głębokość maksymalna 16 m). Najgłębszym jest jezioro Powidzkie (o maksymalnej głębokości 46 m) – jego powierzchnia to około 11 km². Do innych ciekawych turystycznie jezior należą: Budziszawskie, Dominickie, Chrzypskie, Licheńskie, Ławickie, Mierzyńskie, Mikorzyńskie, Niedzięgiel, Ostrowickie, Ślesieńskie, Śremskie, Wąsoskie, Wielkie oraz Zbąszyńskie. Nieco mniej urozmaiconą rzeźbę terenu spotyka się w południowej części województwa – na Nizinie Wielkopolskiej ukształtowanej przez zlodowacenie środkowopolskie. Region ten pomimo swego nizinnego charakteru ma wiele walorów krajobrazowych, a tutejsze lasy zachwycają bogactwem fauny i flory.

Blisko jedną trzecią powierzchni województwa zajmują obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione, w tym 2 parki narodowe, 98 rezerwatów i 13 parków krajobrazowych. W 2017 r. na jednego mieszkańca przypadały 2703 m² obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych, tj. nieco więcej niż przeciętnie w kraju (2648 m²). Obecnie w województwie wielkopolskim brak jest obszarów o funkcji uzdrowiskowej. Do uzyskania statusu uzdrowiska dąży powiat międzychodzki (na bazie bogatych złóż leczniczych borowin, wód mineralnych i solanek).

Wielkopolski Park Narodowy należy do makroregionu Pojezierza Wielkopolskiego, które zostało ukształtowane przez zlodowacenie bałtyckie i holocen – okres po ustąpieniu lądolodu. Położony jest w trójkącie miast Luboń – Mosina – Stęszew na lewym brzegu Warty. Park chroni typowe formy naturalnego środowiska przyrodniczego i jest najbardziej malowniczym zakątkiem Wielkopolski. Rozpościerający się częściowo w Pradolinie Warszawsko-Berlińskiej zachwyca polodowcową rzeźbą terenu. W jego pejzażu można wyróżnić: morenę denną, ozy, kemy tarczowe, głązy narzutowe, rynny jeziorne, „oczka” polodowcowe oraz wydmy. Pod względem ilości i różnorodności wód jest najbogatszy wśród polskich parków narodowych. Również fauna i flora zadziwia swą urodą. Świat roślin obejmuje 1120 gatunków roślin naczyniowych, 148 gatunków mszaków, 150 gatunków porostów, 500 gatunków glonów, 800 gatunków grzybów. Świat owadów liczy ponad 3000 gatunków, a mięczaków – 114 gatunków, natomiast ichtiofauna obejmuje 36 gatunków słodkowodnych ryb.

Wśród 13 obecnie istniejących parków krajobrazowych, 3 są parkami o charakterze transgranicznym, a więc położone są na terenie dwóch województw. Są to: Przemęcki Park Krajobrazowy (niewielka część w województwie lubuskim), Pszczewski Park Krajobrazowy (większa część w województwie lubuskim)

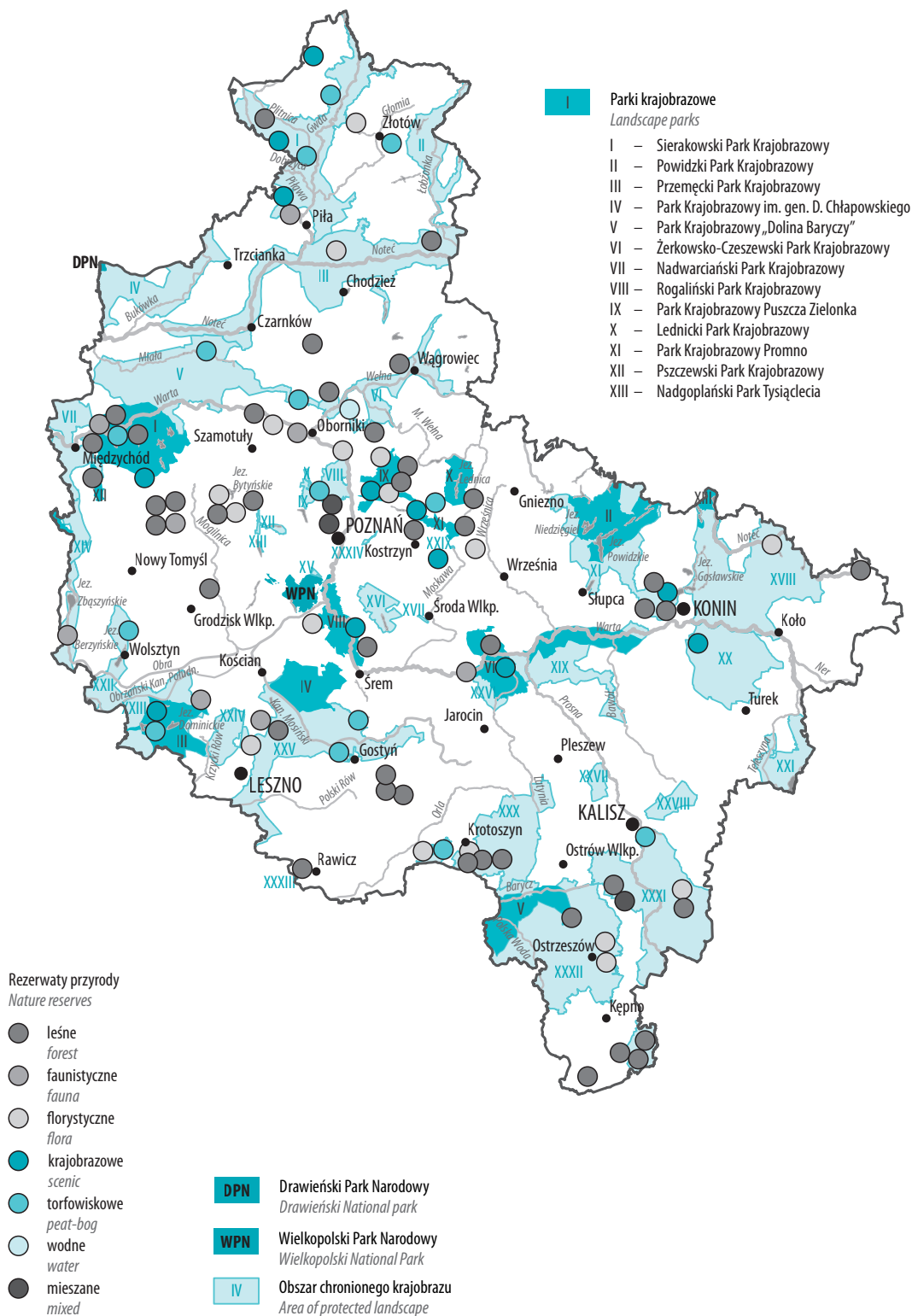
oraz Park Krajobrazowy „Dolina Baryczy” (większa część w województwie dolnośląskim), który jest jednocześnie największym parkiem krajobrazowym w Polsce (powierzchnia 87040 ha). Do niedawna najmniejszy w regionie był Park Krajobrazowy Promno, obecnie – po jego powiększeniu – najmniejszy jest Nadgoplański Park Tysiąclecia, zajmujący nieco ponad 3000 ha w gminie Skulsk.

Najstarszym parkiem krajobrazowym w pełni położonym w granicach administracyjnych województwa wielkopolskiego jest Lednicki Park Krajobrazowy, utworzony w 1988 r. Usytuowany jest wokół Jeziora Lednickiego i chroni krajobraz, zabytki oraz pamiątki historyczne związane z początkami państwa polskiego. Na jego terenie usytuowano Wielkopolski Park Etnograficzny, a w nim skansen obrazujący wieś XVIII i XIX-wieczną. Na Ostrowie Lednickim niemalże dotykamy kamiennego świata sprzed 1000 lat. Na przełomie wieków IX i X zbudowano potężny kompleks obronny z kamiennym palatium i kaplicą oraz mostami łączącymi wyspę z lądem. Odstąpienie przez archeologów dwóch basenów chrzcielnych pozwala przypuszczać, że było to miejsce, w którym Mieszko I przyjął chrzest.

Do najważniejszych kompleksów leśnych w parkach krajobrazowych należą Puszcza Notecka, Puszcza Zielonka, lasy włoszakowickie, lasy czerniejewskie oraz lasy liściaste (łęgi i grądy) w rejonie Czeszewa (Uroczysko Warta). Istotne znaczenie przyrodnicze ma również zachowanie skupisk starych drzew, takich jak Dęby Rogalińskie czy Dęby Antonińskie. Puszcza Notecka jest terenem ubogim w wodę, dlatego porasta ją przede wszystkim bór sosnowy, liczący około 70 lat. Natomiast w okolicach nielicznych jezior i strumieni obficie rosną grzyby: borowiki, kozaki, maślaki, kurki, podgrzybki. Mimo ubogiej fauny i flory na powierzchni 300 ha rozpościera się największe w Wielkopolsce torfowisko wysokie typu atlantyckiego z żurawiną błotną, bagnem zwyczajnym, a także żyjącą tu zmiłą zygzakowatą. Park Krajobrazowy Puszcza Zielonka ustanowiono w 1993 r. i w 2004 r. powiększono do obszaru 120 km². Otacza go strefa ochronna (tj. otulina) obejmująca 109,7 km². Położony jest na północny wschód od Poznania, na styku powiatów poznańskiego, gnieźnieńskiego i wągrowieckiego. Przykładem ponad stuletniego drzewostanu jest Uroczysko Maruszka z zachowanym fragmentem lasu sosnowo-dębowego w wieku 100–140 lat oraz najstarszy w Wielkopolsce drzewostan modrzewiowo-sosnowy z domieszką buków i dębów. Cennymi zabytkami przyrody Rogalińskiego Parku Krajobrazowego są słynne dęby rogalińskie, które tworzą najpiękniejsze w Europie skupisko starych dębów. Najsłynniejsze z nich, o imionach Lech (6,33 m obwodu), Czech (7,35 m obwodu, martwy od 1992 r.) i Rus (9,15 m obwodu, aktualnie najgrubszy w rogalińskiej dąbrowie) oraz Dąb Edwarda (6,18 m obwodu), rosną nieopodal pałacu w Rogalinie.

Do najciekawszych rezerwatów udostępnionych do zwiedzania należą rezerwaty leśne: Buczyna w powiecie obornickim, Buczyna Helenopol i Dąbrowa Smoszew, odpowiednio na południe i na wschód od Krotoszyna, Buki nad Jeziorem Lutomskim w gminie Sieraków (tu jedyne w Wielkopolsce stanowisko popielicy, chronionego gryzonia nadrzewnego), Czeszewski Las w gminach Miłosław i Żerków, Diabli Skok na terenie gminy Jastrowie, Klasztorne Modrzewie koło Dąbrowki Kościelnej – gmina Murowana Goślina, Kolno Międzychodzkie w gminie Międzychód, Las liściasty w Promnie (gmina Pobiedziska), Olbina (powiat kaliski), Świetlista Dąbrowa w gminie Obrzycko oraz rezerwat „Zielona Góra” w gminie Wyrzysk. Oprócz rezerwatów leśnych wśród najciekawszych wyróżniają się rezerwaty krajobrazowe Kuźnik w granicach Piły oraz Meteoryt Morasko w Poznaniu.

Mapa 1. Ochrona przyrody i krajobrazu
Map 1. Nature and landscape protection

Jako historycznie najstarszy region kraju, związany z narodzinami polskiej państwowości i kultury, województwo wielkopolskie wyróżnia się bogactwem architektury sakralnej i świeckiej. Najbardziej atrakcyjnym turystycznie miastem jest stolica Wielkopolski, położona w centralnej części województwa. Jest ona jednym z najstarszych miast lokowanych w Polsce. Na przepływającej przez miasto Warcie położona jest wyspa Ostrów Tumski, połączona z lądem mostami Bolesława Chrobrego i Mieszka I oraz biskupa Jordana, który łączy wyspę ze Śródką, historyczną osadę książęcą, włączoną do granic miasta w 1800 r. Znajdująca się na wyspie Bazylika Archikatedralna świętych Apostołów Piotra i Pawła to jedna z najstarszych świątyń w Polsce. Odnaleźć w niej można elementy romańskie, gotyckie i barokowe, bowiem na przestrzeni wieków wielokrotnie ją rozbudowywano i odbudowywano po pożarach i zniszczeniach. Najcenniejszym zabytkiem Poznania jest bez wątpienia Ratusz, będący perłą architektury renesansowej z elementami gotyckimi. Jego wschodnia, reprezentacyjna fasada ozdobiona arkadami kryje niecodzienną atrakcję – zegar wzbogacony dodatkowo o trykające się poznańskie koziołki, które od wieków w południe ku ucieśze licznie gromadzących się u stóp budowli turystów, urządzają małe przedstawienie. Z kolei Zamek Królewski w Poznaniu to najstarsza zachowana rezydencja królewska w Polsce. Budowla wzniesiona została na Wzgórzu Przemysła w XIII wieku, najpierw jako wieża mieszkalna dla Przemysła I, a później rozbudowana przez jego syna Przemysła II – pierwszego króla Polski po rozbiciu dzielnicowym. Śmierć Przemysła II nie pozwoliła ukończyć dzieła, dopiero w XIV wieku dokonał tego Kazimierz Wielki, za czasów którego zamek stał się największą budowlą świecką w ówczesnej Europie.

Gniezno, jako stolica plemiennego państwa Polan, jest jednym z najważniejszych historycznie polskich miast. Na Wzgórzu Lecha w miejscu pradawnego kościoła zbudowanego przez Mieszka I w 970 r. wznosi się bazylika archikatedralna pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny. Wzniesiona na planie krzyża posiada trzy nawy, do których przylega 13 kaplic oraz 2 zakrystie, biblioteka, nowy kapitułarz, 2 krypty przywieżowe i stary kapitułarz. Ołtarz zdobi wczesnobarokowy relikwiarz św. Wojciecha z 1662 r. Przykładem gotyckiej sztuki sakralnej są płyty nagrobne, z których jedna – prymasa Z. Oleśnickiego – wykonana została przez Wita Stwosza, oraz krucyfiks na belce tęczowej wyrzeźbiony z drewna lipowego w 1430 r. Znamienym zabytkiem metaloplastyki renesansowej są drzwi gnieźnieńskie zrobione z brązu w XII w. W 18 kwaterach przedstawione zostały sceny z życia św. Wojciecha.

Wielkopolskie muzea świadczą bogatą ofertę wystawienniczo-edukacyjną. Muzeum Narodowe w Poznaniu, istniejące od 1857 r. (jako Narodowe od 1950 r.), należy do najstarszych, największych i najważniejszych muzeów w Polsce. Prezentowane są tu przede wszystkim malarstwo i rzeźba m.in. obrazy J. Malczewskiego, O. Boznańskiej, twórców dwudziestolecia międzywojennego, sztukę po 1945 r. (Kantor, Kulik, Gustowska, Stażewski), malarstwo europejskie, sarmackie portrety trumienne czy zbiór rzymskiego portretu cesarskiego.

Muzeum Archeologiczne posiada cenne zbiory archeologiczne z terenów całej Polski oraz kolekcje pozaeuropejskie. Zajmuje się także działalnością edukacyjną, ochroną zabytków oraz ochroną dziedzictwa archeologicznego. Wystawa stała „Pradzieje Wielkopolski” ukazuje dzieje regionu od epoki kamienia łupanego do schyłku starożytności, a „Śmierć i życie w starożytnym Egipcie” – zabytki związane z religią i kulturą egipską. Pozostałe stałe wystawy to: „Archeologia Sudanu”, „Sztuka naskalna Oazy Dachła”, „Tu powstała Polska”. Obecna siedziba muzeum mieści się w Pałacu Górków przy ulicy Wodnej w Poznaniu.

W klasycystycznym dawnym Odwachu (za „Arsenałem”) zlokalizowany jest oddział Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości – Muzeum Powstania Wielkopolskiego. Prezentuje ono czasy od zaboru pruskiego, niezłomnej walki z germanizacją i wreszcie największe, zwycięskie powstanie w historii Polski. W 2004 r., po 65 latach nieobecności, ponownie przed Odwachem pojawił się żołnierz w polskim mundurze. Teraz w mundurze historycznym. Odbywają się tu patrole powstańczej Armii Wielkopolskiej oraz uroczyste odprawy warty honorowej Ochotniczego Reprezentacyjnego Oddziału Ułanów Miasta Poznania w barwach 15 Pułku Ułanów Wielkopolskich. Nowa siedziba Muzeum Powstania Wielkopolskiego powstawać będzie na Wzgórzu Świętego Wojciecha, na terenie dzisiejszego lodowiska Bogdanka.

Gnieźnieńskie Muzeum Początków Państwa Polskiego związane jest z prowadzonymi tu od 1948 r. badaniami archeologicznymi, których celem było poznanie historii oraz uzyskanie zabytków dokumentujących początki państwa polskiego i jego pierwszej stolicy. Muzeum jest instytucją zajmującą się głównie

dziedzictwem polskiego średniowiecza oraz historią Gniezna i regionu. Posiada zbiory archeologiczne, sztuki, historyczne i archiwalne; prowadzi działalność naukowo-badawczą, wydawniczą oraz edukacyjną w ramach lekcji muzealnych. Prezentuje wystawy: „Gniezno średniowieczne”, „Początki państwa polskiego” czy „Wielkie Morawy”.

Instytucje paramuzealne, takie jak m.in. ogrody zoologiczne i botaniczne uzupełniają ofertę turystyczno-kulturalną. Parki oraz ogrody należą do szczególnych obiektów przyrodniczych, gdyż ukształtowane zostały przez człowieka. Miejsca te pełnią różnorodne funkcje – naukowe, doświadczalne, hodowlane, a także turystyczne. W Wielkopolsce godne odwiedzenia obiekty o tym charakterze to przede wszystkim: Ogród Botaniczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Ogród Dendrologiczny Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, Poznańska Palmiarnia, Arboretum w Kórniku, Arboretum w Gołuchowie, Arboretum Leśne Uniwersytetu Przyrodniczego w Zielonce, Ogród Zoologiczny w Poznaniu (Stare Zoo), Nowy Ogród Zoologiczny w Poznaniu, Ogród Zoologiczny w Nowym Tomyślu, Stacja Doświadczalna Katedry Zoologii Uniwersytetu Przyrodniczego w Stobnicy czy Stacja Żubrów w Gołuchowie.

Niezwykłą atrakcją kulturalną jest Brama Poznania. To pierwsze w Polsce centrum interpretacji dziedzictwa, które przy pomocy nowych technologii łączy opowieść o dziejach katedralnej wyspy, rozwoju miasta Poznania z narracją o początkach Państwa Polskiego – wspólnoty, której kolebką jest Ostrów Tumski. Brama Poznania zlokalizowana jest w najstarszej części miasta, nad rzeką Cybiną, w sąsiedztwie katedralnej wyspy, zajmuje specjalnie zaprojektowany kompleks obiektów: modernistyczny budynek główny i zrewitalizowaną Śluzę Katedralną (pozostałość umocnień na Ostrowie zachowaną z czasów pruskiego panowania), które łączy przesucona nad rzeką kładka. Budynek główny przecina charakterystyczna szczelina, która kieruje wzrok zwiedzającego na najstarszą w Polsce katedrę.

Kórnik, za sprawą swego zamku, jest bez wątpienia jedną z najbardziej atrakcyjnych i najczęściej odwiedzanych miejscowości Wielkopolski. Początki historii kórnickiego zamku sięgają średniowiecza, gdy właścicielami Kórnika byli Górkowie. W XVI wieku zamek został przebudowany w stylu renesansowym, a w 1574 r. przyjmowano w nim Henryka Walezego spieszącego na koronację do Krakowa. Okres świetności zamku nastąpił w drugiej połowie XVIII wieku kiedy jego właścicielką była Teofila z Działyńskich Szoldrska-Potulicka, która przebudowała swoją siedzibę nadając jej charakter barokowej rezydencji arystokratycznej. Ostatnią przebudowę zamku przeprowadził w XIX wieku Tytus Działyński. Zaprojektowana przez Karla Friedricha Schinkla, i przebudowana przez miejscowych rzemieślników, neogotycka rezydencja rodu Działyńskich charakterem nawiązuje do budowli obronnych. Oprócz zamku największą chlubą mieszkańców Kórnika jest słynne arboretum, jeden z najstarszych w Polsce ogrodów dendrologicznych, które posiada najbogatsze w kraju kolekcje gatunków i odmian drzew i krzewów, których jest tam około 3 tys. Trzy razy w roku odbywają się w parku tzw. „festiwale” kwitnących roślin: magnolii – na przełomie kwietnia i maja, bzów – w połowie maja oraz różaneczników i azalii – w czerwcu. Szczególną atrakcją dla zwiedzających może okazać się spoglądanie na gruszę wierzbolistną, czyli na gruszki na wierzbie.

Wśród szlaków i tras turystyki kulturowej województwa wielkopolskiego na szczególną uwagę zasługują ciągi o charakterze międzynarodowym i krajowym. Do najważniejszych szlaków tego typu zaliczyć należy Szlak Piastowski, Drogę św. Jakuba, Szlak Cysterski oraz Europejski Szlak Romański. Wśród szlaków o znaczeniu krajowym kluczową rolę pełni wspomniany już Szlak Piastowski, a także Szlak Bursztynowy i inne szlaki lokalne, takie jak Szlak Kościołów Drewnianych wokół Puszczy Zielonka, Wielkopolski Szlak Wiatraczny. Szlak Piastowski to niezwykle atrakcyjna trasa turystyczna łącząca trzy grody stołeczne z okresu wczesnopiastowskiego: Poznań, Gniezno i Kruszwicę. Miasta te kryją cenne pamiątki z czasów tworzenia się polskiej państwowości stanowiące zabytki naszego dziedzictwa. Szlak rozpoczyna się na Ostrowie Tumskim. Trasa wschód-zachód prowadzi przez: Lubiąż – Poznań – Pobiedziska – Dziekanowice – Gniezno – Trzemeszno – Mogilno – Strzelno – Pakość – Kościelec – Gniewkowo – Inowrocław – Kruszwica – Radziejów – Płowce – Brześć Kujawski – Włocławek – Kowal, a trasa północ-południe: Wągrowiec – Tarnowo Pałuckie – Łekno – Żnin – Wenecja – Biskupin – Gąsawa – Marcinkowo Górne – Kłecko – Gniezno – Grzybowo – Giecz – Pyzdry – Łąka nad Wartą – Konin – Kalisz. Wielkopolska Droga św. Jakuba próbuje odtworzyć szlak, który został w roku 1563 wymieniony przez Jörga Gaila z Augsburga, jako jeden z trzech szlaków pątniczych łączących Polskę z resztą Europy. Wiódł on przez Poznań, Leszno, Głogów, Zgorzelec i Żytawę. Obecnie, Droga Wielkopolska, która powstała w 2006 r. jest realizacją projektu „Europejskie Drogi

św. Jakuba” rozpoczyna się w Mogilnie i prowadzi do Głogowa; liczy 282 km i można ją przejść w 11 etapach. W drodze można zwiedzić kościoły, którym patronuje św. Jakub: w Mogilnie, Murowanej Goślinie, Poznaniu-Gluszynie, Żabnie, Święciechowie i Konradowie.

Wielkopolska może pochwalić się również imponującą liczbą szlaków rowerowych, których łączna długość przekracza 5 tys. km. Wielkopolski System Szlaków Rowerowych obejmuje sieć szlaków rowerowych w województwie wielkopolskim ujednoczoną i oznakowaną przez Departament Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. Zawiera szlaki o randze regionalnej, z których każdy przekracza 100 km długości. Są to: Piastowski Trakt Rowerowy (104 km), Szlak Stu Jezior (109 km), Pierścień Rowerowy dookoła Poznania (164 km), Transwielkopolska Trasa Rowerowa – odcinek północny (200 km) i odcinek południowy (270 km), Ziemiański Szlak Rowerowy (242 km), Nadwarciański Szlak Rowerowy – odcinek wschodni (248 km), Nadwarciański Szlak Rowerowy – odcinek zachodni (123 km) i Bursztynowy Szlak Rowerowy (200 km). Piastowski Trakt Rowerowy można nazwać Szlakiem Piastowskim dla cyklistów. Ma 104 km długości i rozpoczyna się u zbiegu ulic arcybiskupa Baraniaka i Jana Pawła II w miejscu zwanym Poznańskim Węzłem Rowerowym. Trasa wyprowadza z Poznania malowniczą doliną rzeki Cybiny. Wiedzie wzdłuż jeziora Swarzędzkiego do Uzarzewa, w którym można podziwiać szachulcowy kościół św. Michała i Muzeum Przyrodniczo-Łowieckie z ciekawymi eksponatami związanymi z myślistwem. Następnie Szlak przebiega przez Biskupice i prowadzi do Parku Krajobrazowego Promno. Przez krainę Stu Jezior biegnie jedna z pierwszych tras rowerowych w województwie wielkopolskim. Droga wiedzie przez lekko pagórkowaty teren głównie szosami o małym natężeniu ruchu, jest też kilka piaszczystych odcinków. Szlak Stu Jezior ma w sumie 110 km długości i jest połączony z międzynarodowym szlakiem rowerowym wiodącym z Calais do Petersburga, więc jest możliwość aby od razu ruszyć na trochę dłuższą wyprawę. Trasa rowerowa wiedzie m.in. przez Szamotuły i Sieraków.

Walory przyrodnicze i kulturowe regionu, a także korzystne położenie na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych ze wschodu na zachód Europy, stanowią dobrą rekomendację dla turystów i zachęcają do jego odwiedzania. Jak dotąd jednak możliwości rozwojowe turystyki w województwie wielkopolskim nie są w pełni wykorzystywane. Turystyka jest zatem dziedziną gospodarki narodowej, którą na tym obszarze warto wspierać, doinwestowywać i rozwijać, otwierając szeroko podwoje województwa dla osób zainteresowanych podróżowaniem w przeszłość, poszukujących ciszy i spokoju przyrody w lasach, na szlakach wodnych czy w ośrodkach jazdy konnej, a także ciekawych nowinek oferty turystycznej i najnowszych osiągnięć w zakresie rozwoju infrastruktury, szczególnie w kontekście jej dostępności niezależnie od pory roku.

Mapa 2.
Map 2.

Wielkopolski System Szlaków Rowerowych
Long-distance cycling routes system of the Wielkopolska Region

Rozdział 2

Chapter 2

Turystyczne obiekty noclegowe i ich wykorzystanie

Tourist accommodation establishments and their occupancy

Badanie statystyczne turystycznej bazy noclegowej jest prowadzone w cyklu miesięcznym z wykorzystaniem formularzy KT-1. Badanie to dostarcza informacji o stanie i wykorzystaniu turystycznych obiektów noclegowych posiadających 10 lub więcej miejsc noclegowych.

Począwszy od danych za 2016 r., dane prezentowane są z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu.

Baza noclegowa turystyki dotyczy turystycznych obiektów noclegowych, posiadających 10 i więcej miejsc. Baza obejmuje obiekty hotelowe (hotele, motele, pensjonaty i inne obiekty hotelowe) oraz pozostałe obiekty, tj. domy wycieczkowe, schroniska, schroniska młodzieżowe, szkolne schroniska młodzieżowe, ośrodki wczasowe, ośrodki kolonijne, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, domy pracy twórczej, zespoły domków turystycznych, kempingi, pola biwakowe, hostele, zakłady uzdrowiskowe, pokoje gościnne (kwatery prywatne), kwatery agroturystyczne oraz pozostałe obiekty niesklasyfikowane (m.in. internaty, domy studenckie, ośrodki rekreacyjno-sportowe itp., które w czasie niepełnego wykorzystania zgodnie z ich przeznaczeniem lub w części, pełnią funkcję obiektu noclegowego dla turystów).

2.1. Obiekty i miejsca noclegowe

2.1. Facilities and bed places

Według stanu w końcu lipca 2017 r., w województwie wielkopolskim funkcjonowało 687 turystycznych obiektów noclegowych, w tym 524 całoroczne. Bazę turystyczną tworzyło 348 obiektów hotelowych i 339 pozostałych obiektów noclegowych, wśród których ujęto m.in. 67 kwater agroturystycznych i 64 ośrodki wczasowe. W porównaniu z rokiem 2014 liczba obiektów ogółem zmniejszyła się o 24. Najwięcej obiektów ubywało w kategorii pozostałe obiekty niesklasyfikowane (9), ośrodki wczasowe (8) oraz ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe (5). W badanym okresie zwiększyła się natomiast liczba obiektów hotelowych (o 4, mimo ubytku 2 hoteli), przybyły też 2 kempingi.

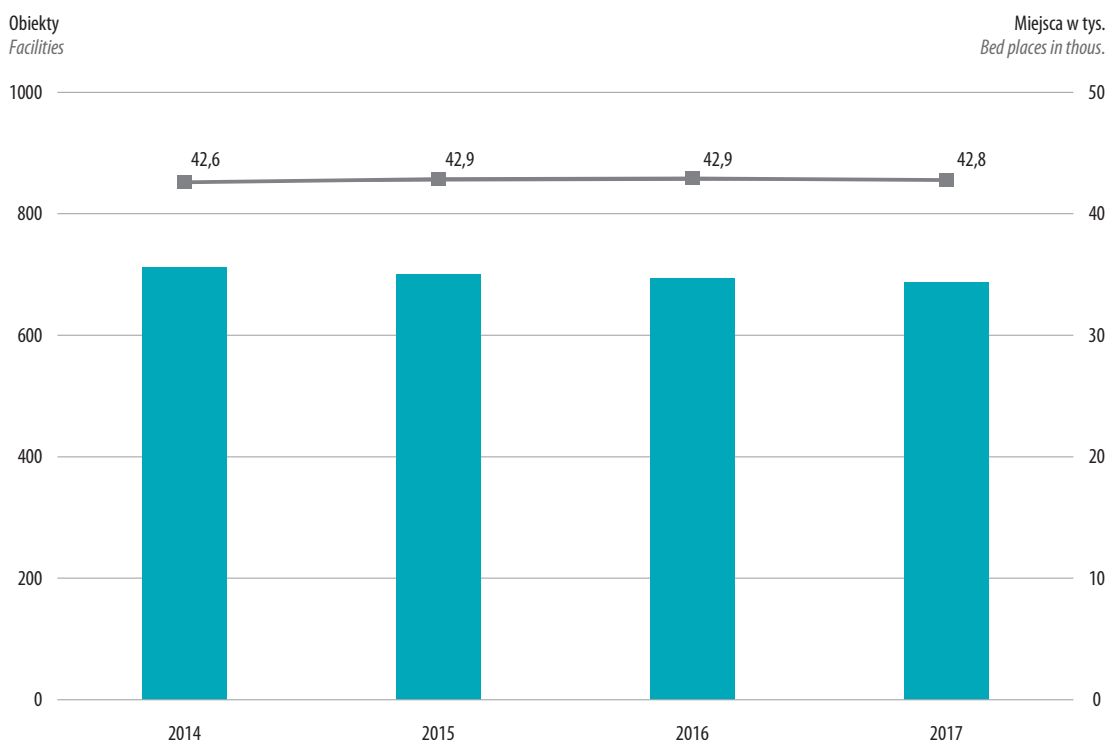
Pomimo mniejszej liczby obiektów turystycznych ogółem, w 2017 r. oferowały one o 176 miejsc noclegowych więcej niż przed trzema laty. W końcu lipca 2017 r. łączna liczba miejsc noclegowych w wielkopolskich obiektach turystycznych wyniosła 42,8 tys., z czego zdecydowana większość (73,0%) miała charakter całoroczny. W liczbach bezwzględnych najwięcej miejsc przybyło w hotelach (792), zespołach domków turystycznych (491) oraz hostelach (109). Najwięcej miejsc ubywało na kempingach i polach biwakowych (łącznie 533), w pozostałych obiektach niesklasyfikowanych (342) i ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych (252).

Wykres 1. Obiekty i miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych

Stan w dniu 31 VII

Chart 1. Facilities and bed places in tourist accommodation establishments

As of 31 VII

Ponad połowę wszystkich miejsc noclegowych w województwie wielkopolskim oferowały obiekty hotelowe, tj. hotele, motele, pensjonaty i inne obiekty hotelowe. Najliczniejszą grupę w tej kategorii tworzyły hotele; w 2017 r. działalność prowadziło tu 229 hoteli, które dysponowały 18,6 tys. miejsc noclegowych. Drugą grupę pod względem liczebności stanowiły inne obiekty hotelowe, obejmujące m.in. hotele, motele i pensjonaty, którym nie nadano kategorii. W 2017 r. było 81 takich obiektów (o 3 więcej niż w 2014 r.) oferujących 3,6 tys. miejsc (o 1,5% mniej niż w 2014 r.). Poza wymienionymi obiektami, baza hotelowa obejmowała jeszcze 16 moteli (o 1 więcej niż w 2014 r.) i 22 pensjonaty (o 2 więcej), razem dysponujące 1,3 tys. miejsc noclegowych.

Spośród pozostałych obiektów noclegowych (poza hotelowymi) największą liczbą miejsc dysponowały ośrodki wczasowe i kolonijne (łącznie 4,1 tys. miejsc, tj. o 2,8% mniej niż w 2014 r.), ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe (3,4 tys. miejsc, o 6,9% mniej), kempingi i pola namiotowe (łącznie 3,1 tys. miejsc, o 14,6% mniej) oraz zespoły domków turystycznych (2,6 tys. miejsc, o 23,0% więcej).

Turystyczne obiekty noclegowe w województwie wielkopolskim należą do średniej wielkości. W 2017 r. dysponowały one przeciętnie 62 miejscami, podczas gdy w 2014 r. na 1 obiekt przypadało średnio 60 miejsc. Dla obiektów hotelowych wskaźnik wynosił 67 miejsc i wahał się od 31 w pensjonatach do 81 w hotelach. W przypadku pozostałych obiektów rozpiętość była większa, a wskaźnik wahał się od 18 w kwaterych agroturystycznych i pokojach gościnnych do 118 na polach biwakowych, przy przeciętnej dla tej kategorii 57 miejsc na obiekt.

Wykres 2. Turystyczne obiekty noclegowe według rodzajów obiektów

Stan w dniu 31 VII

Chart 2. Tourist accommodation establishments by type of facilities

As of 31 VII

Obiekty hotelowe*Hotels and similar facilities*

- hotele
hotels
- motele
motels
- pensjonaty
boarding houses
- inne obiekty hotelowe
other hotel facilities

Pozostałe obiekty*Other facilities*

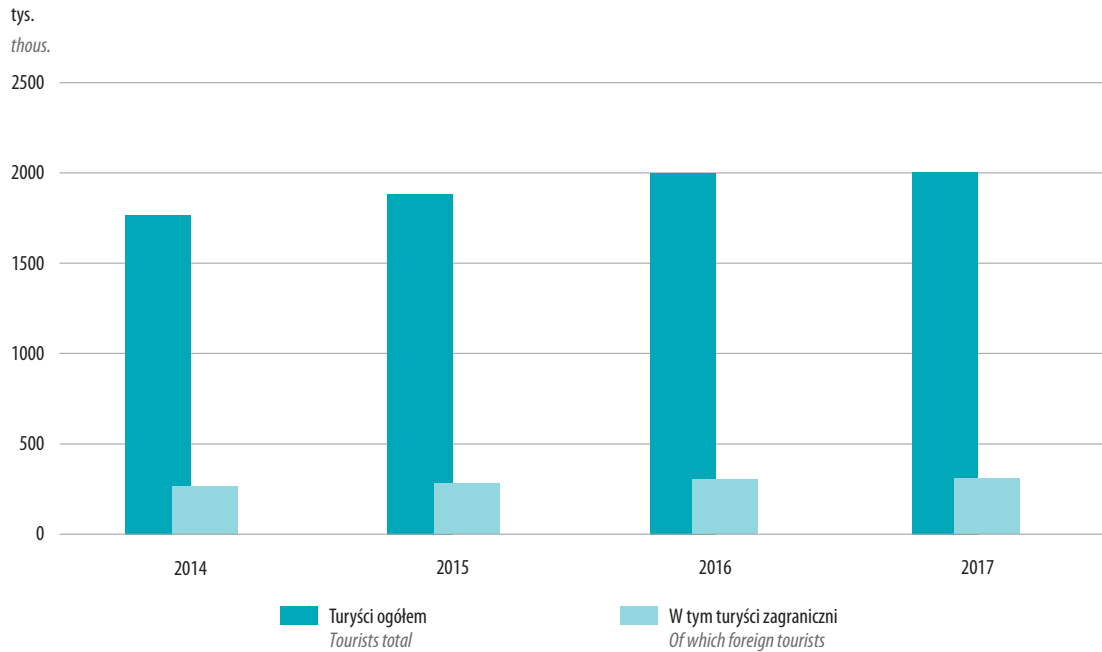
- schroniska młodzieżowe^a
youth hostels^a
- ośrodki wczasowe
holiday centres
- ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe
training-recreational centres
- zespoły domków turystycznych
complexes of tourist cottages
- pola biwakowe i kempingi
tent camps and camping sites
- kwatery agroturystyczne i pokoje gościnne
agrotourism lodgings and rooms for rent
- hostele
hostels
- inne obiekty
miscellaneous facilities

^a Łącznie ze szkolnymi.
a Including school youth hostels.

2.2. Wykorzystanie turystycznych obiektów noclegowych**2.2. Occupancy of tourist accommodation establishments**

W 2017 r. z noclegów w obiektach turystycznych w województwie wielkopolskim skorzystało łącznie 2006,2 tys. turystów, tj. o 13,6% więcej niż w 2014 r. Wzrost liczby turystów odnotowały m.in. pokoje gościnne (2,7 razy więcej niż w 2014 r.), pola biwakowe (2-krotnie więcej), ośrodki kolonijne (o 83,9% więcej), hostele (o 55,1% więcej), hotele (o 20,5% więcej) i pensjonaty (o 15,5% więcej). Mniejsze zainteresowanie odnotowano natomiast m.in. na kempingach (o 39,2% mniej korzystających niż w 2014 r.), w schroniskach i domach wycieczkowych łącznie (o 17,8% mniej), w pozostałych obiektach niesklasyfikowanych (o 13,0% mniej) oraz w motelach (o 10,6%).

Wykres 3. Turyści korzystający z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych
 Chart 3. *Tourists accommodated in tourist accommodation establishments*

W 2017 r. na miejsce zakwaterowania turyści najczęściej wybierali obiekty hotelowe (81,2% ogółu turystów korzystających z bazy noclegowej, w tym hotele 68,2%). Wśród pozostałych obiektów zainteresowaniem turystów cieszyły się przede wszystkim pozostałe obiekty niesklasyfikowane (5,0%) oraz ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe (4,1%). Zarówno rodzaj preferowanych przez turystów obiektów noclegowych, jak i poziom zainteresowania nimi kształtowały się podobnie jak w roku 2014.

Wykres 4. Turyści korzystający z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych według rodzajów obiektów

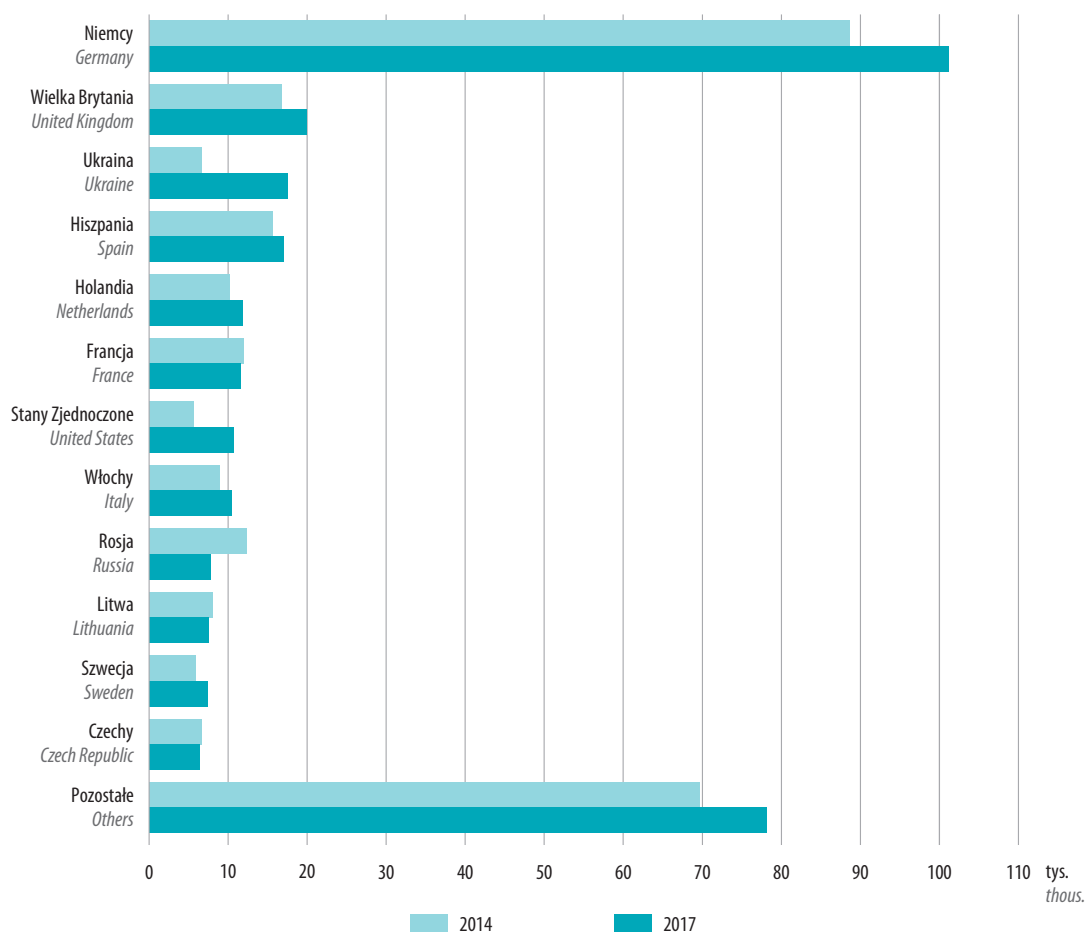
Chart 4. Tourists accommodated in tourist accommodation establishments by type of facilities

W ogólnej liczbie turystów korzystających z bazy noclegowej w województwie wielkopolskim w 2017 r. było 307,6 tys. obcokrajowców, co stanowiło 15,3%. Największy odsetek turyści zagraniczni stanowili na kempingach, gdzie przeciętnie co drugi turysta był obcokrajowcem, a także w hotelach – niemal co piąty. W porównaniu z rokiem 2014 liczba turystów zagranicznych wzrosła o 15,2%, a ich udział w ogólnej liczbie turystów odwiedzających województwo wielkopolskie zwiększył się średnio o 0,2 p.proc. Na kempingach wzrost odsetka turystów zagranicznych wyniósł 26,4 p.proc., w pokojach gościnnych 8,3 p.proc., kwaterach agroturystycznych 5,2 p.proc., a w hostelach 4,6 p.proc. Zdecydowana większość obcokrajowców korzystała z bazy hotelowej (92,5%, w tym 85,6% z hoteli). W latach 2014–2017 kierunki skąd przyjeżdżali obcokrajowcy odwiedzający województwo wielkopolskie zasadniczo nie zmieniły się; porównywalne były także udziały turystów z poszczególnych krajów. W 2017 r. w gronie krajów najliczniej reprezentowanych przez turystów znalazło się 9 spośród 10 o największym udziale w 2014 r. Najwięcej turystów przyjechało z Niemiec (32,9% wobec 33,2% w 2014 r.), Wielkiej Brytanii (6,5% wobec 6,3%), Ukrainy (5,7% wobec 2,5%), Hiszpanii (5,5% wobec 5,8%), Holandii (3,9% wobec 3,8%), Francji (3,8% wobec 4,5%), Włoch (3,4% wobec 3,3%), Rosji (2,5% wobec 4,6%) oraz Litwy (2,5% wobec 3,0%). Zwiększył się odsetek turystów ze Stanów Zjednoczonych, który w 2017 r. wyniósł 3,5% (wobec 2,1% w 2014 r.), mniejszy był natomiast udział turystów z Czech (2,1% wobec 2,5%). W analizowanym okresie najbar-

dziej widoczne zmiany dotyczyły turystów przyjeżdżających do województwa wielkopolskiego ze wschodu Europy. O ile zmniejszyły się udziały turystów z Rosji (o 2,1 p.proc.), Białorusi (o 0,7 p.proc.) i Litwy (o 0,5 p.proc.), to największy wzrost zainteresowania turystycznego obserwowano wśród obywateli Ukrainy (o 3,2 p.proc.).

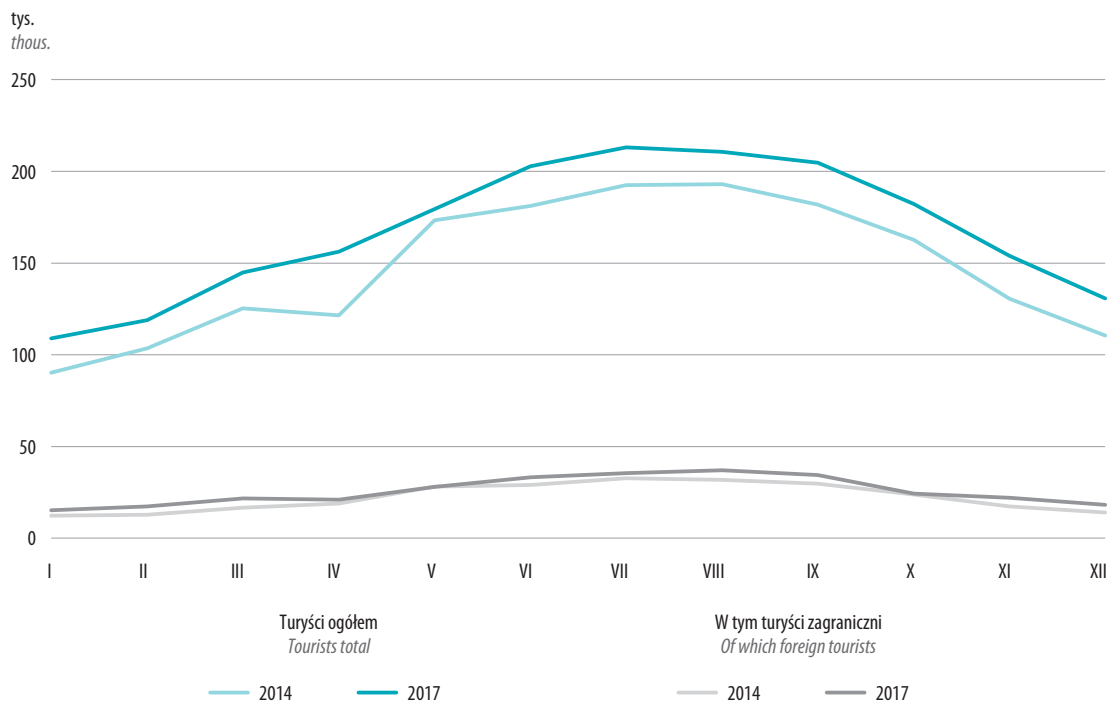
Wykres 5. Turyści zagraniczni korzystający z turystycznych obiektów noclegowych według krajów
Chart 5. Foreign tourists in tourist accommodation establishments by countries

W 2017 r. największe natężenie ruchu turystycznego w województwie wielkopolskim obserwowano od czerwca do października; z bazy noclegowej w tym okresie skorzystało tu łącznie 1013,4 tys. osób, tj. 50,5% wszystkich turystów. Taki rozkład charakteryzował szczególnie obiekty hotelowe, z których w ciągu pięciu miesięcy skorzystała blisko połowa (48,7% ogółu) turystów.

W pozostałych obiektach noclegowych udziały osób korzystających (w poszczególnych miesiącach) wyraźnie podkreślały sezonowy charakter tych placówek. Większość turystów (60,3%) korzystała z miejsc noclegowych w tych obiektach od maja do września, ale szczyt turystyczny kumulował się tu w miesiącach letnich, tj. od czerwca do sierpnia (42,2% ogółu turystów).

Wykres 6. Turyści korzystający z turystycznych obiektów noclegowych według miesięcy
 Chart 6. *Tourists accommodated in tourist accommodation establishments by months*

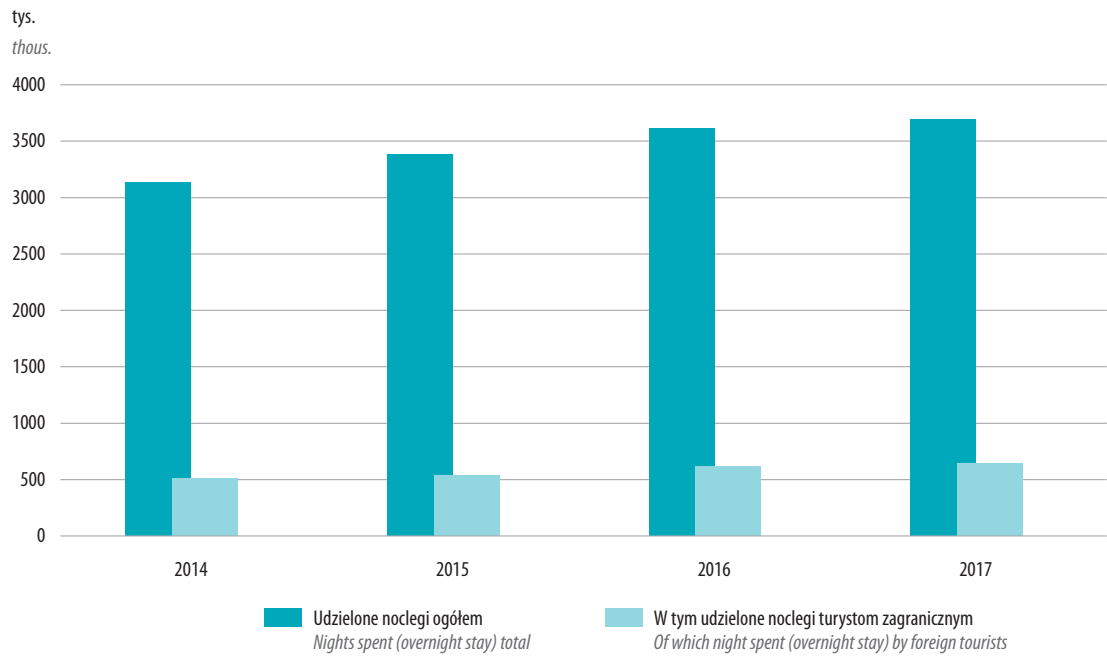

2.3. Udzielone noclegi w turystycznych obiektach noclegowych

2.3. Nights spent (overnight stay) in tourist accommodation establishments

W całym roku 2017 w województwie wielkopolskim udzielono 3688,1 tys. noclegów, tj. o 17,7% więcej niż w 2014 r. Ponad 70% z nich przypadło na obiekty hotelowe (71,5%; 69,4% w 2014 r.), z tego 60,5% – na hotele (wobec 57,6% w 2014 r.) i 8,2% – na inne obiekty hotelowe (8,3% w 2014 r.). W grupie pozostałych obiektów najwięcej noclegów udzieliły ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe (6,7%; 7,8% w 2014 r.), ośrodki wczasowe (5,3%; 5,9% w 2014 r.), oraz pozostałe obiekty niesklasyfikowane (4,2%; 5,1% w 2014 r.). Największy ruch turystyczny obserwowano w miesiącach letnich, zwłaszcza w lipcu i sierpniu, kiedy udzielono łącznie 961,1 tys. noclegów, czyli 26,1% wszystkich noclegów w całym roku. Najmniejsze obłożenie miejsc stwierdzono w styczniu, gdy udzielono tylko 188,1 tys. noclegów, czyli 5,1%.

Wykres 7. Udzielone noclegi w turystycznych obiektach noclegowych
Chart 7. Nights spent (overnight stay) in tourist accommodation establishments

Wykres 8. Udzielone noclegi w turystycznych obiektach noclegowych według rodzajów obiektów
 Chart 8. *Nights spent (overnight stay) in tourist accommodation establishments by type of facilities*

Obiekty hotelowe
Hotels and similar facilities

- hotele
hotels
- motele
motels
- pensjonaty
boarding houses
- inne obiekty hotelowe
other hotel facilities

Pozostałe obiekty
Other facilities

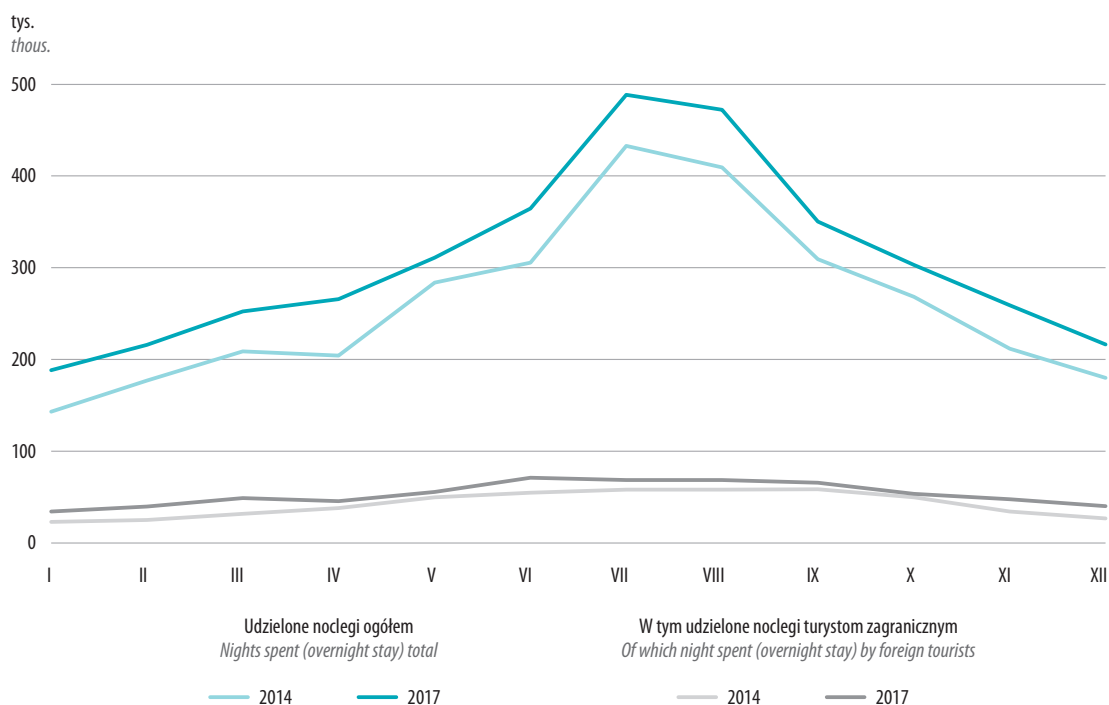
- schroniska młodzieżowe^a
youth hostels^a
- ośrodki wczasowe
holiday centres
- ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe
training-recreational centres
- zespoły domków turystycznych
complexes of tourist cottages
- pola biwakowe i kempingi
tent camps and camping sites
- kwatery agroturystyczne i pokoje gościnne
agrotourism lodgings and rooms for rent
- hostele
hostels
- inne obiekty
miscellaneous facilities

^a Łącznie ze szkolnymi.
a Including school youth hostels.

Sezonowość obserwowano zarówno w obiektach hotelowych, jak i w pozostałych obiektach noclegowych, przy czym o ile w pierwszej grupie „sezon” trwał od czerwca do października (liczba udzielonych noclegów w poszczególnych miesiącach była podobna), to w grupie drugiej zdecydowanie wyróżniały się dwa miesiące letnie, tj. lipiec i sierpień, w których liczba udzielonych noclegów ponad 5-krotnie przewyższała liczbę ustaloną dla stycznia i grudnia.

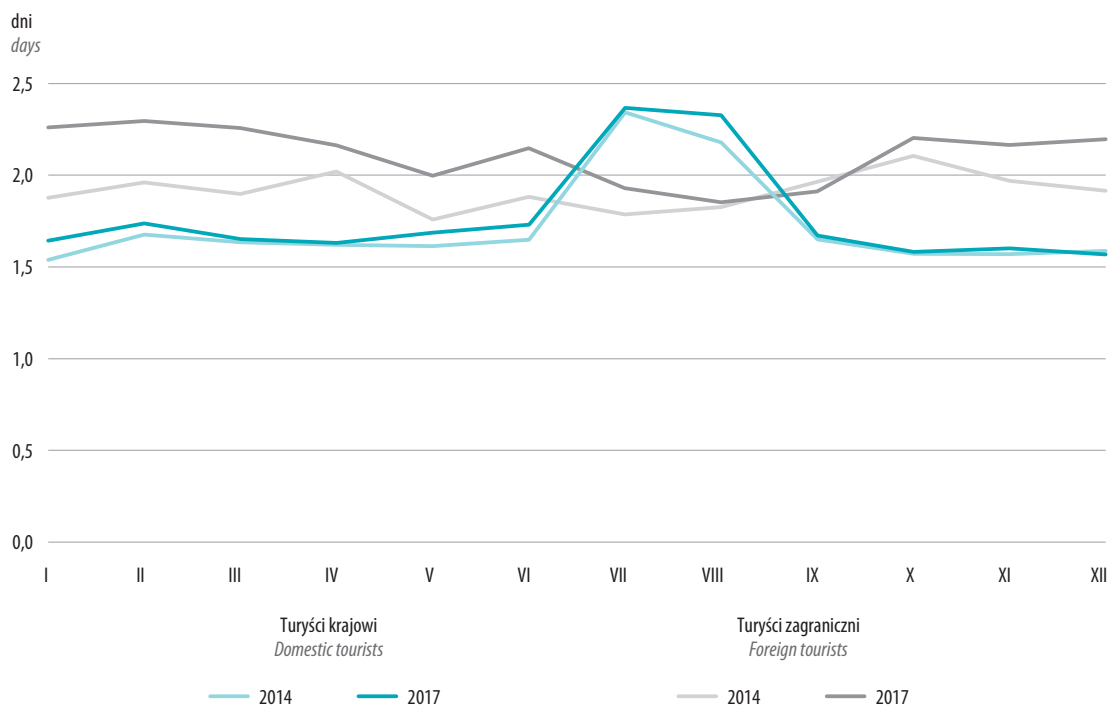
Wykres 9. Udzielone noclegi w turystycznych obiektach noclegowych według miesięcy
 Chart 9. *Nights spent (overnight stay) in tourist accommodation establishments by months*

Turyści zagraniczni korzystali z noclegów przede wszystkim w obiektach hotelowych. Liczba noclegów udzielonych obcokrajowcom w tego typu placówkach stanowiła 85,5% (w tym 78,5% w samych hotelach) wszystkich noclegów udzielonych tej grupie turystów w turystycznych obiektach noclegowych w 2017 r.

W latach 2014–2017 zmiany w ruchu turystycznym dotyczyły czasu pobytu w obiektach noclegowych. W 2017 r. turyści krajowi przebywali w obiektach noclegowych przeciętnie przez 1,8 dnia, podobnie jak w 2014 r., podczas gdy turyści zagraniczni przez 2,1 dnia (w 2014 r. 1,9 dnia). Długość pobytu była zróżnicowana w zależności od typu obiektu. Turyści krajowi najdłużej przebywali w ośrodkach kolonijnych (średnio 9,8 dnia wobec 8,5 w 2014 r.), ośrodkach wczasowych (5,2 dnia wobec 5,3) oraz kwaterach agroturystycznych (4,0 dni wobec 3,1), natomiast obiektami, z których korzystali najkrócej były pensjonaty (średnio 1,5 dnia, tak samo jak w roku 2014) oraz inne obiekty hotelowe (1,5 dnia wobec 1,4). Najdłuższy pobyt turystów zagranicznych zanotowano w kwaterach agroturystycznych (średnio 19,8 dnia wobec 3,1 w 2014 r.) oraz ośrodkach wczasowych (7,9 dnia wobec 4,2), zaś stosunkowo krótko przebywali oni w domach wycieczkowych (średnio 1,0 dzień wobec 1,2), na polach biwakowych (1,3 dnia wobec 2,4) i kempingach (1,4 dnia wobec 1,5).

Wykres 10. Średni czas pobytu turysty w turystycznych obiektach noclegowych według miesięcy
 Chart 10. Average length of stay in tourist accommodation establishments by months

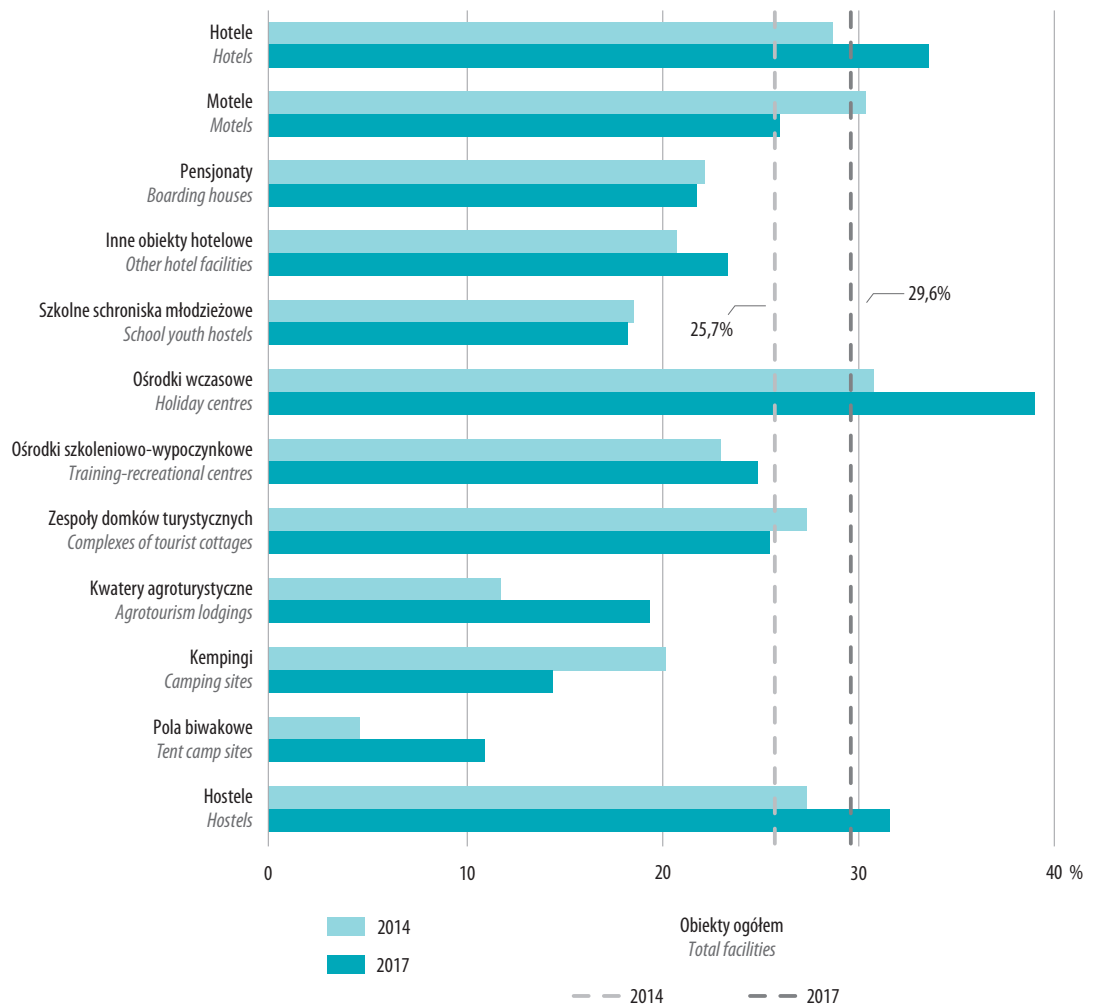
2.4. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych

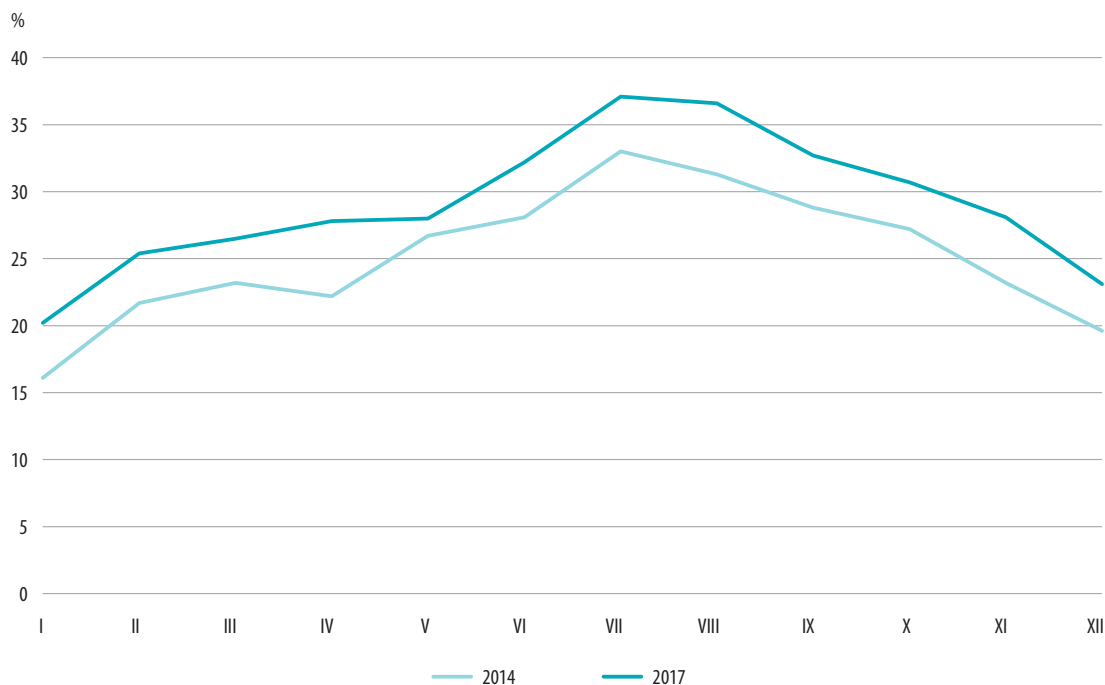
2.4. Occupancy rate of bed places

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych to stosunek liczby udzielonych noclegów do nominalnej liczby miejsc noclegowych (suma miejsc noclegowych przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu).

Wykorzystanie turystycznej bazy noclegowej w województwie wielkopolskim jest ciągle mniejsze od możliwości w tym zakresie i kształtuje się różnie w poszczególnych typach obiektów oraz w kolejnych miesiącach roku. W 2017 r. stopień wykorzystania miejsc noclegowych wyniósł dla całego województwa średnio 29,6%, czyli o 3,9 p.proc. więcej niż w 2014 r. (w kraju 39,3%; 34,8% w 2014 r.). Wzrost wskaźnika nie wpłynął jednak znacząco na poprawę lokaty wielkopolskiego wśród innych województw. Pod względem poziomu wykorzystania miejsc noclegowych region ten w rankingu zajmuje wciąż dość odległe miejsce (w 2017 r. była to przedostatnia pozycja przed województwem lubuskim). Największe zainteresowanie turystyczną bazą noclegową obserwowano od czerwca do października. W tych miesiącach wskaźnik przekraczał 30%, przy czym najwyższy poziom osiągnął w lipcu – 37,1% (wobec 20,2% w styczniu). Biorąc pod uwagę typ obiektu, a jednocześnie dokonując porównania z rokiem 2014, należy stwierdzić wzrost poziomu wykorzystania większości kategorii obiektów noclegowych. Najpełniej były wykorzystywane hotele, gdzie przez cały rok wskaźnik utrzymywał się na dość wysokim poziomie (przez dziewięć miesięcy powyżej 30,0%), przy średniej rocznej 33,6% (w 2014 r. 28,7%). Stosunkowo duże obłożenie miejsc wyróżniało również ośrodki wczasowe (średnio w roku na poziomie 39,0%; w 2014 r. 30,8%), ale dotyczyło to przede wszystkim miesięcy letnich (w lipcu 52,3%, w sierpniu 48,0%), a w 2017 r. także listopada (49,9%). Wysoki wskaźnik wykorzystania miejsc miały także ośrodki kolonijne (średnio 59,1%; w 2014 r. 45,6%), ale ze względu na sezonowy charakter tego typu obiektów były one eksploatowane zaledwie przez trzy miesiące w roku, przy czym maksymalne obłożenie przypadło na sierpień (80,5%) i lipiec (64,8%).

Wykres 11. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według rodzajów obiektów
 Chart 11. Occupancy rate of bed places by type of facilities

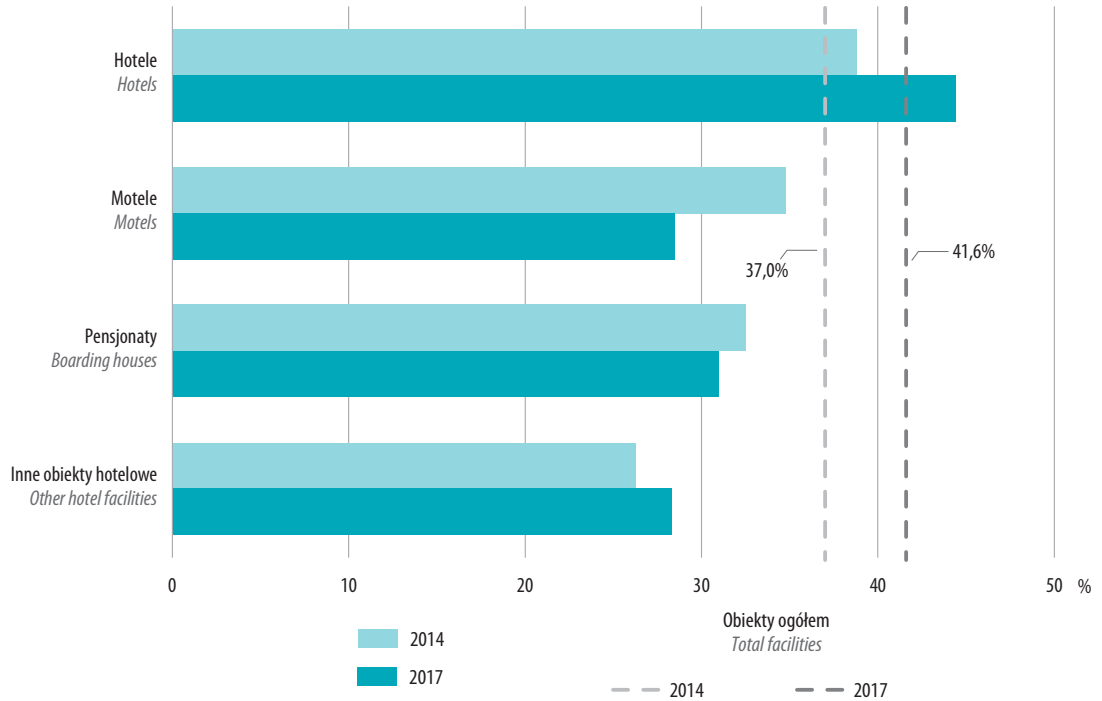

Wykres 12. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według miesięcyChart 12. *Occupancy rate of bed places by months***2.5. Wykorzystanie pokoi w obiektach hotelowych****2.5. Occupancy of rooms in hotels and similar establishments**

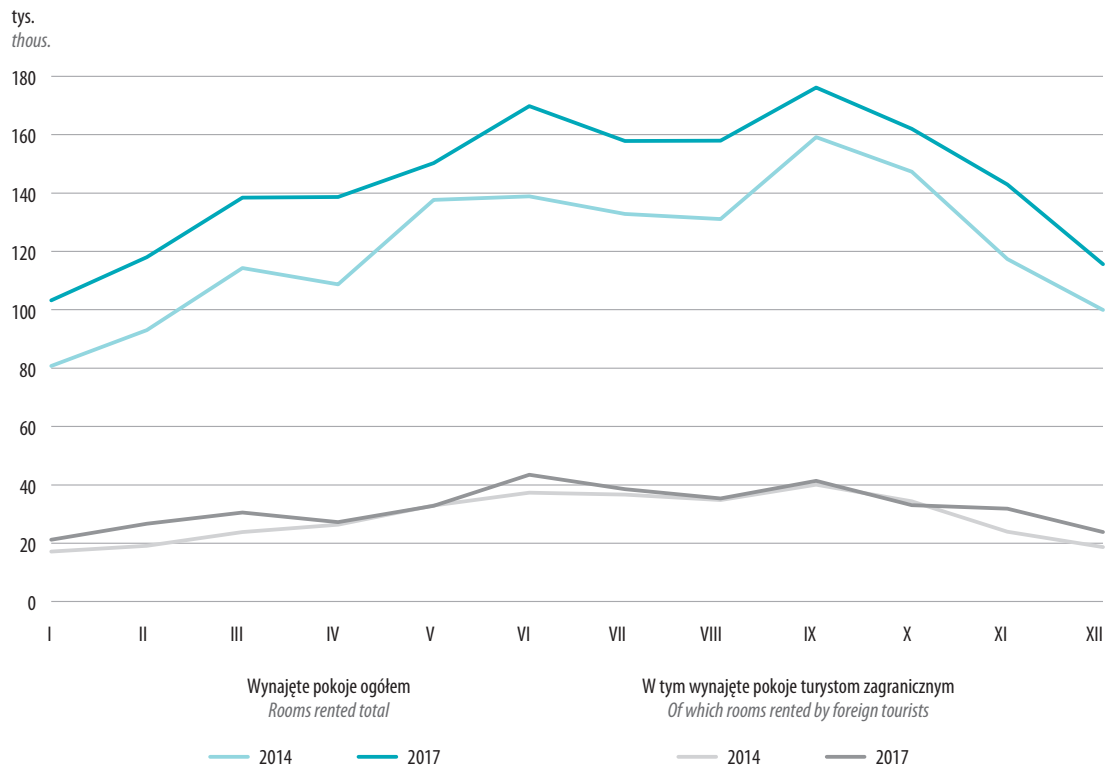
Stopień wykorzystania pokoi to stosunek liczby wynajętych pokoi w obiektach hotelowych do nominalnej liczby pokoi (suma pokoi przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu hotelowego).

Baza hotelowa w województwie wielkopolskim w 2017 r. obejmowała: 229 hoteli, 16 moteli, 22 pensjonaty i 81 innych obiektów hotelowych. We wszystkich obiektach hotelowych wynajęto łącznie 1730,8 tys. pokoi (o 18,5% więcej niż w 2014 r.), z czego jedną piątą (385,9 tys.) udostępniono turystom zagranicznym. Najwięcej pokoi – 1517,0 tys. – wynajęto w hotelach (w porównaniu z 2014 r. wzrost o 20,0%). Stanowiły one 87,6% wszystkich pokoi wynajętych turystom w obiektach hotelowych. Stopień wykorzystania pokoi w 2017 r. w całym województwie wielkopolskim kształtował się na poziomie 41,6%, tj. przeciętnie o 4,6 p.proc. wyżej niż w 2014 r. (w kraju 48,9% wobec 42,7% w 2014 r.). Najbardziej wskaźnik ten poprawił się w hotelach (o 5,6 p.proc., z 38,8% do 44,4%) oraz w innych obiektach hotelowych (o 2,0 p.proc., z 26,3% do 28,3%). Pogorszyło się natomiast wykorzystanie pokoi w motelach (o 6,3 p.proc., z 34,8% do 28,5%), a także w pensjonatach (o 1,5 p.proc., z 32,5% do 31,0%). Wykorzystanie pokoi w obiektach hotelowych zależy od nasilenia ruchu turystycznego. Podobnie jak w poprzednich latach, najpełniej były one wykorzystywane w czerwcu oraz we wrześniu i październiku, kiedy wskaźnik przekraczał 45% (odpowiednio: 48,7%, 51,5% i 45,9%, w tym w hotelach 52,5%, 54,9% i 48,9%), podczas gdy w styczniu pokoje były wykorzystane tylko w 29,8% (w hotelach 31,5%).

Wykres 13. Stopień wykorzystania pokoi w obiektach hotelowych
Chart 13. Occupancy rate of rooms in hotels and similar facilities

Wykres 14. Wynajęte pokoje turystom w obiektach hotelowych według miesięcy
Chart 14. Rooms rented in hotels and similar facilities by months

2.6. Placówki gastronomiczne w turystycznych obiektach noclegowych

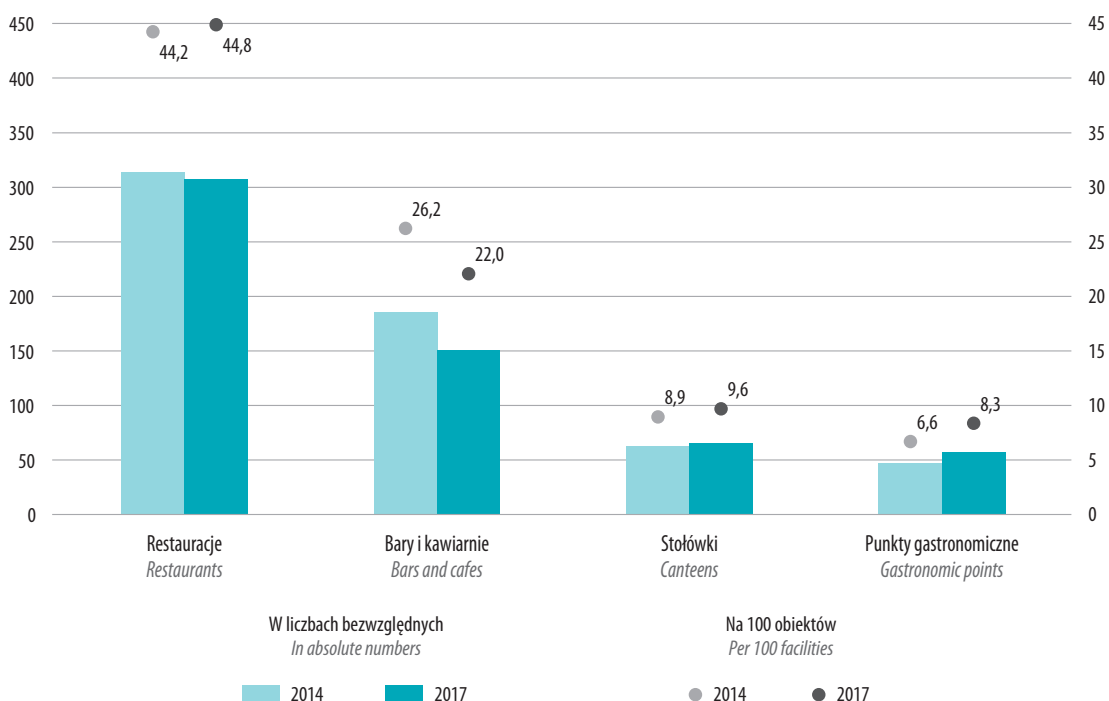
2.6. Catering establishments in tourist accommodation establishments

Atrakcyjność bazy noclegowej podnoszą placówki gastronomiczne funkcjonujące na terenie turystycznych obiektów noclegowych. Według stanu w końcu lipca 2017 r., w województwie wielkopolskim w turystycznych obiektach noclegowych wykazano 582 placówki gastronomiczne, z tego 308 restauracji, 151 barów i kawiarni, 66 stołówek oraz 57 punktów gastronomicznych (smażalnie, pijalnie, lodziarnie itp.). W porównaniu z rokiem 2014 w sieci obiektów noclegowych w sumie ubywało 28 placówek gastronomicznych, z tego w hotelach, gdzie świadczy się najwięcej usług tego typu, liczba restauracji zmniejszyła się o 10, a liczba barów i kawiarni – o 22. W hotelach mieściła się ponad połowa wszystkich placówek gastronomicznych (56,5%), w tym 67,9% ogółu restauracji i 62,9% barów i kawiarni. W pozostałych obiektach noclegowych (poza obiektami hotelowymi) najliczniejszą grupę stanowiły stołówki (38,8% ogółu placówek gastronomicznych w tej grupie obiektów i 81,8% wszystkich stołówek w turystycznych obiektach noclegowych).

Wykres 15. Placówki gastronomiczne w turystycznych obiektach noclegowych

Stan w dniu 31 VII

Chart 15. Catering establishments in tourist accommodation establishments
As of 31 VII

2.7. Wyposażenie dodatkowe turystycznych obiektów noclegowych

2.7. Additional equipment of tourist accommodation establishments

Raz na cztery lata badanie turystycznych obiektów noclegowych, prowadzone w oparciu o formularz KT-1, dostarcza dodatkowych informacji nt. udogodnień dla osób niepełnosprawnych ruchowo, a także zaplecza sportowo-rekreacyjnego oraz konferencyjnego w tych obiektach. Takie właśnie poszerzone badanie zostało przeprowadzone w 2017 r.

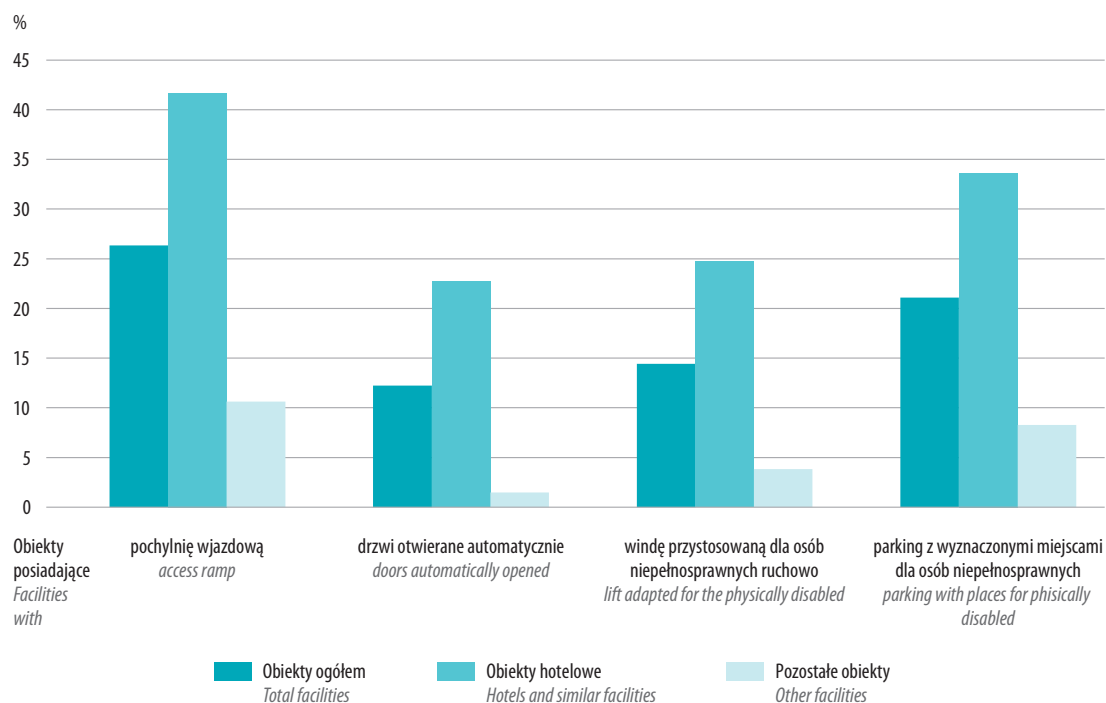
Spośród podstawowych udogodnień dla osób niepełnosprawnych ruchowo, takich jak: pochylnie wjazdowe, drzwi otwierane automatycznie, odpowiednio przystosowane windy czy parkingi z wyznaczonymi miejscami, najczęściej obiekty turystyczne były wyposażone w pochylnie. W 2017 r. pochylnię wjazdową posiadało 181 z 687 obiektów, czyli 26,3%, w tym niemal połowa hoteli (109 z 229, tj. 47,6%) i co dziesiąty z kategorii pozostałe obiekty. W poprzednim badaniu, cztery lata wcześniej, udziały te wyniosły odpowiednio 24,9%, 45,9% i 11,8%. Parking z miejscami wyznaczonymi dla osób niepełnosprawnych odnotowano w 145 obiektach, czyli mniej więcej w co piątym. Zdecydowana większość parkingów, tj. 68,3%, należała do hoteli, 9,7% – do innych obiektów hotelowych, a 6,9% – do ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych. Windę przystosowaną dla osób niepełnosprawnych dysponowało 99 obiektów, m.in. 81 hoteli (35,4% ich ogólnej liczby) i 9 ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych (27,3%). Drzwi otwierane automatycznie posiadały 84 obiekty, w tym niemal co trzeci hotel (31,0%).

Wykres 16. Udział obiektów posiadających udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo w ogólnej liczbie turystycznych obiektów noclegowych w 2017 r.

Stan w dniu 31 VII

Chart 16. Share of facilities for physically disabled persons in the total number of tourist accommodation establishments in 2017

As of 31 VII

W ramach zaplecza sportowo-rekreacyjnego obiekty hotelowe województwa wielkopolskiego najczęściej były wyposażone w saunę (21,8% badanych obiektów, w tym 29,7% hoteli), wypożyczalnię sprzętu turystycznego, np. rowerów, nordic walking, łyżew, rolek (18,4%) oraz stół do bilardu z wyposażeniem (17,2%). W pozostałych obiektach turystycznych oferowano głównie możliwość korzystania z boisk do siatkówki lub koszykówki (30,1% wszystkich obiektów z tej kategorii, w tym 48,5% w przypadku ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych i 41,4% – szkolnych schronisk młodzieżowych), boisk do piłki nożnej (19,8%, w tym 44,8% w przypadku szkolnych schronisk młodzieżowych i 38,5% – kempingów), a także sprzęt do tenisa stołowego (20,6%, w tym 39,4% w przypadku ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych) oraz sprzęt turystyczny i pływający (po 14,2%, w tym w przypadku ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych odpowiednio 36,4% i 30,3%).

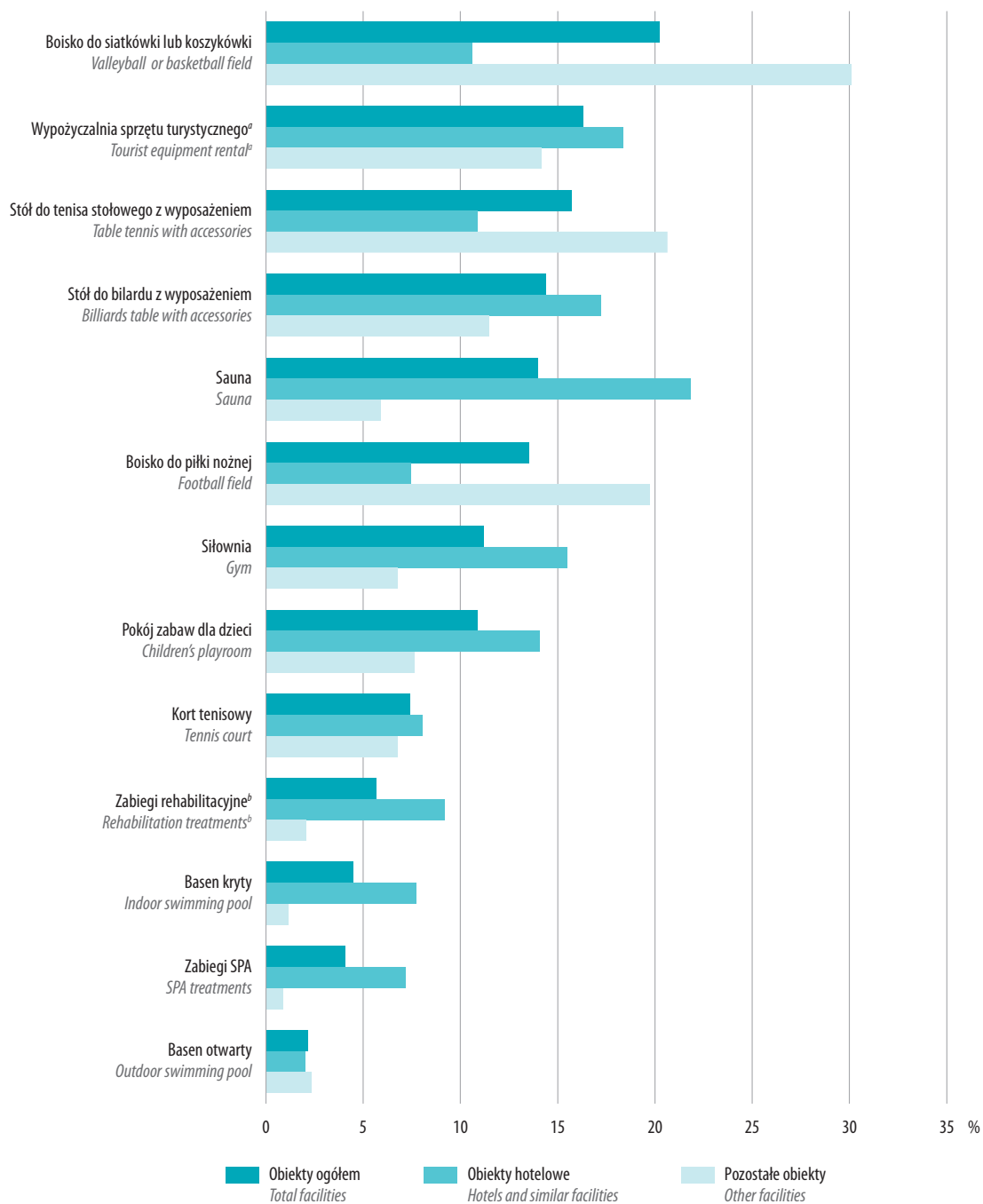
Zaplecze konferencyjne obejmuje: sale konferencyjne, nagłośnienie, mikrofony bezprzewodowe, rzutniki slajdów, zestawy wideo, obsługę techniczną, ekrany, flipcharty, rzutniki pisma, komputery lub laptopy, sieć WiFi.

W 2017 r. salę konferencyjną posiadało 295 spośród 687 turystycznych obiektów noclegowych objętych badaniem, tj. 42,9%. Wśród obiektów hotelowych salą konferencyjną dysponowały dwie trzecie placówek. Zaplecze obejmowało 674 sale z 42,6 tys. miejsc, przy czym najwięcej sal konferencyjnych posiadały hotele (490, tj. 2,1 sal na jeden hotel), a wśród pozostałych obiektów – ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe (56, tj. 1,7 sal na jeden ośrodek). Ekran, jako podstawowe wyposażenie sal konferencyjnych, posiadało 41,0% obiektów turystycznych, w tym trzy czwarte hoteli i niemal 70% ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych. Projektor multimedialny był na wyposażeniu 38,3% obiektów, zaś nagłośnienie i mikrofon bezprzewodowy stanowiły dodatkowy atut dla odpowiednio 36,0% i 32,2% obiektów. Zarówno w hotelach, jak i ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych odsetek tak wyposażonych placówek przekraczał 60%. Spośród udogodnień technicznych dostępnych na terenie obiektów noclegowych w 2017 r. najczęściej oferowano sieć WiFi. Posiadało ją dwie trzecie ogółu obiektów noclegowych, przy czym w przypadku obiektów hotelowych było to 85,1% (w tym hotele 90,4%), a w pozostałych obiektach – prawie połowa z nich (46,6%, w tym hostele 75,0% i ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe 69,7%).

Wykres 17. Udział obiektów posiadających wybrane zaplecze sportowo-rekreacyjne i rehabilitacyjne w ogólnej liczbie turystycznych obiektów noclegowych w 2017 r.

Stan w dniu 31 VII

Chart 17. Share of facilities possessing selected sports and leisure and rehabilitation infrastructure in the total number of tourist accommodation establishments in 2017
As of 31 VII

^a Np.: rowerów, kijków do nordic walking, nart, łyżew, rolek. ^b Masaże, fizykoterapia itp.

a E.g.: bicycles, Nordic walking poles, skis, skates, roller skates. b Massages, physical therapy etc.

Rozdział 3

Chapter 3

Zróźnicowanie terytorialne bazy noclegowej

Territorial diversity of tourist accommodation establishments

Rozwój bazy noclegowej na obszarze województwa wielkopolskiego nie jest równomierny. Wpływ na to ma wiele czynników, m.in. walory przyrodnicze i kulturowe, dostępność komunikacyjna, a także intensywność organizowanych na danym terenie imprez wystawienniczych, szkoleń czy konferencji.

3.1. Turystyczne obiekty noclegowe i ich wykorzystanie w przekroju powiatów województwa wielkopolskiego

3.1. *Tourist accommodation establishments and their occupancy by powiats of Wielkopolskie Voivodship*

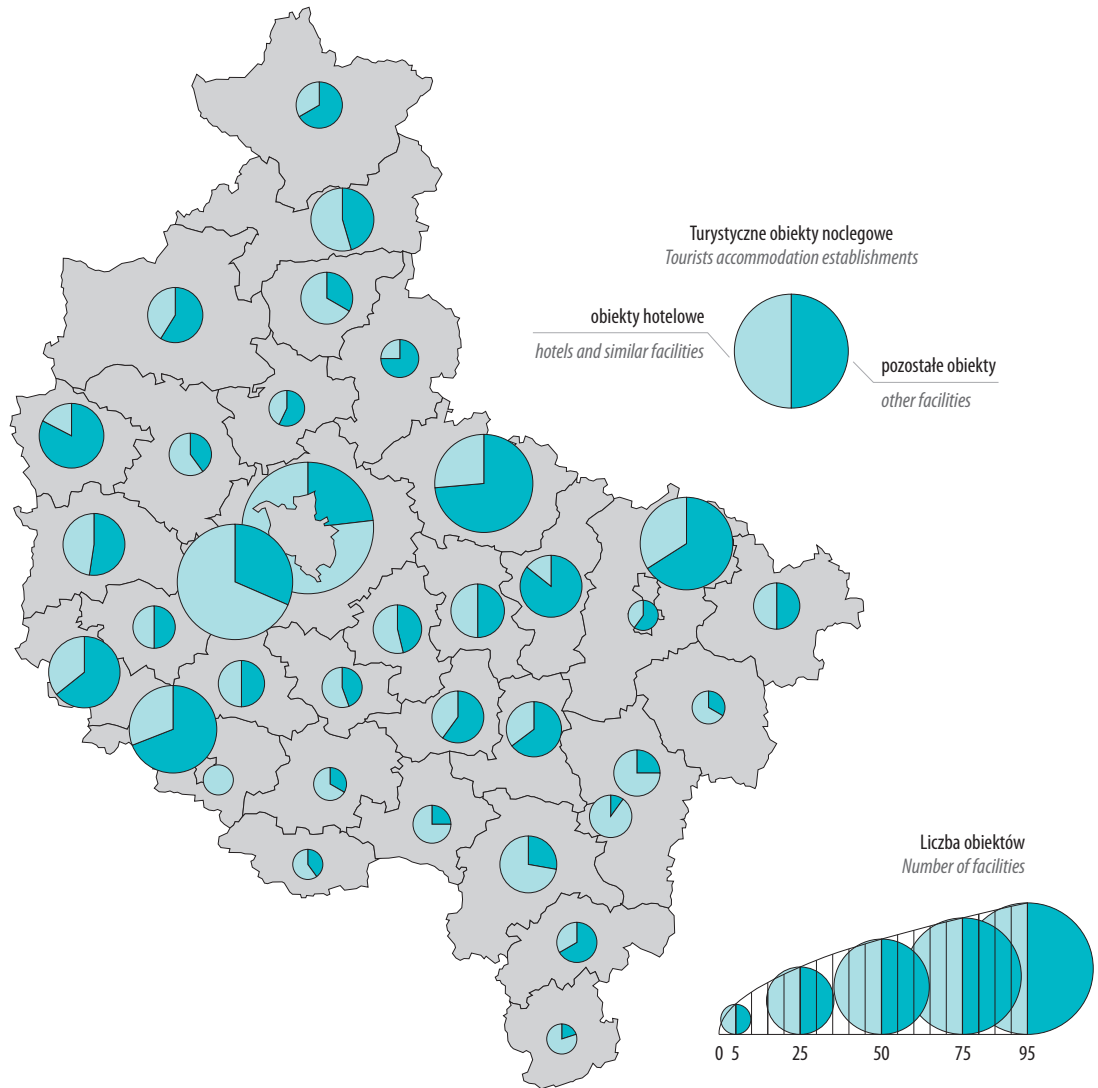
Ze względów kulturowych, historycznych, a także biznesowych centrum ruchu turystycznego w województwie wielkopolskim stanowi Poznań – stolica regionu. W 2017 r. turystyczna baza noclegowa obejmowała tu 95 obiektów całorocznych, dysponujących liczbą 9379 miejsc. W porównaniu z rokiem 2014 przybyło tu 5 obiektów, a liczba miejsc noclegowych zwiększyła się o 363. Zdecydowaną większość miejsc (7756, tj. 82,7%) oferowały obiekty hotelowe. W całym roku 2017 w Poznaniu udzielono łącznie 1437,6 tys. noclegów, czyli 39,0% wszystkich noclegów w województwie (w 2014 r. 1175,6 tys. noclegów, tj. 37,5%). Mianem jednostek aktywnych turystycznie określić można również powiaty: poznański (gdzie funkcjonowały 73 obiekty noclegowe posiadające 4219 miejsc, o 522 więcej niż w 2014 r.), koński (47 obiektów; 3296 miejsc, o 378 mniej), leszczyński (42 obiekty; 2929 miejsc, o 61 mniej), gnieźnieński (53 obiekty; 2855 miejsc, o 405 mniej) i międzychodzki (23 obiekty; 2142 miejsca, o 12 więcej), gdzie roczna liczba udzielonych noclegów przekroczyła 120 tys. Kolejną grupę tworzyły powiaty, w których liczba noclegów udzielonych w turystycznych obiektach noclegowych mieściła się w przedziale od 50 do 100 tys. Były to powiaty: wolsztyński (28 obiektów oferujących 1919 miejsc, o 20 więcej niż w 2014 r.), nowotomyski (21 obiektów; 1079 miejsc, o 38 więcej), pilski (22 obiekty; 1079 miejsc, o 84 więcej niż w 2014 r.), ostrowski (18 obiektów; 1055 miejsc, o 276 więcej), jarociński (15 obiektów; 972 miejsca, o 96 więcej), wrzesiński (16 obiektów; 701 miejsc, o 127 więcej), średzki (13 obiektów; 643 miejsca, o 104 więcej) i wągrowiecki (8 obiektów; 558 miejsc, o 49 więcej). W pozostałych 21 powiatach w 2017 r. udzielono mniej niż 50 tys. noclegów, chociaż niektóre z nich dysponowały stosunkowo dużą bazą noclegową. Sytuację taką obserwowano m.in. w powiecie pleszewskim, gdzie 17 obiektów noclegowych oferowało 1137 miejsc, a w ciągu całego roku udzieliło 46,1 tys. noclegów, a także w powiecie słupeckim (21 obiektów; 887 miejsc i 38,4 tys. noclegów). Podobnie jak w poprzednich latach najmniejszą aktywnością turystyczną charakteryzował się powiat kępiński, gdzie liczba udzielonych noclegów kształtowała się na poziomie poniżej 10 tys. (9,3 tys.). W 2014 r. podobną sytuację jak w kępińskim obserwowano jeszcze w powiecie tureckim.

Mapa 3. Turystyczne obiekty noclegowe według powiatów w 2017 r.

Stan w dniu 31 VII

Map 3. Tourist accommodation establishments by poviats in 2017

As of 31 VII

3.2. Turyści zagraniczni w przekroju powiatów województwa wielkopolskiego

3.2. Foreign tourists by powiats of Wielkopolskie Voivodship

Turyści zagraniczni odwiedzający województwo wielkopolskie, podobnie jak turyści krajowi, w przeważającej liczbie jako bazę noclegową wybierali stolicę regionu. W 2017 r. w obiektach noclegowych zlokalizowanych na terenie Poznania obcokrajowcom udzielono 388,4 tys. noclegów, tj. 60,8% ogólnej liczby noclegów udzielonych w całym województwie (w 2014 r. 340,7 tys., tj. 67,1%). Poza Poznaniem, turyści zagraniczni dość często na miejsce noclegu wybierali też powiaty: poznański (38,8 tys. noclegów, tj. 6,1% wobec 6,5% w 2014 r.), pilski (17,2 tys., tj. 2,7% wobec 2,2%), nowotomyski (16,9 tys., tj. 2,6%; w 2014 r. 2,2%), czarnkowsko-trzcianecki (16,3 tys., tj. 2,6% wobec 0,3%), a także wrzesiński (14,8 tys., tj. 2,3% wobec 1,3%), leszczyński (13,2 tys., tj. 2,1% wobec 0,9%) i gostyński (10,1 tys., tj. 1,6% wobec 0,7%). W 10 powiatach liczba noclegów udzielonych turystom z zagranicy mieściła się w przedziale między 5,1 a 10,0 tys. (w 2014 r. w tej grupie znajdowało się sześć powiatów), w 15 powiatach oscylowała między 1,1 a 5,0 tys., (w 2014 r. – 18 powiatów), a w powiatach tureckim i słupeckim nie przekroczyła 1,0 tys., (w 2014 r. ta grupa obejmowała siedem powiatów).

Wśród korzystających z bazy noclegowej w województwie wielkopolskim w 2017 r. turyści zagraniczni stanowili 15,3%, tj. o 0,2 p.proc. więcej niż w 2014 r. W sześciu powiatach (kępińskim, wrzesińskim, gostyńskim, czarnkowsko-trzcianeckim, pilskim i Poznaniu) odsetek obcokrajowców był większy od średniej wojewódzkiej. Najmniejszy udział turystów zagranicznych odnotowano w powiatach wągrowieckim i słupeckim. W roku 2014 odsetek turystów zagranicznych większy niż średnia wojewódzka zarejestrowało pięć powiatów. Obok Poznania i powiatu gostyńskiego (tak jak w 2017 r.), były to jeszcze Konin i Leszno oraz powiat kolski, natomiast udział na poziomie poniżej 3% zanotowano w pięciu powiatach, tj. w słupeckim, rawickim, tureckim, grodziskim i średzkim.

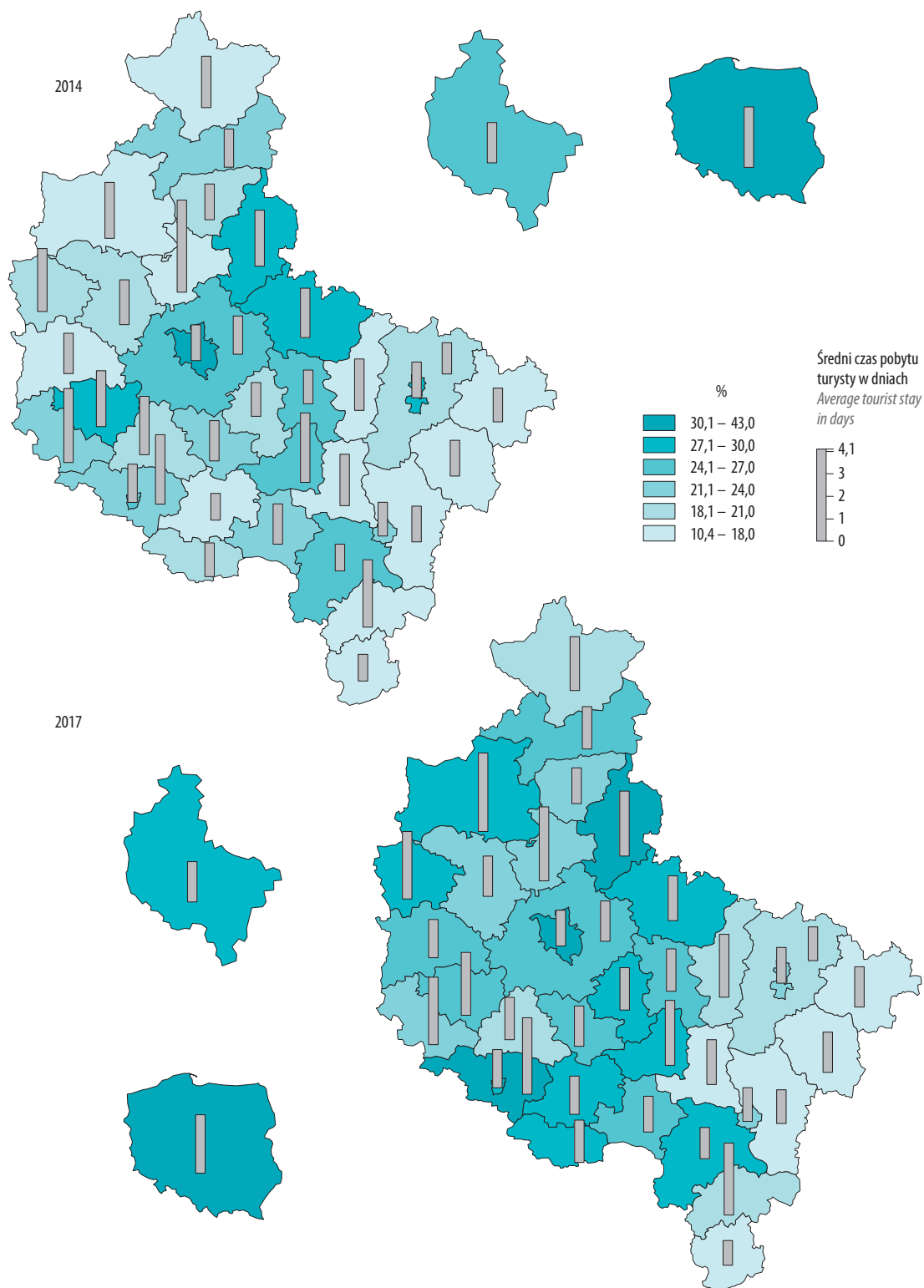
3.3. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w przekroju powiatów województwa wielkopolskiego

3.3. Occupancy rate of bed places by powiats of Wielkopolskie Voivodship

Stopień wykorzystania posiadanej bazy noclegowej w województwie wielkopolskim jest bardzo zróżnicowany i zależy m.in. od tego, jaki typ obiektów dominuje na danym obszarze, a także jaki odsetek stanowią miejsca noclegowe dostępne przez cały rok. W 2017 r. średnie wykorzystanie miejsc noclegowych w województwie wynosiło 29,6%, a poziom ten przekroczyły tylko trzy spośród 35 powiatów. Najpełniej miejsca zostały wykorzystane w Poznaniu, gdzie wskaźnik ukształtował się na poziomie 43,0%, tj. o 13,4 p.proc. wyżej niż przeciętnie w województwie i o 3,7 p.proc. wyżej od średniej krajowej. Większość miejsc noclegowych miała tu charakter całoroczny, przy czym ponad 80% z nich stanowiły miejsca w obiektach hotelowych. Poza stolicą regionu, wykorzystanie miejsc noclegowych na poziomie wyższym od średniej wojewódzkiej obserwowano tylko w dwóch powiatach: wągrowieckim (37,9%) i leszczyńskim (30,6%), gdzie dominowały pozostałe obiekty noclegowe, oferujące ponad 70% ogólnej liczby miejsc dostępnych w tych powiatach. W 2014 r. baza noclegowa w województwie wielkopolskim była wykorzystana w 25,7% (o 3,9 p.proc. niżej aniżeli w 2017 r.). Poziom wyższy od średniej wojewódzkiej osiągnęło wówczas pięć powiatów, z których dwa – Poznań i powiat wągrowiecki – utrzymywały wysoką pozycję przez cały obserwowany okres 2014–2017. Do 2016 r. w czołówce znajdował się również Konin oraz powiat gnieźnieński. Najsłabsze obłożenie miejsc noclegowych w analizowanym przedziale czasowym dotyczyło głównie trzech powiatów: tureckiego, kolskiego i kępińskiego. W powiecie tureckim stopień wykorzystania miejsc noclegowych w 2014 r. wyniósł 12,1% i był wówczas najniższy w skali całego województwa. Podobną sytuację obserwowano w następnym roku, gdy wskaźnik był jeszcze niższy – 10,8%. W roku 2016 stopień wykorzystania miejsc noclegowych w tym powiecie poprawił się nieco – wzrost do 15,2%, co w rankingu powiatów pozwoliło przesunąć się o jedno miejsce. Tę pozycję powiat turecki utrzymał w 2017 r., gdy miejsca noclegowe zostały tam wykorzystane w 13,8%. W powiecie kolskim

wskaźnik wykorzystania miejsc w 2014 r. kształtował się na poziomie 13,6%, a w 2015 r. wzrósł do 16,4%. W następnym roku wskaźnik obniżył się o 4,5 p.proc. do 11,9%, co ulokowało powiat kolski na ostatnim miejscu. Na tej samej pozycji pozostał on również w 2017 r., kiedy wskaźnik wyniósł 10,4%. Wykorzystanie miejsc noclegowych w powiecie kępińskim w 2014 r. wynosiło 13,4%. W następnym roku wskaźnik obniżył się do 11,9%, ale w 2016 r. wzrósł o 6,4 p.proc., osiągając 18,3%. W 2017 r. poziom wykorzystania miejsc w tym powiecie sięgał 15,2%. W poprzednich latach najsłabsze wykorzystanie miejsc noclegowych charakteryzowało powiat słupecki. W roku 2014 wskaźnik był tam nadal stosunkowo niski (12,8%), jednak w kolejnych latach odnotowano korzystne zmiany, a miejsca noclegowe były wykorzystywane w coraz większym zakresie; w 2017 r. wskaźnik wyniósł 21,0%.

Mapa 4. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według powiatów
Map 4. Occupancy rate of bed places by powiats

3.4. Wskaźniki infrastruktury noclegowej i jej wykorzystania w przekroju powiatów województwa wielkopolskiego

3.4. *Indicators of accommodation infrastructure and its occupancy by powiats of Wielkopolskie Voivodship*

Wybrane wskaźniki funkcji turystycznej

Wskaźnikami odnoszącymi się do liczby mieszkańców są m.in.:

- wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a (iloraz liczby miejsc noclegowych do liczby mieszkańców),
- wskaźnik intensywności ruchu turystycznego według Schneidera (korzystający z noclegów na 100 mieszkańców),
- wskaźnik intensywności ruchu turystycznego według Charvata (noclegi udzielone turystom na 100 mieszkańców).

Odniesienie wielkości zjawiska do powierzchni badanej jednostki terytorialnej przedstawiają następujące wskaźniki:

- gęstości bazy noclegowej (miejsca noclegowe na 1 km²),
- gęstości ruchu (korzystający z noclegów na 1 km²).

Do wskaźników charakteryzujących bazę turystyczną należy również wskaźnik rozwoju bazy noclegowej (iloraz liczby korzystających z noclegów do liczby miejsc noclegowych).

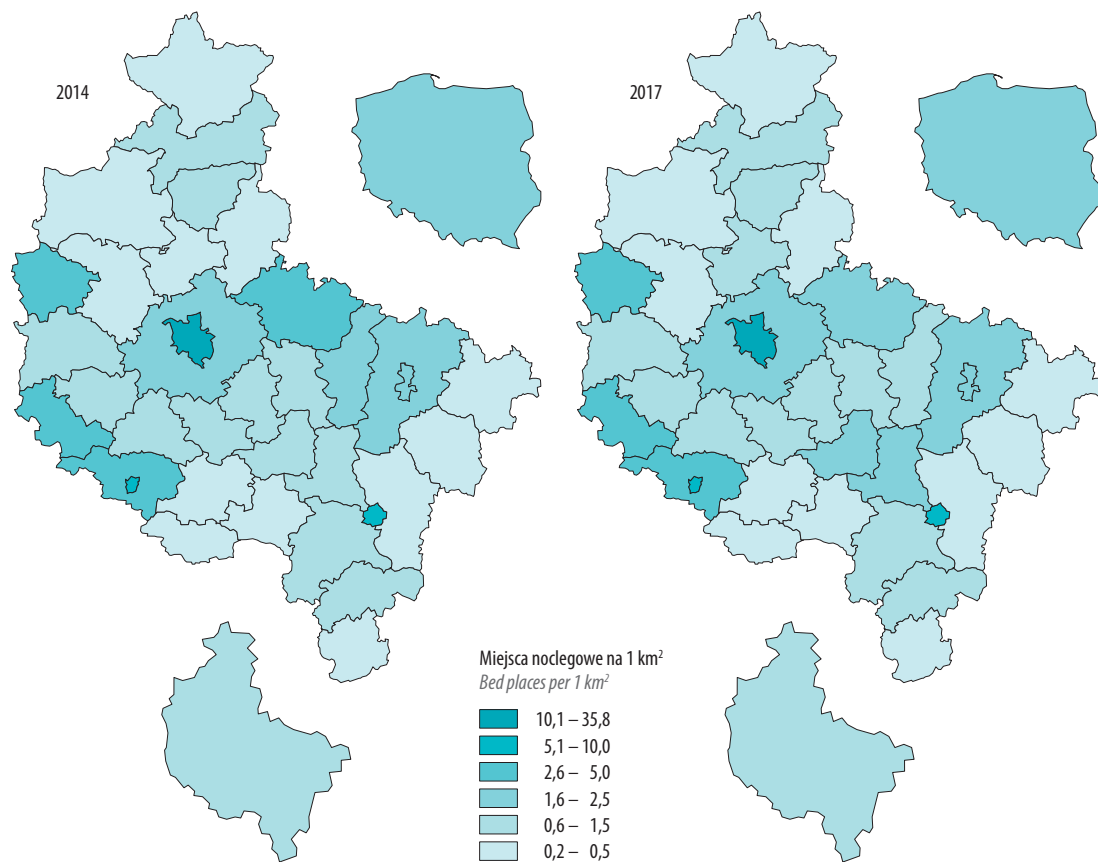
Jako miara natężenia ruchu turystycznego jest również używany wskaźnik wykorzystania pojemności noclegowej (iloraz liczby udzielonych noclegów do liczby miejsc noclegowych).

Charakterystyki liczbowe opisujące rozwój infrastruktury turystycznej oraz poziom wykorzystania bazy istniejącej w województwie wielkopolskim potwierdzają, że potencjał turystyczny tego regionu ciągle nie jest w pełni zagospodarowany, a wielkopolskie od lat zajmuje pod tym względem jedną z niższych pozycji w kraju. W konsekwencji takiej sytuacji w 2017 r. również wartości większości wskaźników, liczonych dla województwa wielkopolskiego, kształtowały się poniżej przeciętnej dla Polski. Na 100 km² powierzchni w województwie wielkopolskim przypadały średnio nieco ponad dwa turystyczne obiekty noclegowe (2,3 obiektów przy średniej wartości w kraju 3,4; w 2014 r. 2,4 obiektów wobec 3,2 przeciętnie w kraju). W 2017 r. wskaźnik przekroczył średnią wojewódzką w 13 spośród 35 powiatów (trzy lata wcześniej – w 14 powiatach), a w jednym kształtował się na poziomie do niej zbliżonym. Zdecydowanie największe zagęszczenie obiektów noclegowych występowało w miastach na prawach powiatu, zwłaszcza w Poznaniu (36,3 obiektów; w 2014 r. 34,4 obiektów), ale także w Lesznie (15,7 obiektów) i Kaliszu (14,4 obiektów), a poza miastami w powiatach: leszczyńskim (5,2 obiektów), gnieźnieńskim (4,2 obiektów) i wolsztyńskim (4,1 obiektów).

Średnia gęstość bazy noclegowej w województwie wielkopolskim w 2017 r. wyniosła 1,4 miejsc na 1 km² wobec średniej w kraju 2,5 miejsc (w 2014 r. 1,4 miejsc wobec 2,2 w kraju). W tym wypadku przeciętny poziom w województwie przekroczyło 12 powiatów (w 2014 r. 13 powiatów), a najbardziej znacząco Poznań, gdzie na 1 km² powierzchni przypadało 35,8 miejsc noclegowych (w 2014 r. 34,4 miejsc) oraz Leszno (9,1 miejsc) i Kalisz (7,2 miejsc). Stosunkowo duże zagęszczenie bazy obserwowano też w powiatach: leszczyńskim (3,6 miejsc noclegowych), międzychodzkiem (2,9 miejsc) i wolsztyńskim (2,8 miejsc).

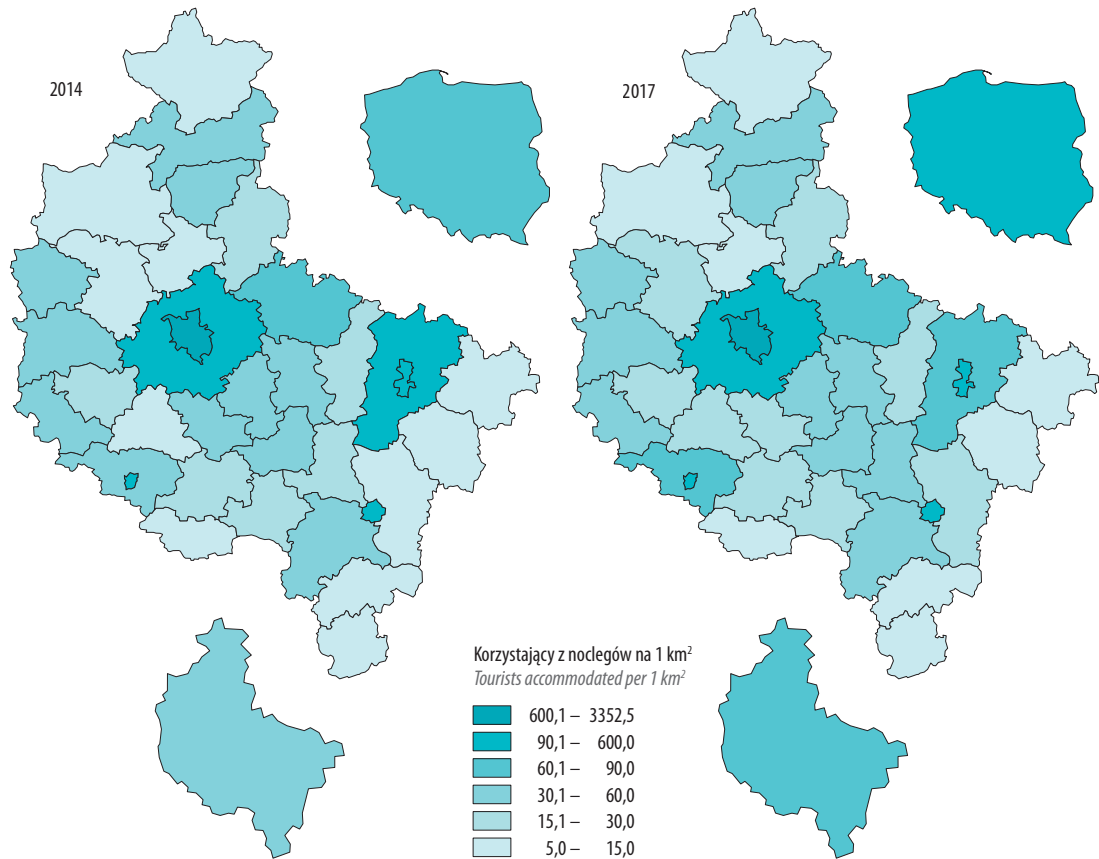
Najwyższymi wskaźnikami gęstości ruchu (korzystający z noclegów na 1 km²) charakteryzowały się miasta na prawach powiatu, w tym zwłaszcza Poznań (3352,5 osób na 1 km², przy średniej w województwie 67,3 osób oraz w kraju 102,3 osób; w 2014 r. 2791,6 osób wobec, odpowiednio, 59,2 i 80,2), ale także pozostałe miasta-powiaty, tj. Leszno (511,7 osób), Kalisz (454,7 osób) i Konin (127,4 osób). Powyżej średniej wojewódzkiej wskaźniki gęstości ruchu kształtowały się jeszcze tylko w dwóch powiatach: poznańskim (110,4 osób) i konińskim (82,6 osób); wcześniej także w gnieźnieńskim i leszczyńskim.

Mapa 5. Wskaźnik gęstości bazy noclegowej według powiatów
Map 5. Accommodation facilities density rate by powiats

Mapa 6.
Map 6.

Wskaźnik gęstości ruchu turystycznego według powiatów
Tourist traffic density rate by powiats

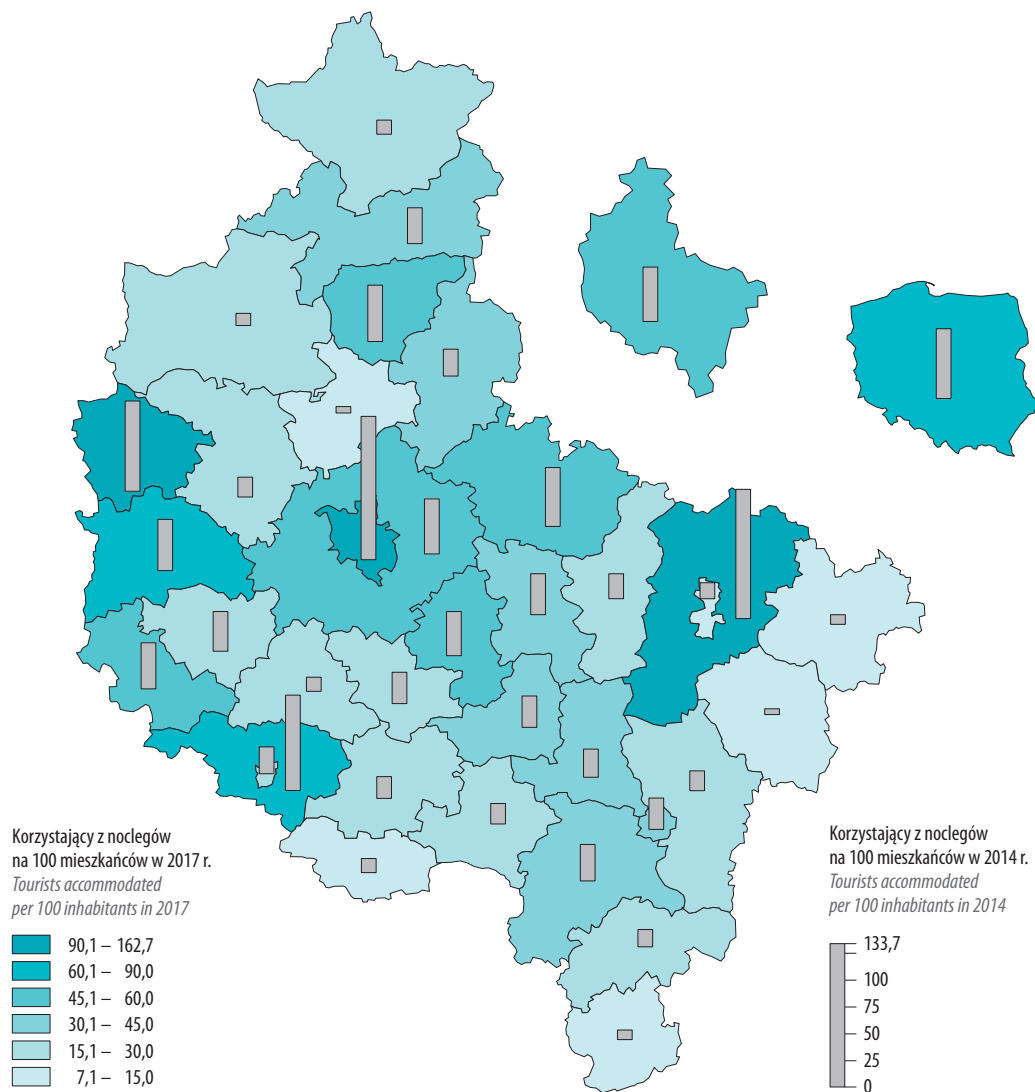

Duże zróżnicowanie przestrzenne cechuje wskaźniki intensywności ruchu turystycznego.

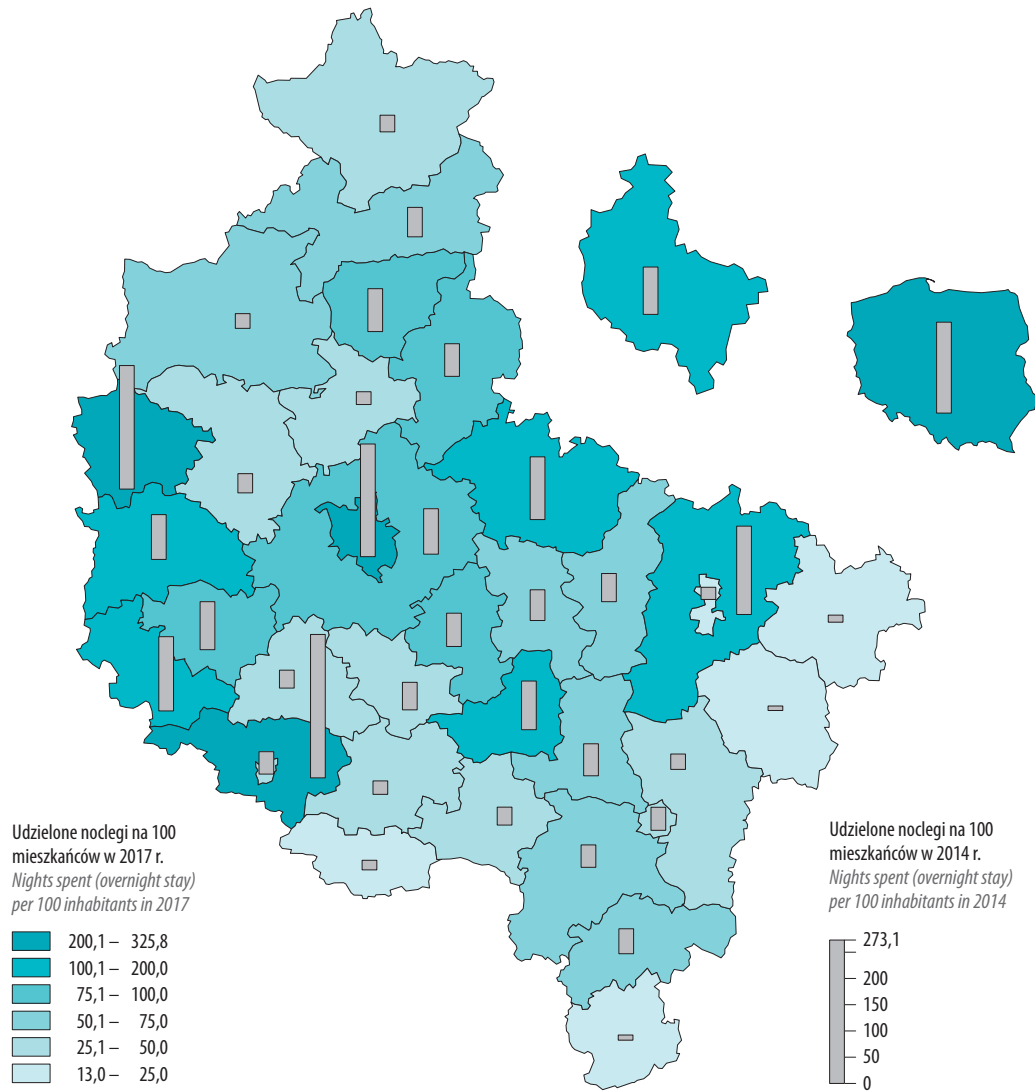
W 2017 r. wskaźnik Schneidera (korzystający z noclegów na 100 mieszkańców) najwyższe wartości przyjął w Poznaniu – 162,7 – wobec średniej w województwie 57,6 i w kraju 83,3 (w 2014 r. 133,7 wobec 50,9 w województwie i 65,2 w kraju). Poziom średniej wojewódzkiej przekroczyły jeszcze cztery powiaty: międzychodzki (108,0), koniński (100,6), leszczyński (89,5) i nowotomyski (72,7). W 2014 r. do tej grupy należały jeszcze powiaty chodzieski, gnieźnieński i poznański. Wskaźnik Charvata (noclegi udzielone turystom na 100 mieszkańców) w 2017 r. w województwie ukształtował się na poziomie 105,8 wobec 218,3 w kraju (w 2014 r. 90,3 wobec 173,0) i wahał się od 325,8 w powiecie międzychodzkiem oraz 307,6 w leszczyńskim do zaledwie 13,0 w powiecie tureckim i 13,4 w kolskim. W większości powiatów wskaźnik był niższy niż przeciętnie w województwie

Pod względem funkcji turystycznej w województwie wielkopolskim w 2017 r. najlepiej rozwinięte okazały się powiaty międzychodzki i leszczyński, gdzie wskaźnik Baretje'a (iloraz liczby miejsc noclegowych do liczby mieszkańców) wyniósł odpowiednio 5,8 i 5,3 wobec średniej w województwie od kilku lat utrzymującej się na poziomie 1,2 i w kraju 2,0 (w 2014 r. 1,8). Wartości powyżej przeciętnej dla województwa wskaźnik ten przyjął w 11 spośród 35 powiatów, a w jednym był zbliżony do średniej (w tej samej grupie powiatów wskaźnik nie niższy od średniej wojewódzkiej notowano już w 2014 r.).

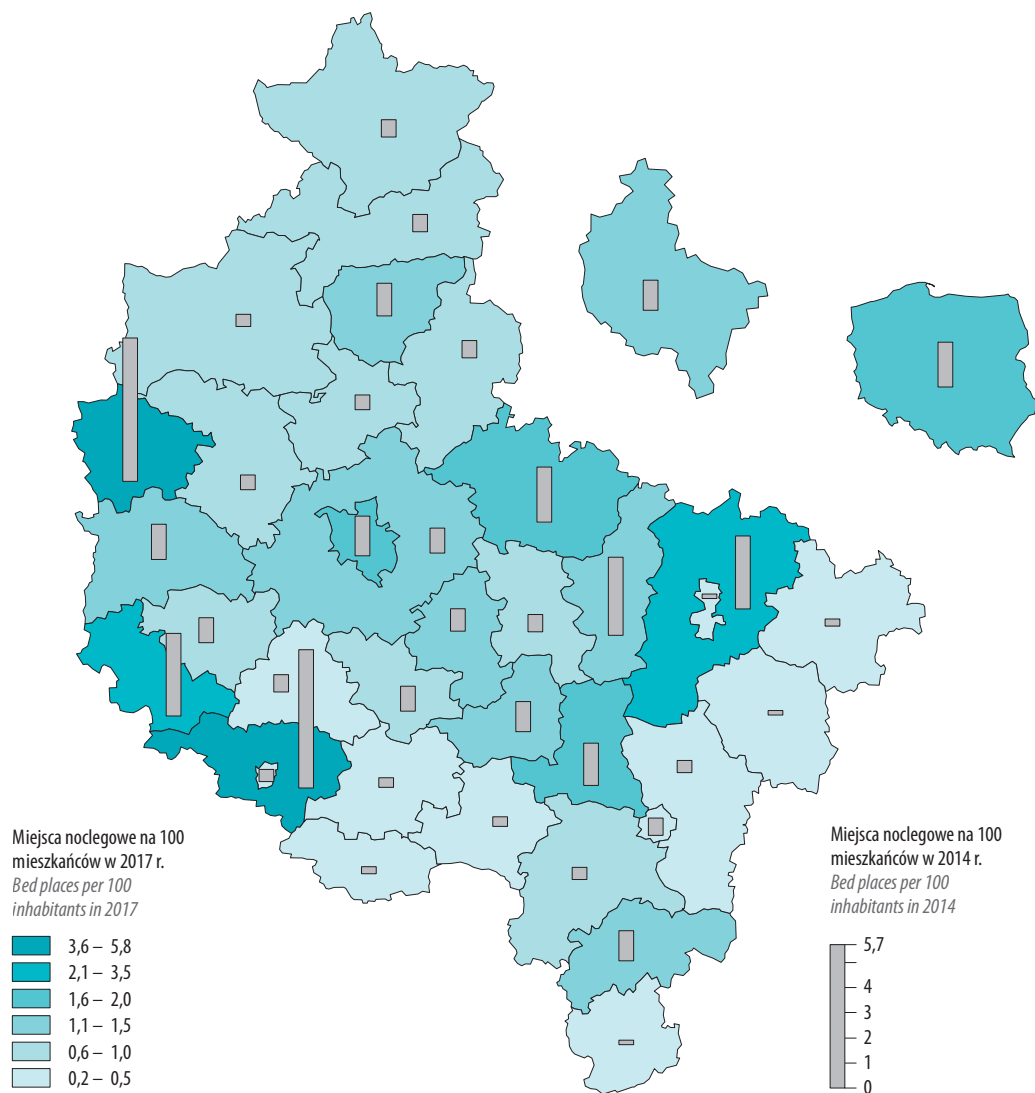
Mapa 7. Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego według Schneidera dla powiatów
Map 7. Tourist traffic intensity by Schneider rate for powiats

Mapa 8. Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego według Charvata dla powiatów
 Map 8. Tourist traffic intensity by Charvat rate for powiats

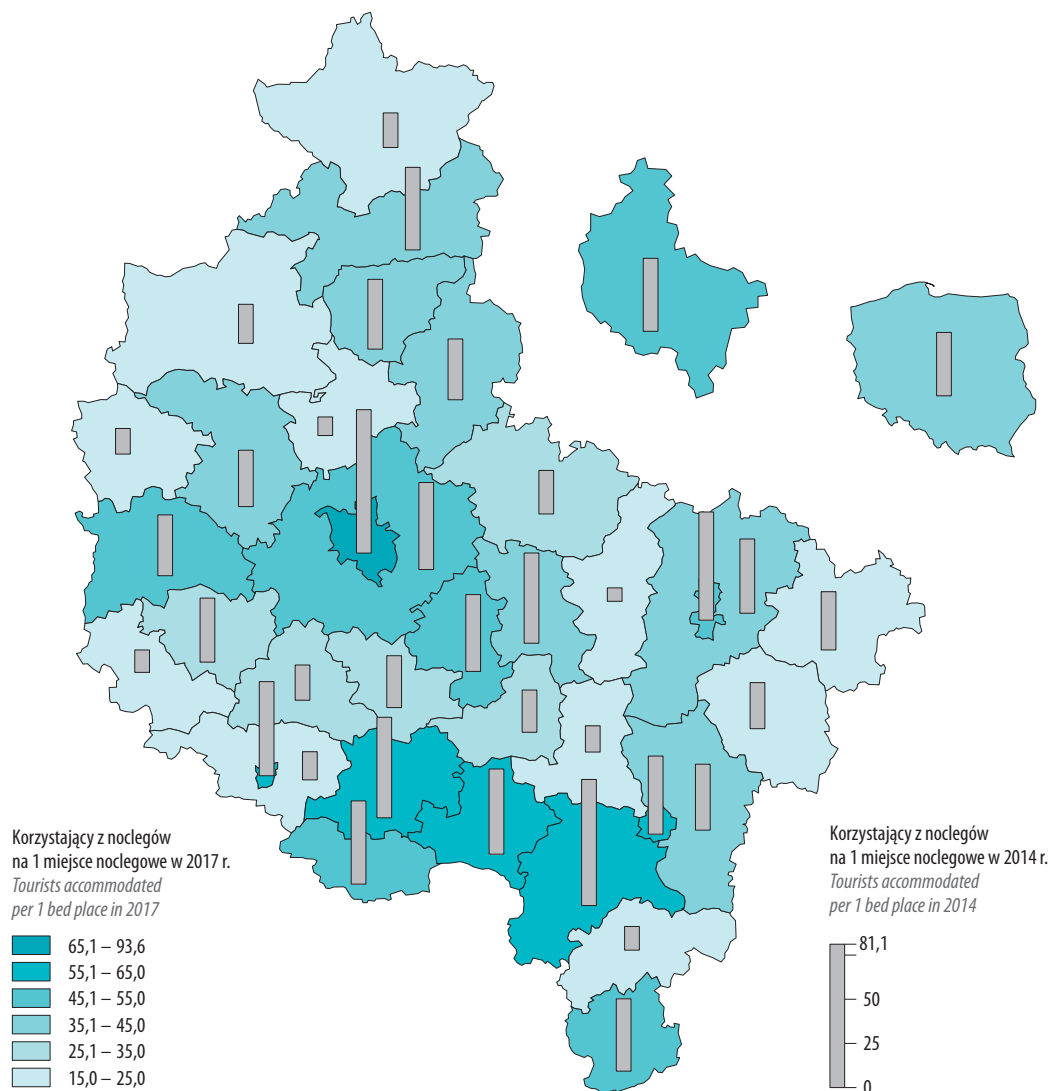
Mapa 9. Wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a według powiatów
Map 9. Baretje's tourist function rate by powiats

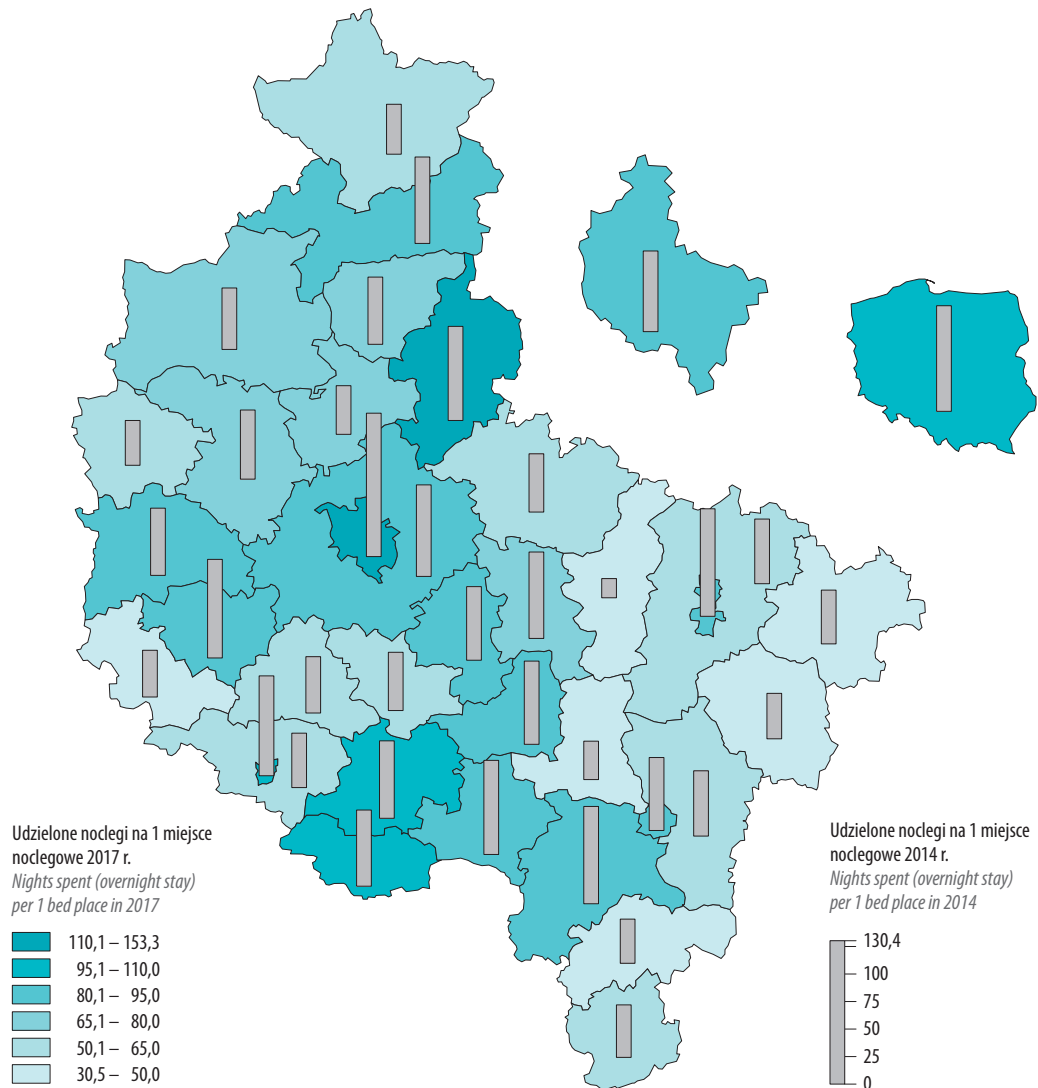
Najwyższy poziom rozwoju bazy noclegowej (korzystający z noclegów na 1 miejsce noclegowe) w 2017 r. stwierdzono w Poznaniu, gdzie wskaźnik wyniósł 93,6, tj. 2-krotnie więcej niż przeciętnie w województwie i ponad 2-krotnie więcej niż w kraju. Stosunkowo wysoki poziom tego wskaźnika obserwowano także w powiecie ostrowskim – 63,4, w Kaliszu – 63,1 oraz w powiecie gostyńskim – 60,3. W sumie poziom średniej wojewódzkiej przekroczyło 11 powiatów (w 2014 r. – 13). W całym analizowanym okresie końcowe pozycje na liście wielkopolskich powiatów pod względem rozwoju bazy noclegowej zajmowały powiaty: ostrzeszowski, wolsztyński i słupecki; w 2017 r. wskaźnik wyniósł tam odpowiednio: 15,0, 15,2 i 15,6 wobec 46,9 w województwie i 41,3 w kraju (w 2014 r. odpowiednio: 13,5, 12,9 i 7,6 wobec 41,5 i 36,1).

Podobnym zróżnicowaniem przestrzennym charakteryzował się wskaźnik wykorzystania pojemności noclegowej (iloraz liczby udzielonych noclegów do liczby miejsc noclegowych). Także w tym przypadku przodował Poznań, gdzie wskaźnik był niemal 2-krotnie wyższy od przeciętnej wojewódzkiej i w 2017 r. wyniósł 153,3 (wobec 86,2 dla województwa ogółem i 108,4 w kraju; w 2014 r. 130,4 wobec 73,6 i 95,9). Wykorzystanie pojemności noclegowej większe niż w województwie obserwowano w 10 powiatach (w 2014 r. – w 11). Wartość wskaźnika rozwoju bazy noclegowej i wskaźnika wykorzystania pojemności noclegowej w znacznej mierze zależy od tego czy na danym obszarze turystyka ma charakter sezonowy, czy też baza noclegowa jest wykorzystywana w ciągu całego roku.

Mapa 10. Wskaźnik rozwoju bazy noclegowej według powiatów
Map 10. Tourist accommodation development rate by powiats

Mapa 11. Wskaźnik wykorzystania pojemności noclegowej według powiatów
 Map 11. Accommodation capacity utilization rate by powiats

Przedstawiona wyżej analiza wskaźników potwierdza, że w województwie wielkopolskim najsilniejszym ośrodkiem, tak ze względu na posiadaną infrastrukturę turystyczną, jak i wykorzystanie bazy noclegowej, jest Poznań. Ze względu na mały obszar i dużą gęstość zaludnienia, najwyższe wartości przyjęły tu mierniki odnoszące się do powierzchni (obiekty noclegowe na 100 km², wskaźnik gęstości bazy noclegowej oraz gęstości ruchu). Wskaźniki te były kilkunastokrotnie, a w przypadku gęstości ruchu kilkadziesiąt razy, większe niż przeciętnie w województwie i kraju. Poznań przodował również pod względem poziomu rozwoju bazy noclegowej (wskaźnik 2-krotnie wyższy od średniej wojewódzkiej i ogólnopolskiej), a także stopnia wykorzystania pojemności noclegowej (prawie 2-krotnie wyższy niż przeciętnie w województwie i 1,4-krotnie wyższy od średniej krajowej). Mimo że mierniki odnoszące się do liczby ludności (wskaźniki intensywności ruchu turystycznego oraz funkcji turystycznej) nie zawsze lokowały Poznań na pierwszym miejscu wśród powiatów w województwie wielkopolskim, to i tak w każdym przypadku miasto znalazło się w grupie tych jednostek administracyjnych, gdzie wskaźniki były wyższe od wartości średnich.

Stosunkowo wysokie wskaźniki odnoszące się do powierzchni, podobnie jak wskaźniki rozwoju bazy noclegowej i wykorzystania pojemności noclegowej (wyższe od średniej wojewódzkiej i ogólnopolskiej), obserwowano również w pozostałych miastach na prawach powiatu. Na niższym poziomie kształtowały się tam natomiast wskaźniki intensywności ruchu turystycznego oraz funkcji turystycznej, co było szczególnie widoczne w przypadku Konina, który na liście powiatów plasował się pod tym względem na jednym z końcowych miejsc.

Spośród pozostałych powiatów w kontekście turystyki najbardziej wyróżniają się powiaty: leszczyński, wolsztyński, międzychodzki, gnieźnieński, koniński i poznański, w większości związane z sezonowym, wakacyjnym ruchem turystycznym. Zagęszczenie obiektów i miejsc noclegowych, chociaż mniejsze niż w miastach na prawach powiatu, przekraczało tam poziom średniej wojewódzkiej, a z wyjątkiem powiatów międzychodzkiego i konińskiego – w przypadku obiektów oraz gnieźnieńskiego, konińskiego i poznańskiego – w przypadku miejsc noclegowych – także poziom przeciętnej dla kraju. W powiatach: międzychodzkiem, leszczyńskim, wolsztyńskim, konińskim i gnieźnieńskim najwyższe wartości (w skali całego województwa) przyjęły również wskaźniki funkcji turystycznej Baretje'a. W międzychodzkiem, leszczyńskim i konińskim zanotowano wysokie (wyższe od średniej wojewódzkiej i ogólnopolskiej) wskaźniki intensywności ruchu Schneidera, a dodatkowo w powiecie wolsztyńskim – także wskaźniki intensywności ruchu Charvata (powyżej przeciętnej dla województwa). W powiecie poznańskim na dość wysokim poziomie kształtował się wskaźnik gęstości ruchu turystycznego (mniejszy jedynie od wartości zanotowanych w miastach na prawach powiatu). Pod względem rozwoju bazy noclegowej najlepszy wynik (drugie miejsce za Poznaniem) uzyskał powiat ostrowski, natomiast najlepsze wykorzystanie pojemności noclegowej (poza Poznaniem) zaobserwowano w powiatach wągrowieckim i gostyńskim.

Rejonami województwa wielkopolskiego, które pod względem rozwoju turystycznego w 2017 r. zajmowały zwykle końcowe pozycje były powiaty: turecki, złotowski, kępiński, kolski, rawicki i słupecki. W tureckim zanotowano najmniej obiektów noclegowych na 100 km² powierzchni oraz najniższe wskaźniki intensywności ruchu turystycznego zarówno według Schneidera, jak i Charvata. W dolnej części listy powiat ten plasował się także w przypadku pozostałych wskaźników, z wyjątkiem wskaźnika rozwoju bazy noclegowej. W powiecie złotowskim minimalną wartość przyjął wskaźnik gęstości ruchu turystycznego, stosunkowo niskie były też wskaźniki zagęszczenia obiektów i gęstości bazy noclegowej. W powiecie kępińskim odnotowano najniższy wskaźnik gęstości bazy, niskie wartości przyjęły też wskaźniki funkcji turystycznej Baretje'a oraz intensywności ruchu turystycznego Charvata i Schneidera. W powiecie kolskim stwierdzono minimalny wskaźnik wykorzystania pojemności noclegowej, a ponadto niskie wskaźniki intensywności ruchu turystycznego, gęstości ruchu turystycznego oraz rozwoju bazy noclegowej. Najniższy wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a odnotowano w powiecie rawickim. Na końcowych pozycjach powiat ten lokował się także pod względem wartości wskaźników gęstości bazy noclegowej oraz intensywności ruchu turystycznego. W powiecie słupeckim stosunkowo niskie były wartości wskaźników rozwoju bazy noclegowej oraz wykorzystania pojemności noclegowej.

Analiza wskaźników infrastruktury noclegowej oraz jej wykorzystania w 2017 r. i zestawienie ich z odpowiednikami z roku 2014 potwierdza, że pod względem rozwoju turystyki na mapie województwa wielkopolskiego nie zaszły znaczące zmiany. Przed trzema laty najwyższe wskaźniki notowano w tych samych powiatach co w 2017 r. Nieco inaczej wyglądał rozkład wartości minimalnych. Wprawdzie grupa powiatów, gdzie rozwój turystyki był najsłabszy, zasadniczo nie zmieniła się w swoim składzie (większość powiatów, w których notowano najniższe wartości wskaźników, była taka sama w obu obserwowanych latach), ale zmianie uległy pozycje, jakie poszczególne powiaty zajmowały w rankingu. Przykładowo, powiat turecki, który w 2014 r. plasował się na ostatnim miejscu w przypadku aż sześciu wskaźników, w 2017 r. zamykał tę listę tylko trzy razy, przy czym biorąc pod uwagę wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a, powiat awansował o 3 pozycje. Powiat słupecki, który w 2014 r. zajmował ostatnie miejsce pod względem wskaźników rozwoju bazy noclegowej oraz wykorzystania pojemności noclegowej, w ciągu trzech lat awansował o 2–3 pozycje. Powiat kępiński, w 2014 r. czterokrotnie lokujący się na miejscu przedostatnim, w przypadku trzech wskaźników awansował (w tym pod względem zagęszczenia obiektów – o 3 pozycje), natomiast ze względu na wskaźnik gęstości bazy noclegowej (zagęszczenie miejsc – spadł na ostatnie miejsce. Największe różnice dotyczyły wskaźników rozwoju bazy noclegowej oraz

wykorzystania pojemności noclegowej, odnoszących do liczby miejsc noclegowych liczbę osób korzystających z noclegów bądź liczbę udzielonych noclegów. Wprawdzie nie zmienił się powiat zajmujący pod tym względem pierwsze miejsce (tak w 2014, jak i w 2017 r. najwyższe wskaźniki zanotowano w Poznaniu), a lokata ostatniego w 2014 r. powiatu słupeckiego nieco się poprawiła, ale – przykładowo – pozycja powiatu kolskiego w ciągu trzech lat obniżyła się pod tym względem odpowiednio o 11 i o 9 miejsc (co w przypadku wskaźnika wykorzystania pojemności noclegowej lokowało ten powiat na ostatnim miejscu), lokaty powiatu grodzkiego i Konina spadły o 5 i o 11 miejsc, a powiatu wrzesińskiego o 10 i o 7 miejsc. Jednocześnie pozycję w rankingu poprawiły pod tym względem m.in. powiaty: gostyński – o 9 miejsc (biorąc pod uwagę wskaźnik wykorzystania pojemności noclegowej), Kalisz – o 8 miejsc (w obu przypadkach), a także nowotomyski – o 9 i o 7 oraz obornicki – o 7 i o 10 miejsc.

Rozdział 4

Chapter 4

Podmioty związane z turystyką

Entities connected with tourism

4.1. Podmioty ujęte w rejestrze REGON

4.1. Entities in the REGON register

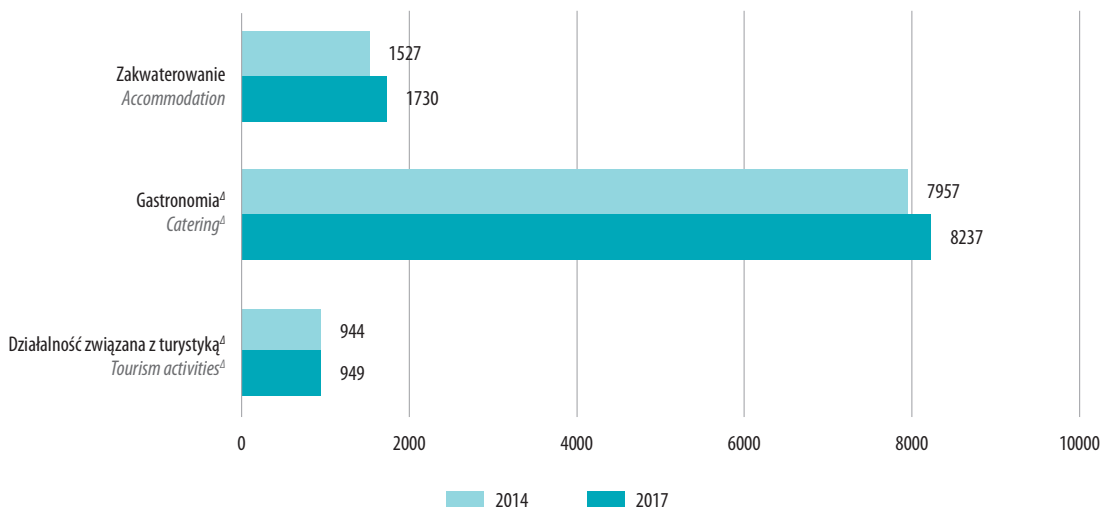
W końcu 2017 r. w rejestrze REGON ujętych było 10,9 tys. podmiotów prowadzących działalność związaną z turystyką, które stanowiły 2,6% ogółu podmiotów działających w województwie wielkopolskim. Działalnością w zakresie zakwaterowania zajmowało się 1,7 tys. podmiotów, działalnością usługową związaną z wyżywieniem – 8,2 tys. podmiotów, a działalnością organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałą działalnością usługową w zakresie rezerwacji i działalnościami z nią związanymi – 0,9 tys. podmiotów.

W porównaniu z 2014 r. liczba podmiotów związaną z turystyką zwiększyła się o 488 podmiotów (o 4,7%). Liczba podmiotów prowadzących działalność w zakresie zakwaterowania zwiększyła się o 203, działalność usługową związaną z wyżywieniem (o 280), a działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałą działalnością usługową w zakresie rezerwacji i działalnościami z nią związanymi (o 5).

Wykres 18. Podmioty ujęte w rejestrze REGON^a związane z turystyką w województwie wielkopolskim według działów PKD 2007

Stan w dniu 31 XII

Chart 18. Entities in the REGON register^a connected with tourism in Wielkopolskie Voivodship by the PKD 2007 divisions As of 31 XII

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

4.2. Podmioty wpisane do Centralnej Ewidencji Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych (CEOTiPT)

4.2. Entities recorded in the Central Register of Tourism Organizers and Tourist Agents

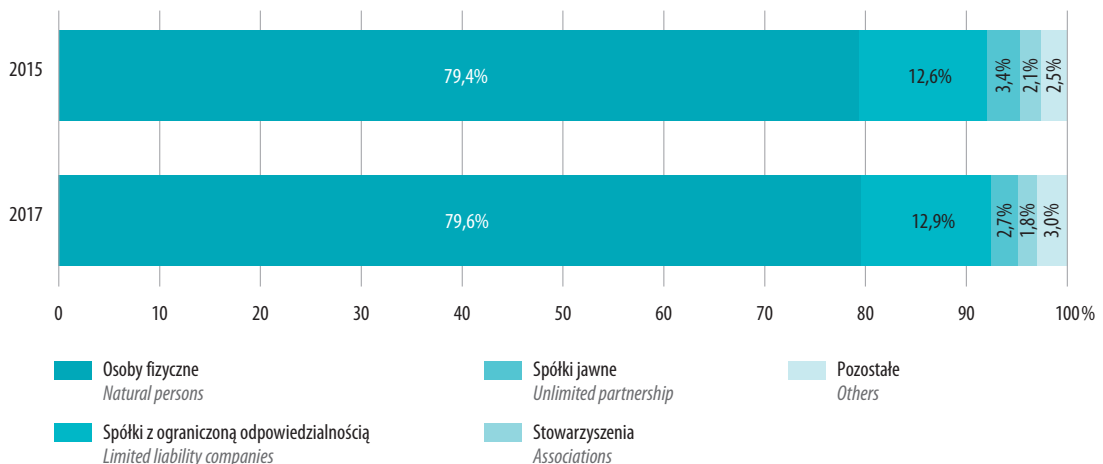
Liczba podmiotów wpisanych do Centralnej Ewidencji Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych (CEOTiPT) w 2017 r. dla województwa wielkopolskiego wyniosła 333 (o 95 więcej niż w 2015 r. i stanowiła 7,8% takich podmiotów w kraju).

Biorąc pod uwagę rodzaj działalności, wśród podmiotów w województwie wielkopolskim wpisanych do CEOTiPT w 2017 r. najwięcej było przedsiębiorców, którzy wykonywali działalność związaną z organizowaniem imprez turystycznych i pośredniczeniem w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych (79,3% wobec 82,8% w 2015 r.). Samym organizowaniem imprez turystycznych zajmowało się 20,7% (17,2% w 2015 r.) przedsiębiorców.

Pod względem form prawnych w strukturze podmiotów wpisanych do CEOTiPT w 2017 r. dominowały osoby fizyczne (235, tj. 70,6%), których liczba zwiększyła się o 43,3% w porównaniu z 2015 r. W dalszej kolejności w strukturze były spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (43) oraz spółki cywilne (30) i spółki jawne (9).

Wykres 19. Struktura podmiotów wpisanych do Centralnej Ewidencji Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych (CEOTiPT) w województwie wielkopolskim według form prawnych

Chart 19. Structure of entities recorded in the Central Register of Tourism Organizers and Tourist Agents in Wielkopolskie Voivodship by legal forms

Źródło: dane Ministerstwa Sportu i Turystyki.
Source: data of the Ministry of Sport and Tourism.

Rozdział 5

Chapter 5

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze (PTTK)

Polish Tourist and Sightseeing Association

Według danych Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, łączna długość szlaków turystycznych w województwie wielkopolskim w 2017 r. wynosiła 5625,8 km (o 1,2% więcej niż w 2014 r.). Do najdłuższych, podobnie jak w 2014 r., należały szlaki nizinne liczące 3418,8 km (60,8% ich całkowitej długości) oraz rowerowe – 2138,2 km (38,0%).

W latach 2014–2017 PTTK w województwie wielkopolskim zorganizowało łącznie 5908 wycieczek i imprez kwalifikowanych, tj. wymagających specjalnego przygotowania kondycyjnego oraz umiejętności posługiwania się sprzętem turystycznym. W imprezach tych uczestniczyło łącznie 210,1 tys. osób. W ciągu czterech lat objętych analizą najmniej wycieczek odbyło się w 2017 r.; liczba zorganizowanych imprez kwalifikowanych wyniosła wówczas 1287 i była o 20,8% mniejsza niż w 2014 r. Wśród wycieczek i imprez zorganizowanych w 2017 r. były m.in. 654 wycieczki piesze, z tego 512 nizinnych i 142 górskie, w których wzięło udział 31,0 tys. uczestników (65,0% ogółu uczestników wycieczek i imprez zorganizowanych przez PTTK) i 440 wycieczek kolarskich (11,4 tys. uczestników, tj. 23,9% ogółu uczestników). W porównaniu z rokiem 2014 liczba wycieczek pieszych zmniejszyła się o 23,8%, a kolarskich o 18,1%, natomiast liczba uczestników tych imprez była odpowiednio o 18,2% mniejsza i o 1,1% większa. Ponadto w 2017 r. w województwie wielkopolskim PTTK zorganizowało 53 wycieczki i imprezy kajakowe, 46 motorowych, 22 żeglarskie oraz 9 biegów na orientację, w których uczestniczyło łącznie 2,6 tys. osób.

Rozdział 6

Chapter 6

Analiza przestrzennego zróżnicowania potencjału turystycznego województwa wielkopolskiego w latach 2014–2017

Analysis of the spatial diversity of tourism potential of Wielkopolskie Voivodship in 2014–2017

6.1. Zastosowana metoda badawcza i dobór zmiennych

6.1. Methodology applied and selection of variables

Na podstawie dostępnych danych statystycznych dokonano oceny przestrzennego zróżnicowania potencjału turystycznego województwa wielkopolskiego. Zakres przestrzenny badania obejmował 35 powiatów, stanowiących zbiór jednostek odniesienia dla danych statystycznych. Dobór jednostek analitycznych został zdefiniowany dostępnością i reprezentatywnością informacji statystycznej, jak również poziomem agregacji danych, zapewniającym tajemnicę statystyczną. W badaniu zastosowano taksonomiczną miarę syntetyczną, której najistotniejszą cechą jest możliwość uwzględnienia wielu zmiennych spełniających określone kryteria w jednym, łatwym w interpretacji, wskaźniku. Badanie przeprowadzono w dwóch momentach czasowych: 2014 r. i 2017 r., dzięki czemu możliwe było wskazanie zmian, jakie nastąpiły w latach 2014–2017.

Punktem wyjścia analizy było określenie początkowego katalogu wskaźników, podczas tworzenia którego uwzględniono następujące zasady doboru cech diagnostycznych (Młodak 2006):

- 1) istotność z punktu widzenia analizowanych zjawisk,
- 2) jednoznaczność i precyzyjność definiowania,
- 3) wyczerpanie zakresu zjawiska,
- 4) logiczność wzajemnych powiązań,
- 5) zachowana proporcjonalność reprezentacji zjawisk cząstkowych,
- 6) mierzalność – w sensie możliwości liczbowego wyrażenia poziomu cechy,
- 7) dostępność i kompletność informacji statystycznych (dla wszystkich badanych obiektów).

Początkowy katalog zawierał zmienne diagnostyczne ujęte w postaci wskaźników struktury bądź wskaźników natężenia celem zminimalizowania różnic występujących między jednostkami o specyficznych uwarunkowaniach (w szczególności dotyczy to miast na prawach powiatu charakteryzujących się stosunkowo małą powierzchnią i dużą liczbą ludności). Wyjściowy katalog wskaźników zaprezentowano poniżej.

Tabl. 1. Wyjściowy katalog cech diagnostycznych

Lp.	Wskaźniki
1	Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem
2	Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w %
3	Placówki gastronomiczne na 100 km ²
4	Wydatki budżetów gmin na turystykę na 1000 mieszkańców
5	Wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a (miejsca noclegowe na 100 mieszkańców)
6	Wskaźnik gęstości bazy noclegowej (miejsca noclegowe na 1 km ²)
7	Liczba podmiotów w działach zakwaterowanie i gastronomia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
8	Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Schneidera (korzystający z noclegów na 100 mieszkańców)
9	Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Charvata (noclegi udzielone turystom na 100 mieszkańców)
10	Wskaźnik gęstości ruchu turystycznego (korzystający z noclegów na 1 km ²)
11	Wskaźnik rozwoju bazy noclegowej (liczba turystów przypadających na 1 miejsce noclegowe)
12	Wskaźnik wykorzystania pojemności noclegowej (liczba udzielonych noclegów przypadających na 1 miejsce noclegowe)
13	Odsetek turystów zagranicznych wśród ogółu turystów
14	Średnia liczba noclegów przypadających na 1 turystę

Następnie z badania wykluczono mierniki będące nośnikami podobnej informacji statystycznej – w tym celu skonstruowano macierz współczynników między parami zmiennych z początkowego katalogu cech diagnostycznych. Na jej podstawie wyeliminowano zmienne, dla których poziom korelacji był większy od 0,7 albo mniejszy od -0,7. Do dalszego etapu przyjęto cechy charakteryzujące się stosunkowo dużą zmiennością, tj. takie, dla których współczynnik zmienności przekraczał 10%. Ostateczny katalog wskaźników wykorzystanych w badaniu zawierał 8 cech diagnostycznych, którym nadano symbole x1 – x8 oraz wagi jednostkowe.

Tabl. 2. Katalog cech diagnostycznych wykorzystanych do konstrukcji miernika syntetycznego

Symbol wskaźnika	Wskaźniki
x1	Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem
x2	Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w %
x3	Wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a
x4	Wskaźnik gęstości bazy noclegowej
x5	Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Schneidera
x6	Wskaźnik rozwoju bazy noclegowej
x7	Odsetek turystów zagranicznych wśród ogółu turystów
x8	Średnia liczba noclegów przypadających na 1 turystę

Kolejnym krokiem postępowania badawczego było określenie charakteru cech diagnostycznych. Generalnie zmienne wykorzystywane do konstrukcji miernika syntetycznego dzieli się na trzy grupy: stymulanty, destymulanty i nominanty (Młodak 2006).

Stymulantami są zmienne pozytywnie skorelowane z badanym zjawiskiem, tj. takie, których rosnące wartości powodują zwiększanie się wartości zmiennej objaśnianej (w tym wypadku syntetycznego wskaźnika potencjału turystycznego). Np.: im większy jest udział obszarów prawnie chronionych, tym większą wartość przyjmować będzie wskaźnik syntetyczny; im większy odsetek turystów zagranicznych, tym większa wartość wskaźnika syntetycznego itd.

Destymulanty rozpatrywać należy jako odwrotność stymulant – im mniejsza jest wartość cechy, tym większa będzie wartość zmiennej objaśnianej. Są one negatywnie skorelowane z badanym zjawiskiem.

Nominantami określa się natomiast zmienne, które posiadają pewną wartość optymalną – najkorzystniejszą dla badanego zjawiska. Im bardziej wartość wskaźnika jest odchylna od wartości optymalnej (bez względu na kierunek odchylenia), tym większy negatywny wpływ na badane zjawisko.

Na podstawie merytorycznej analizy wybranych cech diagnostycznych stwierdzono, przekazywaną przez wybrane cechy diagnostyczne, stwierdzono, że wszystkie z nich są stymulantami. Jest to o tyle ważne, że charakter zmiennej wpływa na przebieg dalszego postępowania badawczego.

Konstruowanie miernika syntetycznego w sytuacji, gdy jego składowymi są nieporównywalne ze sobą cechy diagnostyczne, wyrażone w różnych jednostkach (np. procentach, miejscach noclegowych na 1 km² itp.), wymaga ich ujednoczenia. W tym celu stosuje się różnorodne metody normalizacyjne; za pośrednictwem odpowiednich przekształceń zmienne doprowadza się do postaci umożliwiającej bezpośrednie porównania, przy zachowaniu właściwości ich rozkładu i korelacji (Młodak 2006; Zeliaś 2000).

Po utworzeniu macierzy danych, składającej się z wierszy symbolizujących poszczególne powiaty oraz kolumn reprezentujących cechy diagnostyczne, dokonano normalizacji cech w oparciu o przekształcenie ilorazowe wyrażone wzorem, który w przypadku stymulant ma następującą postać:

$$z_{ijt} = \frac{x_{ijt}}{\max_{k=1,2,\dots,m} x_{ikt}}$$

gdzie:

z_{ijt} – normalizowana wartość i -tej zmiennej dla j -tej jednostki analitycznej w czasie t ,

x_{ijt} – wartość i -tej zmiennej dla j -tej jednostki analitycznej w czasie t ,

$\max_{k=1,2,\dots,m} x_{ikt}$ – wartość maksymalna i -tej zmiennej ze zbioru m wartości z lat 2014 i 2017.

Wartości zmiennych po normalizacji zawierały się w przedziale od 0 do 1. W celu umożliwienia bezpośredniego porównywania wartości dla dwóch momentów czasowych, normalizacji dokonano w oparciu o maksymalne wartości wskaźników ze zbiorów liczb, na które składały się wartości dla obu lat (Walesiak, Obrębalski 2017). Oznacza to, że dla danej zmiennej diagnostycznej zarówno dla 2014 r., jak i 2017 r. wartość stanowiąca mianownik w powyższym wzorze była taka sama. Miarę syntetyczną uzyskano natomiast po zsumowaniu znormalizowanych wartości cech diagnostycznych dla każdego z powiatów i podzieleniu otrzymanych sum przez liczbę cech (8), wedle wzoru przyjmującego następującą postać:

$$M_{jt} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n z_{ijt}$$

gdzie:

M_{jt} - wartość miernika syntetycznego dla j -tej jednostki w czasie t ,

n – liczba zmiennych wykorzystanych w badaniu.

Z uwagi na fakt, że miara syntetyczna jest tożsama ze średnią arytmetyczną znormalizowanych wartości wskaźników, jej wartości również zawierały się w przedziale od 0 do 1.

Kolejnym etapem badania było uszeregowanie analizowanych jednostek pod względem wartości miernika syntetycznego i pogrupowanie ich w cztery kategorie ($M_I, M_{II}, M_{III}, M_{IV}$), według warunków uwzględniających średnią arytmetyczną (\bar{M}) i odchylenie standardowe (S_M):

- najwyższy potencjał turystyczny

$$M_I \geq \bar{M} + S_M$$

- wysoki potencjał turystyczny

$$\bar{M} \leq M_{II} < \bar{M} + S_M$$

- niski potencjał turystyczny

$$\bar{M} - S_M \leq M_{III} < \bar{M}$$

- najniższy potencjał turystyczny

$$M_{IV} < \bar{M} - S_M$$

gdzie:

$$\bar{M} = \frac{1}{m} \sum_{k=1}^m M_{jt}$$

$$S_M = \sqrt{\frac{1}{m} \sum_{k=1}^m (M_{jt} - \bar{M})^2} .$$

Ocena poziomu i zmian potencjału turystycznego powiatów/województw w latach 2014-2017 zaprezentowana w niniejszej publikacji opiera się tylko i wyłącznie na wybranym zestawie zmiennych diagnostycznych. Czytelnik powinien mieć świadomość, że przyjęcie innego zestawu zmiennych diagnostycznych może skutkować przesunięciami pozycji powiatów/województw uzyskanych w rankingu.

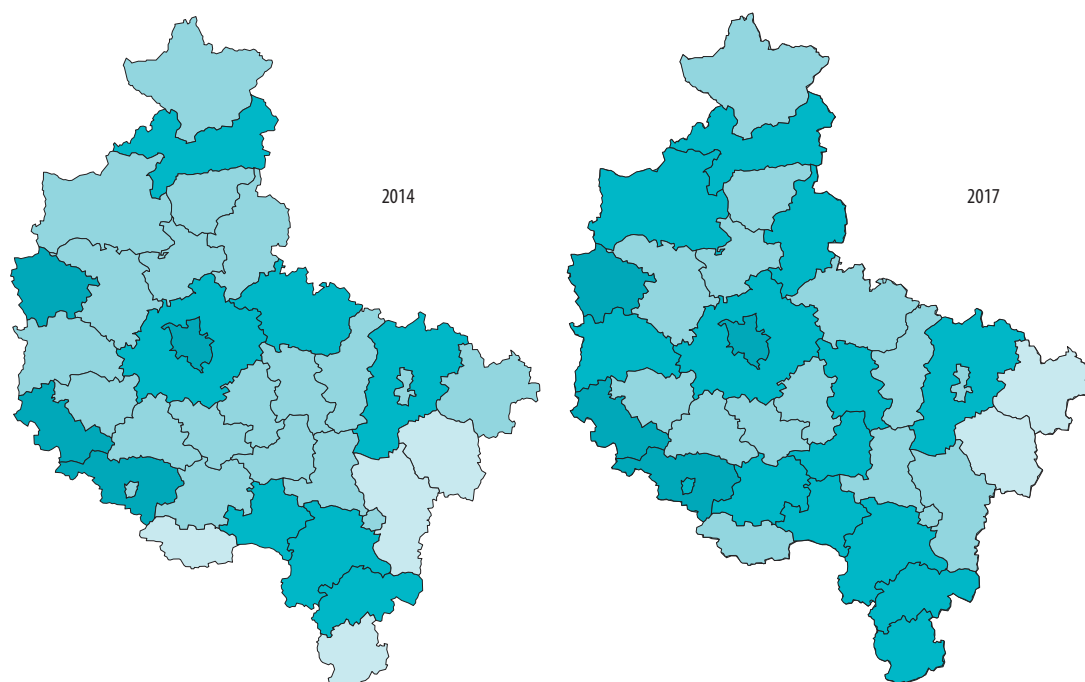
6.2. Syntetyczna ocena potencjału turystycznego powiatów województwa wielkopolskiego

6.2. Synthetic evaluation of tourism potential in powiats of Wielkopolskie Voivodship

W wyniku analizy, przeprowadzonej zgodnie z metodologią opisaną powyżej, powiaty województwa wielkopolskiego podzielono na 4 grupy ze względu na wartość syntetycznego wskaźnika potencjału turystycznego. Dla lat 2014 i 2017 dla poszczególnych grup, przyjęto jednolite przedziały wartości, co pozwoliło w bezpośredni sposób zaobserwować zmiany, jakie nastąpiły w analizowanym okresie. Średnia arytmetyczna dla zbioru wartości syntetycznego wskaźnika potencjału turystycznego z lat 2014 i 2017 wyniosła 0,31, a odchylenie standardowe ukształtowało się na poziomie 0,09.

Mapa 12. Syntetyczny wskaźnik potencjału turystycznego powiatów województwa wielkopolskiego w latach 2014 i 2017

Map 12. The synthetic indicator of tourism potential in powiats of Wielkopolskie Voivodship in 2014 and 2017

Syntetyczny wskaźnik potencjału turystycznego

The synthetic indicator of tourism potential

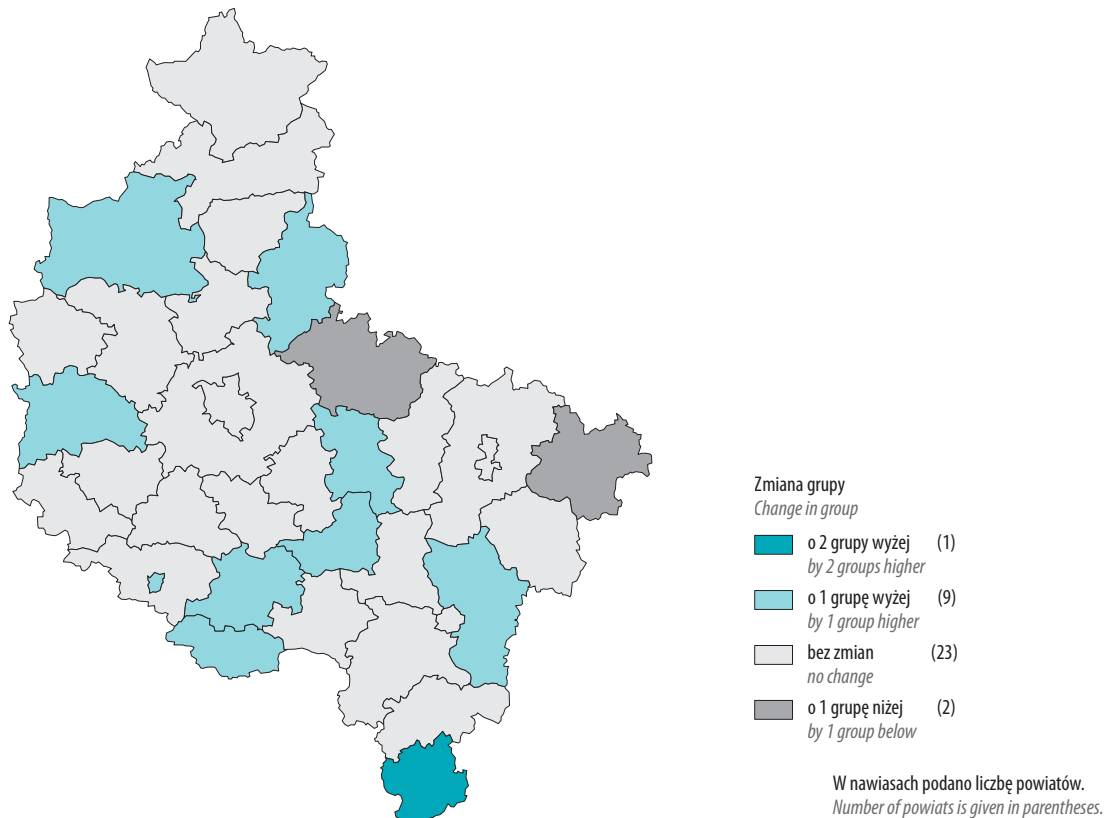
	najwyższy (I) the highest	0,399 – 1,000 (4, 4)		niski (III) low	0,221 – 0,309 (20, 15)
	wysoki (II) high	0,310 – 0,398 (7, 14)		najniższy (IV) the lowest	0,000 – 0,220 (4, 2)

W nawiasach podano liczbę powiatów w 2014 i 2017 r.
Number of powiats in 2014 and 2017 is given in parentheses.

Wahania wartości wskaźników syntetycznych przełożyły się na liczebność poszczególnych grup. O ile w grupie I, obejmującej miasto Poznań oraz powiaty: międzychodzki, wolsztyński i leszczyński, nie zaobserwowano zmian w liczebności, o tyle grupa II liczyła w 2017 r. 14 powiatów wobec z 7 w 2014 r. Spośród wchodzących wówczas w jej skład powiatów: konińskiego, ostrowskiego, ostrzeszowskiego, pilskiego, poznańskiego, krotoszyńskiego i gnieźnieńskiego, ostatni z wymienionych w 2017 r. zaliczony został do grupy III, natomiast do grupy II dołączyły: czarnkowsko-trzcianecki, nowotomyski, wrzesiński, wągrowiecki, gostyński, jarociński i kępiński oraz miasto Leszno. W przypadku powiatu kępińskiego odnotowano awans o dwie grupy (z IV do II). Do grupy III awansowały powiaty rawicki i kaliski, natomiast spadek z III do IV grupy zanotował powiat kolski i razem z powiatem tureckim stanowił jej reprezentację w 2017 r.

Mapa 13. Zmiana grup powiatów ze względu na wartości syntetycznego wskaźnika potencjału turystycznego w latach 2014–2017

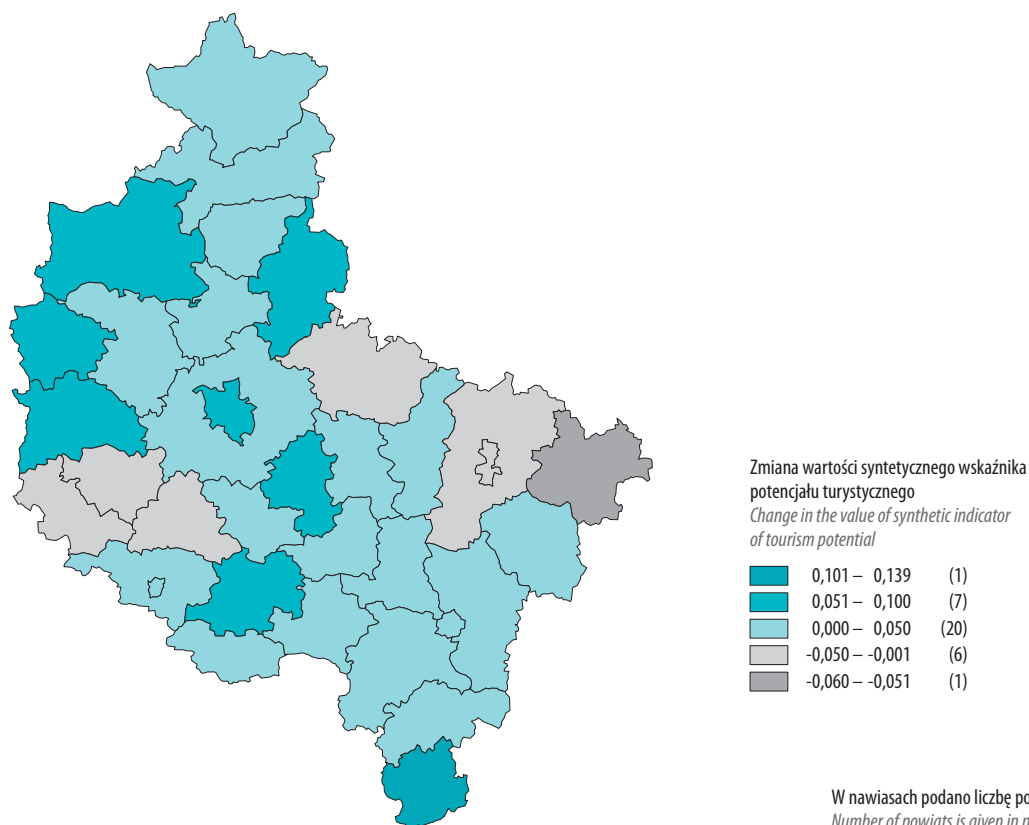
Map 13. Change in group of powiats by the synthetic indicator of tourism potential in 2014–2017

Większość powiatów w 2017 r. odnotowała przyrost wartości syntetycznego wskaźnika potencjału turystycznego w porównaniu z 2014 r. i pomimo że nie zawsze przełożył się on na awans do wyższej grupy, w kontekście rozwoju sektora turystycznego należałoby to uznać za pozytywne zjawisko. Najwyższą zmianę spośród wszystkich powiatów odnotował kępiński (+0,139). Stosunkowo duży przyrost zarejestrowano ponadto w powiatach: czarnkowsko-trzcianeckim (+0,089), nowotomyskim (+0,065), międzychodzkiem (+0,059), wągrowieckim (+0,057), gostyńskim (+0,055) i średzkim (+0,051) oraz mieście Poznaniu (+0,059). Największy ubytek odnotowano natomiast w powiecie kolskim (-0,051), czego konsekwencją był spadek do grupy powiatów o najniższym potencjale turystycznym. Mniejsze spadki zaobserwowano ponadto w Koninie (-0,046) oraz powiatach: konińskim (-0,027), gnieźnieńskim (-0,013), grodziskim (-0,013), kościańskim (-0,006) i wolsztyńskim (-0,006). Pozostałe powiaty zanotowały nieznaczny wzrost w badanym zakresie.

Mapa 14. Zmiana wartości syntetycznego wskaźnika potencjału turystycznego powiatów województwa wielkopolskiego w latach 2014–2017

Map 14. Change in the value of synthetic indicator of tourism potential in powiats of Wielkopolskie Voivodship in 2014–2017

Zarówno w 2014 r., jak i w 2017 r. największą wartością syntetycznego wskaźnika potencjału turystycznego cechował się Poznań, głównie za sprawą największego stopnia wykorzystania miejsc noclegowych (37,8% w 2014 r. i 43,0% w 2017 r.) oraz największych w województwie wartości wskaźników: gęstości bazy noclegowej (34,4 i 35,8), rozwoju bazy noclegowej (81,1 i 93,6) i intensywności ruchu turystycznego Schneidera (1,3 i 1,6). Wraz z powiatami: międzychodzkiem, leszczyńskim i wolsztyńskim miasto Poznań stanowiło grupę powiatów o najwyższym potencjale turystycznym. Na wysoką pozycję powiatu międzychodzkiego w znacznym stopniu przełożyła się największa w województwie (zarówno w 2014 r., jak i 2017 r.) wartość wskaźnika funkcji turystycznej Baretje'a (5,7 i 5,8), wyraźnie wyróżniający się udział obszarów przyrodniczych prawnie chronionych w powierzchni ogółem (67,5% – w obu latach trzecia lokata w województwie) oraz wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Schneidera (84,4 i 108,0 – czwarte miejsce w 2014 r. i drugie w 2017 r.). Powiat leszczyński swoją pozycję w największej mierze również zawdzięcza wartości wskaźnika funkcji turystycznej Baretje'a (5,5 w 2014 r. i 5,3 w 2017 r. – w obu przypadkach druga lokata w województwie). Odnotowano tu ponadto wysoki poziom wskaźnika intensywności ruchu turystycznego Schneidera (89,0 i 89,5 – czwarte miejsce w 2014 r. i trzecie w 2017 r.) oraz wysoki poziom wskaźnika średniej liczby noclegów przypadających na 1 turystę (3,1 i 3,4 – czwarte miejsce w 2014 r. i drugie w 2017 r.). Wartość tego wskaźnika oscylowała na zbliżonym poziomie w powiecie wolsztyńskim (3,3 i 3,0 – drugie miejsce w 2014 r.), który wyróżnił się także walorami przyrodniczymi – niemal 65% jego powierzchni stanowiły obszary objęte prawnymi formami ochrony przyrody, co dało mu w tym zakresie czwarte miejsce w województwie w badanych latach. Jednocześnie powiat wolsztyński uplasował się na trzecim miejscu pod względem wskaźnika funkcji turystycznej (3,3 w obu latach).

W skład grupy II w 2017 r. wchodziły powiaty: ostrowski, ostrzeszowski, koniński, czarnkowsko-trzcianecki, pilski, nowotomyski, krotoszyński, poznański, wrzesiński, wągrowiecki, gostyński, jarociński i kępiński oraz miasto Leszno. Charakteryzowały się one wysokim potencjałem turystycznym w skali regionu, jednak nie aż tak wyróżniającym się w porównaniu z powiatami z grupy I. Mimo wszystko istnieje możliwość wyróżnienia czynników, które w większym niż inne stopniu wpłynęły na wartość wskaźnika syntetycznego. W powiecie konińskim czynnikiem takim był wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Schneidera (120,4 i 100,6 – drugie miejsce w 2014 r. i czwarte w 2017 r.). Powiat ostrowski cechował się natomiast bardzo wysokim udziałem obszarów objętych prawnymi formami ochrony przyrody (69,5% – w obu latach drugie miejsce) oraz drugą największą wartością wskaźnika rozwoju bazy noclegowej (71,3 i 63,4). O przynależności powiatu ostrzeszowskiego do grupy II zadecydowały największy w województwie udział obszarów przyrodniczych prawnie chronionych (84,3% w 2014 r. i 2017 r.) oraz wysoka średnia liczba noclegów przypadających na 1 turystę (3,0 w 2014 r. i 3,2 w 2017 r. – odpowiednio piąte i czwarte miejsce w województwie). Pod względem wykorzystania miejsc noclegowych wyróżnił się powiat wągrowiecki (27,5% i 37,9% – dwukrotnie drugie miejsce) oraz miasto Leszno (25,0% i 28,6% – czwarte miejsce w 2017 r.), które osiągnęło też największą w grupie wartość wskaźnika gęstości bazy noclegowej (9,6 w 2014 r. i 9,1 w 2017 r. – trzecie i drugie miejsce). Pod względem rozwoju bazy noclegowej, oprócz powiatu ostrowskiego, wyróżnić należy powiat gostyński, dla którego wartość wskaźnika wyniosła 57,1 w 2014 r. i 60,3 w 2017 r., będąc w obu przypadkach czwartą wartością w województwie. Na awans powiatów gostyńskiego, kępińskiego i wrzesińskiego do grupy II wpływ miał wzrost odsetka turystów zagranicznych. Spośród powiatów z grupy II wyróżnić należy również czarnkowsko-trzcianecki, dla którego średnia liczba noclegów przypadających na 1 turystę w 2017 r. była największa w województwie i wyniosła 3,5 (w 2014 r. 2,5 – ósma lokata).

Grupę III w 2017 r. tworzyło 15 powiatów: chodzieski, gnieźnieński, słupecki, miasto Kalisz, średzki, szamotulski, kościański, śremski, miasto Konin, obornicki, grodziski, złotowski, pleszewski, rawicki i kaliski. Charakteryzują się one przeciętnymi wartościami wskaźników, oscylującymi w okolicy średniej lub poniżej, z pewnymi wyjątkami. Stosunkowo wysoką wartość wskaźnika funkcji turystycznej Baretje'a odnotowano dla powiatu gnieźnieńskiego, gdzie wyniosła 2,0 w 2017 r. (piąta wartość w województwie; w 2014 r. 2,2 – szósta wartość). Pod względem średniej liczby noclegów przypadających na 1 turystę wyróżnił się natomiast powiat obornicki, dla którego wartość wskaźnika wyniosła 4,1 w 2014 r. (największa wartość w województwie) i 3,3 w 2017 r. (trzecia wartość). Pod względem wskaźnika gęstości bazy noclegowej trzecią lokatę w 2017 r. zajęło miasto Kalisz (7,2, w 2014 r. 9,9 – druga lokata), które odznaczyło się również trzecią z kolei wartością wskaźnika rozwoju bazy noclegowej (63,1; w 2014 r. 44,1 – 11. pozycja).

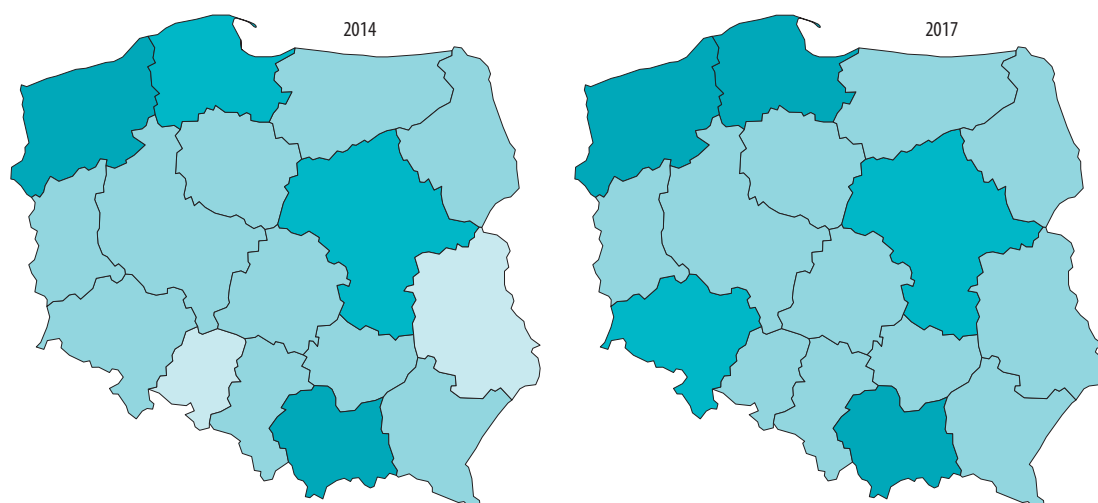
Grupę powiatów o najniższym potencjale turystycznym w 2017 r. tworzyły powiaty turecki i kolski. Drugi z wymienionych zanotował największy spadek wartości potencjału turystycznego; głównie za sprawą zmniejszenia się o 10 p.proc. odsetka turystów zagranicznych (27,2% w 2014 r. i 14,6% w 2017 r. – odpowiednio pierwsza i 11. lokata w województwie). Istotnie zmniejszyła się również wartość wskaźnika rozwoju bazy noclegowej – z 33,2 w 2014 r. do 17,2 w 2017 r. (odpowiedni 20. i 31. lokata).

6.3. Syntetyczna ocena potencjału turystycznego województwa wielkopolskiego na tle pozostałych województw

6.3. Synthetic evaluation of tourism potential of Wielkopolskie Voivodship against the background of the other voivodships

Analogiczne badanie przeprowadzono w celu usytuowania województwa wielkopolskiego na tle ogólnokrajowym. Na poniższej rycinie przedstawiono rozkład przestrzenny syntetycznego wskaźnika potencjału turystycznego dla lat 2014 i 2017.

Mapa 15. Syntetyczny wskaźnik potencjału turystycznego według województw w latach 2014 i 2017
Map 15. The synthetic indicator of tourism potential in voivodship in 2014 and 2017

Syntetyczny wskaźnik potencjału turystycznego
The synthetic indicator of tourism potential

 najwyższy (I) <i>the highest</i>	0,591 – 1,000 (2, 3)	 niski (III) <i>low</i>	0,351 – 0,470 (10, 11)
 wysoki (II) <i>high</i>	0,471 – 0,590 (2, 2)	 najniższy (IV) <i>the lowest</i>	0,000 – 0,350 (2, –)

W nawiasach podano liczbę województw w 2014 i 2017 r.
Number of voivodships in 2014 and 2017 is given in parentheses.

Najwyższym potencjałem turystycznym charakteryzowały się województwa: małopolskie, zachodniopomorskie i pomorskie – tworzące grupę I. Województwo pomorskie w badanym okresie awansowało z grupy II. Regiony te wyróżniły się w skali kraju walorami turystycznymi. W województwie zachodniopomorskim aż cztery wskaźniki (stopień wykorzystania miejsc noclegowych – 46,5% w 2014 i 51,0% w 2017 r., wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a – 7,1 i 7,8, wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Schneidera – 130,8 i 161,7 oraz średnia liczba noclegów przypadających na 1 turystę – 5,3 i 5,1) przyjęły wartości maksymalne w skali kraju. Jednocześnie zachodniopomorskie zajmowało ostatnie miejsce pod względem wskaźnika rozwoju bazy noclegowej (18,5 i 20,8). Województwo małopolskie miało wysoki odsetek turystów zagranicznych (w 2014 r. 31,8% – pierwsze miejsce w kraju; w 2017 r. 29,8% – drugie miejsce). Ponadto uplasowało się na pierwszym miejscu pod względem wskaźnika gęstości bazy noclegowej (5,7 w 2014 r. i 6,5 w 2017 r.).

Grupę II tworzyły w 2017 r. dwa województwa: mazowieckie i dolnośląskie, które w 2014 r. znajdowały się w grupie III. Na stosunkowo wysoką wartość wskaźnika syntetycznego dla województwa mazowieckiego

w największym stopniu wpłynęły najwyższe w Polsce wartości wskaźnika rozwoju bazy noclegowej (80,7 w 2014 r. i 89,8 w 2017 r.) oraz wysoki odsetek turystów zagranicznych w ogólnej liczbie turystów (30,1% w 2014 r. – drugie miejsce w kraju i 30,4% w 2017 r. – pierwsze miejsce), a także wysoki stopień wykorzystania miejsc noclegowych (40,6% w 2014 r. – trzecia lokata i 45,9% w 2017 r. – druga lokata).

W obu analizowanych latach najliczniejszą grupę województw stanowiła grupa III. W 2017 r. należały do niej województwa: warmińsko-mazurskie, lubuskie, śląskie, kujawsko-pomorskie, podkarpackie, świętokrzyskie, podlaskie, wielkopolskie, łódzkie, opolskie i lubelskie, przy czym dwa ostatnie w 2014 r. jako jedyne znajdowały się w grupie IV. Niektóre z nich znacząco wyróżniały się pod względem badanych cech. Województwo świętokrzyskie wyróżniało się pod względem udziału obszarów przyrodniczych prawnie chronionych (65,1% i 65,0% – w obu latach największa wartość w kraju). Pod względem tego samego wskaźnika na uwagę zasługuje również województwo warmińsko-mazurskie, dla którego wartość wyniosła odpowiednio 46,7% (w 2014 r. i 2017 r.), co lokowało je na trzecim miejscu w kraju. Istotny wpływ na zwiększenie wartości wskaźnika syntetycznego dla województwa kujawsko-pomorskiego miał stopień wykorzystania miejsc noclegowych (42,5% w 2014 r. – druga wartość w kraju i 43,7% w 2017 r. – trzecia wartość) oraz średnia liczba noclegów wynosząca 3,5 w 2014 r. i 3,3 w 2017 r., będąca w obu przypadkach drugą z kolei wartością w kraju. Pod względem wskaźnika rozwoju bazy noclegowej wyróżniają się wartości odnotowano dla województw łódzkiego (51,4 w 2014 r. i 58,9 w 2017 r. – w obu przypadkach druga wartość w kraju) i śląskiego (44,8 i 55,0 – trzecie miejsce). Ze względu na odsetek turystów zagranicznych wyróżniło się województwo lubuskie, dla którego wartość wskaźnika wyniosła 28,4% w 2014 r. i 26,0% w 2017 r., będąc w obu przypadkach trzecią wartością w kraju.

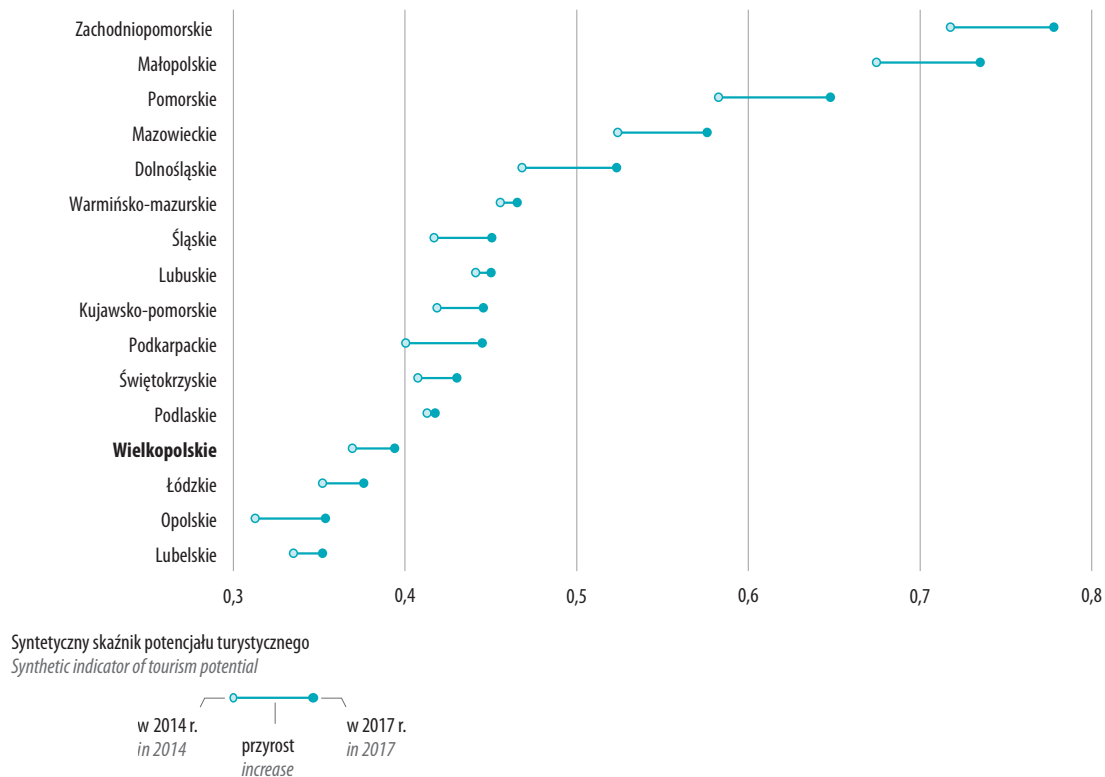
W latach 2014–2017 we wszystkich województwach odnotowano przyrost wartości syntetycznego wskaźnika potencjału turystycznego. Województwami, w których zaobserwowano największą zmianę były: pomorskie (+0,065), małopolskie (+0,061) i zachodniopomorskie (+0,060). Wysokie przyrosty odnotowano ponadto dla województw: dolnośląskiego (+0,055), mazowieckiego (+0,052), podkarpackiego (+0,044) i opolskiego (+0,041). Najmniejsze zmiany zaobserwowano dla województw: podlaskiego (+0,005), lubuskiego (+0,009), warmińsko-mazurskiego (+0,010) i lubelskiego (+0,017).

Największymi przyrostami charakteryzowały się generalnie województwa o bardzo wysokich wartościach wskaźnika potencjału turystycznego. Świadczy o tym, kształtująca się na poziomie 0,74 wartość współczynnika liniowej korelacji Pearsona pomiędzy wartością wskaźnika potencjału w 2017 r. a jego zmianą w latach 2014–2017. Wskazywałoby to na zwiększanie się różnic w potencjale między województwami, pomimo generalnej poprawy sytuacji w każdym z nich.

W efekcie zmian wartości wskaźnika syntetycznego, do wyższych grup awansowały województwa: pomorskie, dolnośląskie, opolskie i lubelskie.

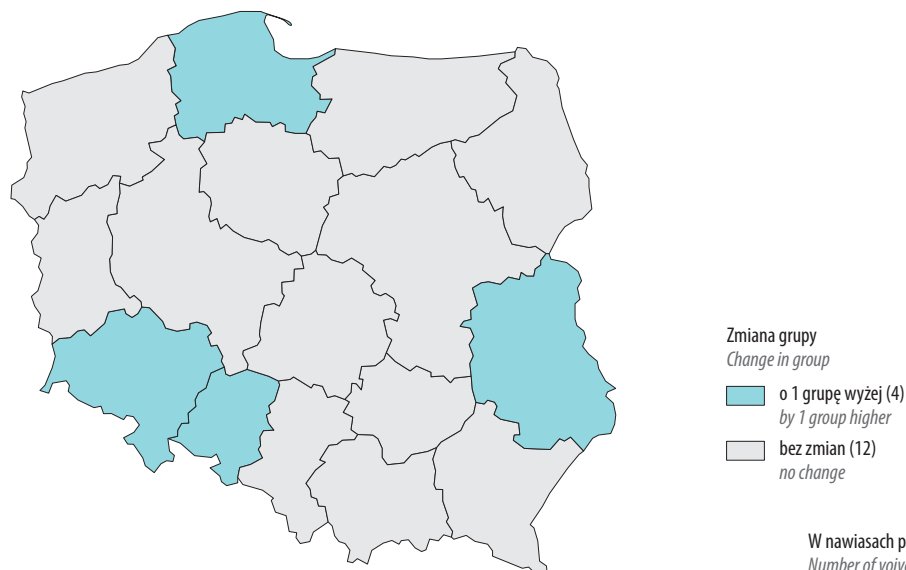
Wykres 20. Zmiana wartości syntetycznego wskaźnika potencjału turystycznego województw w latach 2014–2017

Chart 20. Change in the value of synthetic indicator of tourism potential in voivodships in 2014–2017

Mapa 16. Zmiana grup województw ze względu na wartości syntetycznego wskaźnika potencjału turystycznego w latach 2014–2017

Map 16. Change in group of voivodships by the synthetic indicator of tourism potential in 2014–2017

Uwagi metodologiczne

1. Źródła i zakres danych

1. Informacje o stanie i wykorzystaniu bazy noclegowej turystyki w 2017 r. pochodzą ze stałego badania statystycznego prowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny z częstotliwością miesięczną na formularzach KT-1 („Sprawozdanie o wykorzystaniu turystycznego obiektu noclegowego”). Badaniem objęte są turystyczne obiekty noclegowe posiadające 10 lub więcej miejsc noclegowych.

2. Od 2012 r. zmieniono sposób prezentacji danych w opracowaniach wynikowych. Jako „turystyczne obiekty noclegowe” ujęto wszystkie rodzaje obiektów noclegowych (obiekty zbiorowego i indywidualnego zakwaterowania łącznie).

3. Począwszy od danych za 2016 r. w statystyce dotyczącej turystycznej bazy noclegowej wprowadzono metodologię imputacji danych dla jednostek zobowiązanych do złożenia sprawozdania na formularzu KT-1, które odmówiły udziału w badaniu. Imputacja brakujących rekordów polega na uzupełnieniu informacji o jednostkach statystycznych, które w ogóle nie wzięły udziału w badaniu (unit nonresponse) poprzez zastąpienie braków danych wartością wynikającą z uzyskanej wiedzy o wszystkich wartościach danej zmiennej w zbiorze danych, zgodnie z przyjętą procedurą.

4. W badaniu bazy noclegowej turystyki zastosowano następujące rozwiązania:

- dane dotyczące liczby obiektów i miejsc noclegowych obejmują wszystkie obiekty czynne w dniu 31 VII oraz obiekty nieczynne w tym dniu, ale czynne w innych dniach badanego miesiąca; przyjęto dla nich maksymalną liczbę miejsc,
- do liczby dni działalności obiektu nie wlicza się przerw międzyturnusowych, z powodu remontu, dezynfekcji itp.,
- przez obiekt czynny rozumie się obiekt, którego co najmniej część jest dostępna dla turystów (niezależnie od tego, czy jest on faktycznie wykorzystywany) w badanym okresie,
- stopień wykorzystania obiektu – wyrażony w procentach – wynika z porównania faktycznie udzielonych noclegów do nominalnej liczby miejsc noclegowych (suma miejsc noclegowych przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu), a dodatkowo dla hoteli, moteli, pensjonatów i innych obiektów hotelowych z porównania faktycznie wynajętych pokoi do nominalnej liczby pokoi,
- korzystający to liczba osób (turystów), które rozpoczęły pobyt w obiekcie w danym miesiącu (tj. zostały zameldowane); oznacza to, że osoby przebywające w obiekcie na przełomie miesiący, w opracowaniach będą ujmowane tylko raz, czyli będą wykazywane tylko w jednym miesiącu (tj. w chwili zameldowania),
- liczba udzielonych noclegów (osobonocy) to suma iloczynów liczby osób (turystów) i liczby dni (nocy) ich pobytu,
- liczba wynajętych pokoi w hotelach, motelach, pensjonatach i innych obiektach hotelowych oznacza sumę pokoi wynajętych w każdym dniu działalności obiektu, bez względu na liczbę osób (turystów) nocujących w tych pokojach,
- placówki gastronomiczne w turystycznych obiektach noclegowych obejmują wszystkie zakłady i punkty gastronomiczne zlokalizowane na terenie danego obiektu, bez względu na właściciela i dostępność (ogólnodostępne, tylko dla gości),
- restauracja to zakład gastronomiczny z pełną obsługą kelnerską oferujący całodienne wyżywienie o szerokim asortymencie potraw i napojów,

- do barów i kawiarni zaliczono także winiarnie, piwiarnie, jadłodajnie, itp.,
- do punktów gastronomicznych zaliczono również smażalnie, pijalnie, lodziarnie, bufety.

5. Dane o podmiotach wpisanych do Centralnej Ewidencji Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych (CEOTiPT) pochodzą ze stron Ministerstwa Sportu i Turystyki. Ewidencja prowadzona jest na podstawie danych wprowadzanych do systemu informatycznego oraz przesłanych przez marszałka województwa kopii dokumentów stanowiących podstawę wpisu do Ewidencji. Każdy marszałek województwa prowadzi rejestr organizatorów turystyki i pośredników turystyki, zarejestrowanych w danym województwie. Dane zostały pozyskane w dniu 13.08.2018 r. ze stron Ministerstwa Sportu i Turystyki.

2. Podstawowe pojęcia z dziedziny turystyki

1. Termin **turystyka**, zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 692/2011 obowiązującym od 2012 r., oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż 1 rok, w dowolnym głównym celu, w tym w celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy.

2. **Istnieją trzy podstawowe formy turystyki** zależne od rozpatrywanego obszaru.

Turystyka krajowa oznacza podróże w granicach państwa członkowskiego (Polski) odbywane przez odwiedzających będących rezydentami tego państwa członkowskiego.

Turystyka przyjazdowa oznacza podróże do państwa członkowskiego (Polski) odbywane przez odwiedzających niebędących rezydentami tego państwa członkowskiego.

Turystyka wyjazdowa oznacza podróże rezydentów państwa członkowskiego (Polski) do miejsc poza granicami tego państwa członkowskiego.

3. Uczestnikami turystyki są **odwiedzający**. Określenie to dotyczy każdej osoby podróżującej do miejsca znajdującego się poza jej zwykłym otoczeniem, na czas nie dłuższy niż 12 kolejnych miesięcy, jeśli podstawowym celem podróży nie jest podjęcie działalności zarobkowej wynagradzanej ze środków pochodzących z odwiedzanego miejsca. Kategoria „odwiedzający” (krajowi i międzynarodowi) dotyczy turystów (tzn. odwiedzających, którzy przynajmniej przez jedną noc korzystali z zakwaterowania w odwiedzanym miejscu) i **odwiedzających jednodniowych** (beznoclegowych).

4. **Rodzaje turystycznych obiektów noclegowych**

W ramach:

- obiektów hotelowych do grupy „inne obiekty hotelowe” zalicza się te, które nie spełniają wymagań dla hoteli, moteli i pensjonatów, ale świadczą usługi typowe dla hoteli (np. zajazdy, gościńce),
- pozostałych obiektów do grupy „inne obiekty” zalicza się te, które nie odpowiadają warunkom przewidzianym dla poszczególnych rodzajów obiektów oraz obiekty wykorzystywane dla potrzeb turystyki (np. domy studenckie, internaty, ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, ośrodki sportowo-rekreacyjne, ośrodki kolonijne, zakłady uzdrowiskowe).

Hotel – obiekt zlokalizowany głównie w zabudowie miejskiej, dysponujący co najmniej 10 pokojami, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych, świadczący szeroki zakres usług związanych z pobytem klientów. Każdy hotel musi zapewnić podawanie śniadań. W zależności od wyposażenia obiektu i zakresu świadczonych usług wyróżnia się pięć kategorii hoteli: najwyższa – 5 gwiazdek, najniższa – 1 gwiazdka.

Motel – obiekt zlokalizowany przy trasach komunikacji drogowej, który poza usługami hotelarskimi przystosowany jest również do świadczenia usług motoryzacyjnych i dysponuje parkingiem. Motel musi posiadać co najmniej 10 pokoi, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych. Każdy motel musi zapewnić podawanie śniadań. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się pięć kategorii moteli: najwyższa – 5 gwiazdek, najniższa – 1 gwiazdka.

Pensjonat – obiekt, który świadczy usługi hotelarskie łącznie z całodziennym wyżywieniem i dysponuje co najmniej 7 pokojami. Musi świadczyć usługi gastronomiczne w formie podawania przynajmniej dwóch posiłków dziennie. W zależności od wyposażenia obiektu i zakresu świadczonych usług rozróżnia się pięć kategorii pensjonatów: najwyższa – 5 gwiazdek, najniższa – 1 gwiazdka.

Inny obiekt hotelowy – obiekt noclegowy, podzielony na pokoje, podlegający jednemu zarządowi, świadczący pewne usługi, w tym przynajmniej codzienne sprzątanie pokoi, ślanie łóżek i mycie urządzeń sanitarnych (np. obiekt spełniający zadania hotelu, motelu lub pensjonatu, któremu nie została nadana kategoria).

Dom wycieczkowy – obiekt położony na obszarze zabudowanym lub w pobliżu zabudowy, posiadający co najmniej 30 miejsc noclegowych, dostosowany do samoobsługi klientów oraz świadczący minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów. Każdy dom wycieczkowy musi posiadać przynajmniej jedną placówkę gastronomiczną. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się trzy kategorie domów wycieczkowych: najwyższa – kat. I, najniższa – kat. III.

Schronisko – obiekt położony poza obszarem zabudowanym, przy szlakach turystycznych, świadczący minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów. Schronisko powinno stworzyć możliwość skorzystania z usług gastronomicznych lub sporządzenia posiłku. Pojęcie „schronisko” nie obejmuje schronisk młodzieżowych.

Schronisko młodzieżowe – obiekt przeznaczony do indywidualnej i grupowej turystyki młodzieżowej, dostosowany do samoobsługi klientów. Schronisko młodzieżowe jest placówką zlokalizowaną w samodzielny budynek lub w wydzielonej części budynku. W zależności od wyposażenia obiektu i zakresu świadczonych usług schronisko młodzieżowe dzieli się na trzy kategorie: najwyższa – kat. I, najniższa – kat. III.

Szkolne schronisko młodzieżowe – placówka oświatowo-wychowawcza umożliwiająca rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

Ośrodek wczasowy – obiekt (lub zespół obiektów) noclegowy przeznaczony i przystosowany do świadczenia wyłącznie lub głównie usług związanych z wczasami.

Ośrodek kolonijny – obiekt (lub zespół obiektów) noclegowy przeznaczony i przystosowany do świadczenia wyłącznie lub głównie usług związanych z koloniami.

Ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy – obiekt (lub zespół obiektów) przeznaczony i przystosowany trwale do przeprowadzania kursów, konferencji, szkoleń, zjazdów itp. Może być także wykorzystany do świadczenia usług wczasowych.

Dom pracy twórczej – obiekt noclegowy, w którym są zapewnione właściwe warunki do wykonywania pracy twórczej i wypoczynku twórców, wykorzystywany również (głównie przez ich rodziny) jako ośrodek wczasowy.

Zespół domków turystycznych – domek turystyczny – budynek niepodpiwniczony, posiadający nie więcej niż cztery pokoje, dostosowany do świadczenia usług typu hotelarskiego. Domki turystyczne mogą tworzyć zespoły domków turystycznych oraz organizacyjnie wchodzić w skład innych obiektów noclegowych.

Kemping – teren zwykle zadrzewiony, strzeżony, oświetlony, mający stałą obsługę recepcyjną i wyposażony w urządzenia (sanitarne, gastronomiczne, rekreacyjne) umożliwiające turystom nocleg w namio-

tach, mieszkalnych przyczepach samochodowych, a także przyrządzanie posiłków oraz parkowanie pojazdów samochodowych. W zależności od wyposażenia obiektu i zakresu świadczonych usług, kempingi dzieli się na cztery kategorie: najwyższa – 4 gwiazdki, najniższa – 1 gwiazdka.

Pole biwakowe – wydzielone miejsce niestrzeżone, umożliwiające turystom nocleg w namiotach. Na polu biwakowym znajdują się punkty poboru wody pitnej, podstawowe urządzenia sanitarne i tereny rekreacyjne.

Hostel – obiekt noclegowy o standardzie różniącym się od obiektów hotelowych głównie liczbą miejsc w pokojach, łózkami piętrowymi i współdzieleniem części wyposażenia oraz pomieszczeń przeznaczonych dla gości (np. wspólna kuchnia, łazienka). Charakterystyczne dla hostelu jest wynajmowanie łóżka, a nie pokoju. Pokoje w hostelach to najczęściej dormy, czyli pokoje wieloosobowe, a także pokoje indywidualne: 1-, 2- i 3-osobowe.

Zakład uzdrowiskowy – zakład świadczący usługi w zakresie opieki zdrowotnej, położony na terenie uzdrowiska i wykorzystujący przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych naturalne zasoby lecznicze uzdrowiska. Zakłady uzdrowiskowe wykazują wszystkie miejsca noclegowe przeznaczone do dyspozycji turystów, w tym kuracjuszy.

Pokoje gościnne / kwatery prywatne – rodzaj obiektu zakwaterowania turystycznego, który stanowią meblowane pomieszczenia i lokale (z wyjątkiem kwater agroturystycznych) w mieszkaniach, domach i innych budynkach mieszkalnych należących do osób fizycznych lub prawnych (z wyjątkiem rolników), wynajmowane turystom na noclegi za opłatą.

Kwaterna agroturystyczna – rodzaj obiektu zakwaterowania turystycznego, który stanowią pokoje i domy mieszkalne oraz przystosowane budynki gospodarcze (po adaptacji) w gospodarstwach wiejskich (rolnych, hodowlanych, ogrodniczych czy rybackich), będące własnością rolników, wynajmowane turystom na noclegi za opłatą.

Pozostałe niesklasyfikowane – obiekty, które w czasie niepełnego wykorzystania zgodnie z ich przeznaczeniem lub w części, pełnią funkcję obiektu noclegowego dla turystów. Są to m.in. internaty, domy studenckie, ośrodki rekreacyjno-sportowe itp.

3. Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze (PTTK)

1. Informacje statystyczne dotyczące stanu i działalności klubów i kół PTTK opracowane zostały na podstawie rocznej sprawozdawczości tej organizacji. Towarzystwo wyznacza, znakuje i konserwuje własne szlaki turystyczne oraz szlaki, nad którymi sprawuje opiekę merytoryczną i prawną.

Szlaki turystyczne – są to trasy (przede wszystkim piesze) wytyczone w terenie ze względu na walory krajobrazowe (z uwzględnieniem warunków bezpieczeństwa turystów i przepisów ochrony środowiska) i oznaczone umownymi znakami umożliwiającymi odnalezienie właściwej drogi – zalecanej lub obowiązkowej. Długości szlaków turystycznych obejmują zarówno te, które zostały wytyczone i znajdują się pod opieką oddziałów PTTK, jak i te będące poza ewidencją PTTK.

Methodological notes

1. Source and scope of data

1. Information regarding state and occupancy of tourist boarding facilities in 2017 come from regular statistical surveys conducted every month by the Central Statistical Office on KT-1 forms („Report of the occupancy of a tourist accommodation establishment“). The survey covers tourist accommodation establishments possessing 10 or more bed places.
2. Since 2012 the way of data presentation in elaboration has been changed. All types of accommodation establishments (collective and private) are classified jointly as “tourist accommodation establishments”.
3. Starting with the reference year 2016, a data imputation methodology was introduced in the statistics on tourist accommodation base for entities obligated to submit a report on KT-1 form, who refused to participate in the survey. The imputation of missing records consists in supplementing information on statistical units that did not participate in the survey (unit nonresponse) by replacing missing data with the value resulting from the obtained knowledge of all values of a given variable in the data set, in accordance with the adopted procedure.
4. The following solutions were adopted in the statistics on the accommodation base:
 - data concerning the number of accommodation places and establishments covers all establishments open on 31 July and establishments closed on 31 July, but open on other days of the surveyed month. The maximum number of places has been assumed for them,
 - the number of days of establishment activity does not include breaks between periods, caused by repairs, disinfection, etc.;
 - an active establishment is understood as an establishment which was accessible to tourists, at least in part (regardless of the actual occupancy), during the surveyed period;
 - the establishment occupancy rate – expressed in percentage – results from the comparison of actually provided accommodations with the nominal number of bed places (the total of bed places prepared for tourists on each activity day of the establishment), and for hotels, motels, boarding houses and other hotel establishments additionally from the comparison of actually rented rooms and the nominal number of rooms,
 - the number of tourists accommodated is the number of persons (tourists), who began their stay in an establishment in a given month (i.e. who checked in). This means that the persons staying in the establishment at the turn of months will only be included in the survey once, which means that they will only be listed for one month (i.e. at the time of registration);
 - number of overnight stays (nights per capita) is the product of persons (tourists) and the number of days (nights) of their stay,
 - number of rented rooms in hotels, motels, boarding houses and other hotel establishments is the total of rooms rented in each day of the establishment’s activity, regardless of the number of persons (tourists) accommodated in these rooms,
 - catering establishments in tourist accommodation establishments include all catering facilities and outlets located at a given tourist accommodation establishment regardless the ownership and accessibility (public, for guests only),
 - restaurant is a catering establishment with full waiting services, offering full board with a broad assortment of meals and beverages,

- bars and cafes include also wine houses, beer halls, canteens, etc.,
- catering outlets include also grills, well-rooms, ice cream parlours, refreshment rooms.

5. Data on entities recorded in the Central Register of Tourism Organizers and Tourist Agents are derived from the websites of the Ministry of Sport and Tourism. Records are kept on the basis of data entered into the IT system and copies of documents sent by the Marshal of the Voivodship that constitute the basis for entry into the Register. Each marshal of the voivodship keeps a register of tourism organizers and tourism agents registered in a given voivodship. The data was obtained on 13.08.2018 from the websites of the Ministry of Sport and Tourism.

2. Basic terms in the field of tourism

1. Tourism, in accordance with the Regulation No. 692/2011 of the European Parliament and of the Council (EU) in force since 2012, means the activity of visitors taking a trip to a main destination outside their usual environment, for less than a year, for any main purpose, including business, leisure or other personal purpose, other than to be employed by a resident entity in the place visited

2. There are three basic forms of tourism, which depend on the surveyed area.

Domestic tourism means visits within a Member State (Poland) by visitors who are residents of that Member State.

Inbound tourism means visits to a Member State (Poland) by visitors who are not residents of that Member State.

Outbound tourism means visits by residents of a Member State (Poland) outside that Member State.

3. Visitors are tourism participants. This definition refers to every person travelling to a location outside their usual environment for a period not exceeding 12 months, whose main purpose of trip is other than the exercise of an activity remunerated from within the place visited. The “visitors” (domestic and foreign) category refers to **tourists** (i.e. visitors who occupied accommodation establishments within the given location for at least one night) and **same-day visitors** (not accommodated).

4. Types of tourist accommodation establishments

Within:

- hotels and similar facilities, the group “other hotel facilities” has covered facilities which do not meet requirements for hotels, motels and boarding houses, but which provide hotel services (e.g. road houses, inns),
- other facilities, the group “miscellaneous facilities” includes facilities which do not correspond to conditions expected in particular facilities, and other facilities used for tourism (e.g. student dormitories, boarding schools, weekend and holiday accommodation establishments, sport and recreational centres, holiday youth centres as well as health establishments).

Hotel – an accommodation facility located mainly in the urban areas, with at least 10 rooms, most of which are one-person or two-person rooms, providing a wide range of services for clients staying at the establishment. Each hotel has to render catering services. Depending on the facility furnishing and the range of the services being rendered, five categories are attributed: the highest – five stars, the lowest – one star.

Motel – a hotel type complex located by road communication routes, which, besides the provision of hotel services, is also adapted to the provision of car services and has a car park. A motel has to have

at least 10 rooms, most of bed places in single-bed and double-bed rooms. Each motel has to provide catering services. Depending on the equipment in the building and the scope of services rendered, five categories of motels are distinguished: top – five stars, lowest – one star.

Boarding house – a hotel establishment that provides hotel services, offers full board and has at least seven rooms. It has to provide catering services. Depending on the equipment in the building and the scope of services rendered, five categories of boarding houses are distinguished: top – 5 stars, lowest – one star.

Similar establishment – a lodging place divided into rooms and managed by one board, rendering specified services, including room service, bed-making and cleaning of sanitary facilities, at least on a daily basis (e.g., a building meeting the requirement for a hotel, motel or lodging house that has not obtained a category).

Excursion hostel – an establishment located in the built-up area or in the vicinity of buildings, with at least 30 available accommodations, adapted to self-service of the clients, and offering a minimal scope of services associated with the client stay. Each excursion hostel must have at least one catering establishment. Depending on the equipment in the building and the scope of services rendered, three categories of excursion hotels are distinguished: top – cat. I, lowest – cat. III.

Shelter – an establishment located outside built-up areas, near tourist trails, offering a minimal scope of guest services. A shelter has at least one catering establishment. The notion “shelter” does not encompass youth hostels,

Youth hostel – an establishment projected for individual and group youth tourism, adapted to self-service of the clients. A youth hostel is an establishment located in a freestanding building or a designated part of a building. Depending on the equipment in the building and the scope of services rendered, three categories of youth hostels are distinguished: top – cat. I, lowest – cat. III.

School youth hostels – an educational establishment where interests and talents can be developed as well as different kinds of rest and free time can be organized.

Holiday centre – an accommodation establishment (or a set of establishments) designed and adapted to provide exclusively or mainly services connected with holidays.

Holiday youth centre – an accommodation establishment (or a set of establishments) designed and adapted to provide exclusively or mainly services connected with holiday camps.

Training-recreational centre – an accommodation establishment (or a set of establishments) designed and permanently adapted to hold courses, conferences, trainings and conventions etc. It can also be adapted to provide holiday services.

Creative arts centre – an establishment, which assures adequate conditions for creative work and recreation of artists, also used as a holiday centre (mainly by their families).

Complexes of tourist cottages – tourist cottage – a building without a cellar, with no more than four rooms, adapted to provide hotel services. Tourist cottages can form complexes of tourist cottages and be organizationally included in other accommodation establishments. The complexes of tourist cottages may also include camping places.

Camping site – an area, usually wooded, guarded, lighted, with 24-hour reception service, equipped with facilities (sanitary, catering, recreational) which enable the tourists to spend the night in tents, caravans as well as to prepare meals and park motor vehicles. Depending on the equipment in the building and the scope of services rendered, four categories of camping sites are distinguished: top – four stars, lowest – one star.

Tent camp site – a place sectioned off in wooded area, non-guarded, marked and provisionally fenced, which enables the tourists to spend the night in tents. There is drinking water drawing points, necessary sanitary equipment and recreational area in the tent camp site.

Hostel – an accommodation establishment, which varies in standard from hotel establishments mainly by the number of places in rooms, bunk beds and cooperative use of equipment and rooms for guests (e.g. common kitchen/bathroom). Hostels are characteristic of renting single beds, not whole rooms. Hostel rooms are usually dorms (multi-person rooms), as well as individual rooms: 1-, 2- and 3-person.

Health establishment – an establishment providing health care services, located in the area of a health resort and using its natural resources when providing health care services and providing accommodation services.

Rooms for rent / guest rooms – type of tourist accommodation, which are furnished rooms and flats (excluding agrotourism lodgings) in apartments, houses and other buildings belonging to the natural or legal persons (except farmers) and rented for a fee for tourists.

Agrotourism lodging – type of tourist accommodation, which are rooms and other buildings prepared (by adaptation) in rural households (agricultural, farming, gardening and fishing) owned by farmers and rented for a fee for tourists.

Other not classified establishments – establishments, which function as tourist accommodation establishments, in the period of not being fully used according to their own purpose. These include among others dormitories, boarding schools, sport and recreational centres, weekend and holiday accommodation establishment.

3. Polish Tourist and Sightseeing Society (PTTK)

1. The statistical information on the condition and activity of PTTK clubs and circles was compiled on the basis of the annual regular reports submitted by this organisation. PTTK determines and maintains its own marked tourist trails and routes which are under its substantive and legal care.

Tourist trails are understood as routes (primarily hiking) which are marked up on a given area due to their landscape values (while taking into consideration the safety conditions of tourists and the environmental protection regulations), and are marked with conventional symbols allowing for tracing the right way – recommended or obligatory. The length of tourist trails not belonging to the PTTK but marked out by branches of PTTK was included in the presented data.

Bibliografia

Bibliography

Diagnoza turystyki w województwie wielkopolskim, Załącznik do Strategii rozwoju turystyki w województwie wielkopolskim do 2020 roku, Zarząd Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2014–2015

<http://www.gpswielkopolska.pl/na-rower>

<http://bip.poznan.rdos.gov.pl/inne-rejestry-publiczne>

<http://danepubliczne.gov.pl/dataset/komputerowa-mapa-podzialu-hydrograficznego-polski>

<http://galeriawielkopolska.info/turystyka.html>

<http://kornik.travel/pl>

<http://polskieszlaki.pl/wielkopolska.html>

<http://regionwielkopolska.pl/przyroda-i-jej-ochrona/ochrona-przyrody/obszary-chronionego-krajobrazu.html>

<http://regionwielkopolska.pl/turystyka/szlaki-turystyczne/szlaki-i-trasy-turystyczne.html>

<http://szlaki24.pl/szlaki-turystyczne-wielkopolski>

<http://www.gdos.gov.pl/dane-i-metadane>

<http://zpkww.pl>

Łuczak J., *Wielkopolska – przewodnik turystyczny*, Oficyna Wydawnicza G&P, Poznań 2003

Młodak A., *Analiza taksonomiczna w statystyce regionalnej*. Difin, Warszawa 2006

Śmiłowska T., *Statystyczna analiza poziomu życia ludności Polski w ujęciu przestrzennym*, Studia i Prace, Z Prac Zakładu Badań Statystyczno-Ekonomicznych GUS i PAN, Zeszyt 247, Warszawa 1997

Walesiak M., Obrębalski M., *Spójność społeczna województwa dolnośląskiego w latach 2005–2015 – pomiar i ocena zmian*, Przegląd Statystyczny. R. LXIV – Zeszyt 4, s. 437-455, 2017

Zeliaś A. *Taksonomiczna analiza przestrzennego zróżnicowania poziomu życia w Polsce w ujęciu dynamicznym*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Kraków 2000